

„Vizek hátán, szelek szárnyán
gyermekünk élhető jövőjéért!”

**SZIGETKÖZ - MOSONI-SÍK
LEADER EGYESÜLET**

Helyi Fejlesztési Stratégiája 2014 - 2020

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	4
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	5
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	11
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése.....	13
4.1 Helyzetfeltárás.....	13
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések.....	23
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	26
4.4 SWOT	30
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	33
5. Horizontális célok	34
5.1 Esélyegyenlőség.....	35
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	35
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	36
7. A stratégia beavatkozási logikája.....	37
7.1 A stratégia jövőképe.....	37
7.2 A stratégia célhierarchiája	37
8. Cselekvési terv	40
8.1 Az intézkedések leírása.....	40
8.2 Együttműködések	56
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	59
8.4. Kommunikációs terv	63
8.5. Monitoring és értékelési terv	65
9. Indikatív pénzügyi terv	67
Mellékletek.....	68

Vezetői összefoglaló

A Helyi Fejlesztési Stratégia lehetővé teszi, hogy az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap, valamint a hazai Vidékfejlesztési Program és annak LEADER célkitűzései mentén a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület működési területén (Melléklet [1. térkép](#)) rendelkezésre álló uniós forrást felhasználjuk.

„A múltból csak a paraszt szabad elhozni, a hamut ott kell hagyni” hallhattuk többször a tervezés során. A 2014-2020-as költségvetési időszakban építünk eddigi eredményeinkre, hiszen fontosnak tartjuk, amit elértünk, de ugyanilyen fontosnak tartjuk a fejlődést is. A fejlődéshez rendelkezésre álló forráskeret a 35 jogosult település, 55 068 lakosa számára 2020-ig 599 millió forint. Ebből 509 150 000 Ft –ot az intézkedéseken keresztül fejlesztésekre, 89 850 000 Ft-ot működési és animáló tevékenységre fordítunk. A Stratégia tervezés során a civil, vállalkozói és önkormányzati szféra a helyi igényeknek, adottságoknak, lehetőségeknek megfelelően a LEADER alapelvek figyelembevételével fogalmazta meg a térség céljait. Stratégiánk fő irányát egyrészt a térség erőforrásait aktivizáló innovatív gazdaságfejlesztés – ezen belül is kiemelten a helyi termelők, mikrovállalkozások és a turisztikai szolgáltatások és együttműködések fejlesztése adja. Másrészt a térség gazdasági, társadalmi, környezeti kihívásaira válaszolni képes közösség erősítését a településkép és életminőség fejlesztésével kívánjuk elérni. A települések népességmegtartó erejét a civil szervezetek működésének fenntartásával, identitástudatot erősítő akciókkal biztosítjuk. Egy új kezdeményezés a Csodák kertje hálózat lehetőséget ad a hátrányos helyzetű csoportok inklúziójára, közösségbe integrálására.

Intézkedések, amelyek a pályázati kiírások alapját képezik:

- ❖ **Természeti, kulturális, történelmi, épített örökségünk bemutatása**
- ❖ **Helyi civil szervezetek fejlesztése**
- ❖ **A vidéki szellemi és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok, közösségi kezdeményezések**
- ❖ **Csodák kertje, a környezettudatosság erősítése, hátrányos helyzetű csoportok lehetőségeinek kiterjesztése**
- ❖ **Helyi termelők és vállalkozások fejlesztése**
- ❖ **Turisztikai szolgáltatások és együttműködések fejlesztése**

A Helyi Fejlesztési Stratégia sikeres megvalósításához elengedhetetlen a 101 fős tagság, a 12 fős döntéshozó testület, a Helyi Bíráló Bizottság és a Munkaszervezet folyamatos tevékeny részvétele, együttműködése, aktív párbeszéde. Az akcióterület településein székhellyel/telephellyel rendelkező települési önkormányzatokat, civil szervezeteket, egyházat, mikrovállalkozásokat, őstermelőket kívánjuk támogatni. A pályázat a Helyi Fejlesztési Stratégia alapján összeállított pályázati felhívás megjelentetésével indul. Az intézkedések meghirdetését, a beérkezett pályázatok értékelését és az arról való döntést az egyesület Helyi Bíráló Bizottsága végzi.

Az egyesület 3 fős munkaszervezete a projektek generálását, a Helyi Fejlesztési Stratégia végrehajtásával kapcsolatos adminisztrációs és kommunikációs tevékenységet látja el. A Vidékfejlesztési Program más intézkedéseiből és a többi Operatív Programból finanszírozni kívánt fejlesztések esetén pedig alapvetően tájékoztató, tanácsadó, igény esetén projekt előkészítő tevékenységet folytat.

Az elért eredmények nyomon követése, folyamatos ellenőrzése és értékelése biztosítja az időszak végére a hatékony megvalósulást.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

Helyi Fejlesztési Stratégia a térség adottságait és a helyi szükségleteket és lehetőségeket tükrözi. A helyben azonosított fejlesztési célok és beavatkozások hozzájárulnak a Vidékfejlesztési Program és a LEADER intézkedés céljaihoz, a Partnerségi Megállapodáshoz és az EU2020 stratégiához.

A Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület fejlesztési stratégiája a KSK rendelet által meghatározott 11 tematikus célja és Vidékfejlesztési Program (VP) 6 prioritása közül az alábbiakhoz járul hozzá:

HFS átfogó céljai	A KSK rendelet által meghatározott tematikus célok, amelyhez a stratégia kapcsolódik	Vidékfejlesztési Program prioritásai
Térség erőforrásait aktivizáló innovatív gazdaságfejlesztés	3. A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA keretében), a halászati és akvakultúra-ágazat (az ETHA keretében) versenyképességének javítása 6. A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása 8. A fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása 10. Az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében	1. A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben 2. A gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa és valamennyi régió esetében, az innovatív mezőgazdasági technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése 3. Az élelmiszerláncok szervezése , ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása 6. A társadalmi befogadás előmozdítása , a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben
Térség gazdasági, társadalmi, környezeti kihívásaira válaszolni képes közösség erősítése	2. Az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés, azok használatának és minőségének javítása 9. A társadalmi együttműködés erősítése és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem	1. 1. A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben 6. A társadalmi befogadás előmozdítása , a szegénység

A HFS megvalósítása során végrehajtásra kerülő projektgeneráló/animáló tevékenységek tovább erősítik kapcsolódásunkat az EU2020 stratégiához, a Partnerségi Megállapodáshoz és a Vidékfejlesztési Programhoz. A civil és önkormányzati szféra igényeit figyelembe véve olyan intézkedéseket fogalmaztunk meg, melyek közvetett módon gazdaságfejlesztő hatásúak: növelhetik a települések népességmegtartó erejét, vonzóvá tehetik a termelő és szolgáltató vállalkozások számára a térségbe történő betelepülést, növelik a település adóbevételét. Gazdaságfejlesztést érünk el közvetve a helyi mikrovállalkozások versenyképességének fejlesztése és növekedésének elősegítése által. Piacképes, fenntartható projektekre, innovációban rejlő potenciál kiaknázására ösztönözzük a vállalkozásokat.

A stratégia céljai között megjelenik a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, a közösségi összetartás növelése, a hátrányos helyzetű csoportok helyzetének javítása. Figyelmet kívánunk fordítani a megújuló energia felhasználást segítő támogatásokhoz, a szemléletformáláshoz kapcsolódó projektgenerálásokra, mind az önkormányzatok, mind a vállalkozások tekintetében.

A fókuszterületekhez, prioritásokhoz kapcsolódás több esetben pályázati alapfeltétel az intézkedéseinknél (együtműködések, helyi termék és helyi termelők szolgáltatásainak adatbázisba felvétele, munkahelyteremtés vagy munkahelymegtartás), illetve több intézkedésnél megjelentjük a pontozási szempontok között.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

2014. évtől elindult a 2007-2013 költségvetési ciklus eredményeinek összegzése, tapasztalatok levonása és a végbeszámoló elkészítése. Több alkalommal fórum, rendezvény, konferencia, nemzetközi találkozó keretében tájékoztattuk a térséget a megvalósult projektekről, eredményutatókról, a létrejött saját hálózatunkról („Jártasság a térségben”), együttműködésekről, elkészült kiadványokról. Ezek az alkalmak lehetőséget adtak a számvetés mellett arra is, hogy a jövőben mely intézkedéseket kell előtérbe helyezni, folytatni, illetve melyek azok, amelyeket nem szükséges erősíteni. 2015. október 14-én Hegyeshalomban (Mosoni-sík), október 15-én Mecséren (Szigetköz) került bemutatásra a Végbeszámoló I. és II. részében is ismertetett LEADER intézkedések eredményei, azok a célterületek melyekre a jövőben építkezni lehetséges, illetve a kevésbé népszerű tématerületek is. Az összegzések és a 2015. márciusától benyújtható projektötletek adták alapját a megkezdett 2014-2020-as Stratégia megindításának.

Időrendben haladva a közösségi bevonás tevékenységei az új ciklusban:

2015. szeptember 25-i keltezéssel jóváhagyták a HACS előzetes tervezési területét.

2015. október 22-én megjelent az EMVA IH Közlemény a LEADER HACS előzetes elismeréséről, mely tartalmazza az 1. számú mellékletet a 2014-2020-as tervezési időszakra előzetes elismeréssel rendelkező LEADER Helyi Akciócsoportok, illetékességi területük és a területükre vonatkozó indikatív fejlesztési forráskereteit.

2015. november 10 –én a Széchenyi 2020 keretében megjelent a „Helyi Fejlesztési Stratégiák elkészítésének támogatása” című (VP-19.1-15 kódszámú) felhívás iránymutatásai alapján kezdte meg egyesületünk a Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítását. Ennek tényét a térség számára közzétettük

honlapunkon, illetve egy új menüpontot hoztunk létre (STRATÉGIA 14-20) a könnyebb elérhetőség érdekében.

2015. november 10-én a négy megyei HACs-csal készültünk fel a közös fejlesztések körvonalazására, a VP első kiírásaira.

2015. november 10-én a négy megyei akciócsoport a megyei közgyűlés elnökénél egyeztetésen vett részt a megyei MNVH referens koordinálásával. Fókuszban a megye vidékfejlesztési lehetőségei és az együttműködés álltak.

2015. november 12-én az Egyesület honlapján, a www.szms.hu –n nyilvánosan meghirdettük a Tervezést Koordináló Csoportba lépés lehetőségét. A részvétel minden tag számára nyitott volt.

2015. november 25-én megalakult a *Tervezést Koordináló Csoport* (TKCS) 12 fővel, akik a különböző szférák és mikrotérségek képviselőitében kerültek kiválasztásra az egyesületi tagok közül:

Önkormányzati szféra képviselőitében:

- Eller Gizella - elnök (Kimle Község Önkormányzata)
- Babos Attila (Dunaszeg Község Önkormányzata)
- Kamocsai Sándor (Kisbajcs Község Önkormányzata)

Civil szféra képviselőitében:

- Pappné Kett Adrienn (Kisalföldi Terület- és Vidékfejlesztő Egyesület), Győrladamér
- Novákné Fazekas Erika (Kisalföldi Terület- és Vidékfejlesztő Egyesület), Feketeerdő
- Nádasi László (Hédervári Baráti Kör), Hédervár
- Papp Zoltán (Levél Barátainak Egyesülete), Levél

Vállalkozói szféra képviselőitében:

- Sudár Miklós (Omnicont Kft.), Győrújfalú
- Mészáros József (egyéni vállalkozó), Dunakiliti
- Fazekas Alajos (egyéni vállalkozó), Ásványráró

Munkaszervezet képviselőitében:

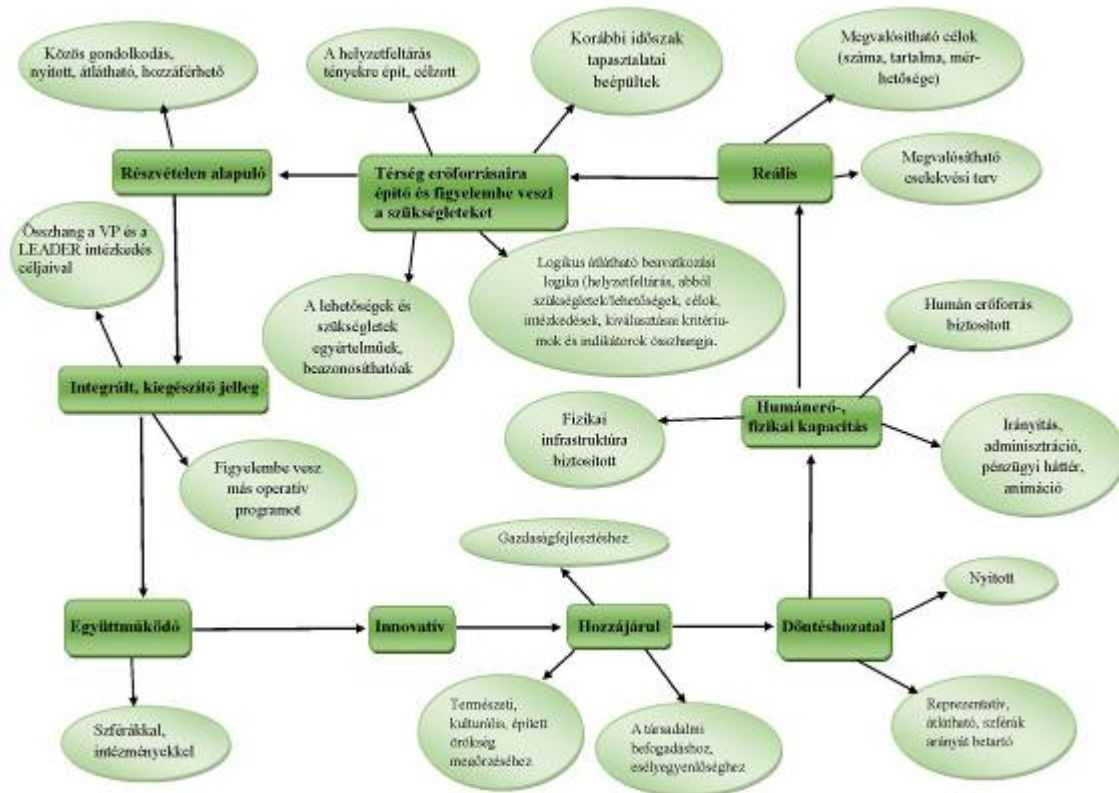
- Susovits Vera
- Tóth Zsuzsanna

A TKCS a HFS megalkotásának és elfogadásának *módszertanát* az alábbi fő pontokban határozta meg és követte:

- LEADER alapelvek érvényesülésének biztosítása
- Tervezést koordináló csoport alapítása
- Projektötlet gyűjtés
- Műhelymunka, fórum, beszélgetés tematikusan
- Más operatív programokból forrásbevonás
- Indikatív forrástervezés kizárólag a LEADER forrásra

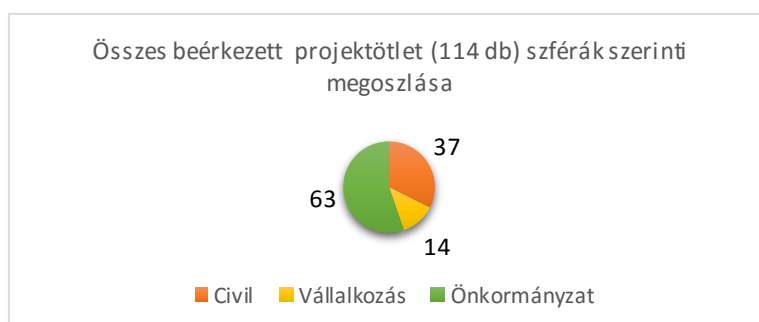
- TKCS javaslat tétel, elnökség koncepció meghatározása, a HFS draft és végleges változatának elfogadása közgyűlési hatáskör
- Mindenki számára elérhető

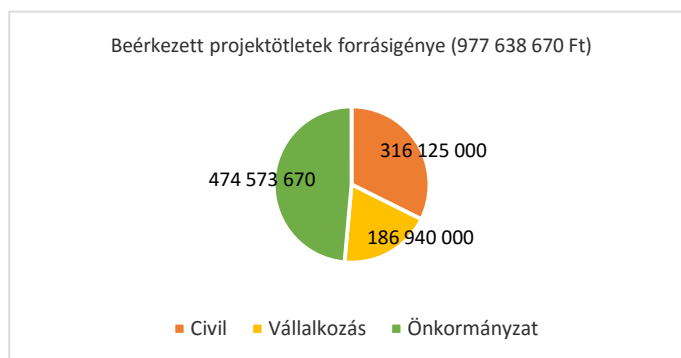
A Tervezés Koordináló Csoport a HFS megalkotásának *vezérelveit* az alábbi ábra szerint követte:

A tervezés folyamatát 3 részre bontottuk: első szakaszban nyilvános tervezési fórumok, illetve a HFS koncepció rövid kidolgozása történik. A második szakasz a HFS draft verziója, mely a végleges verzió egy munkanyaga. Elkészítési és elfogadási ideje 2016. január 31. A végleges verziót kb. 2016. áprilisáig terveztük elkészíteni. Az Irányító Hatóság szakértői javaslattétele alapján átdolgozott végleges stratégiát a Közgyűlés végül 2016. június 6-án fogadta el.

A TKCS csoport a 2015. márciusa óta beérkezett *projektötleket* rendszerezte, feldolgozta, melynek eredményét az alábbi ábrák tartalmazzák:

A 2007 – 2013-as ciklus tapasztalatai és a beérkezett projektötletekből is láthattuk, hogy a vállalkozói szféra a legkevésbé aktív réteg a véleménynyilvánítás, a javaslattevés területén. Ennek feloldására a műhelymunkák során igyekeztünk rájuk jobban összpontosítani. Két műhelymunka külön foglalkozott a helyi vállalkozók fejlesztési lehetőségeivel és a turisztikai szolgáltatók együttműködési arculati, marketing alternatíváival. Tervezés koordináló csoport ülésre a térség által elismert vállalkozókat hívtunk, Winkler Károly, mint a Mosonmagyaróvár és Vidéke Ipartestület elnöke és Fazekas László, mint a Szigetköz Falusi Turizmusáért Egyesület vezetője személyében. Ötleteik, véleményük az intézkedések kialakításakor szinte kivétel nélkül felhasználásra kerültek. Az elemzések, jó gyakorlatok során láthattuk, hogy a marketingeszközökkel kiegészített hálózati turisztikai projekteket, programokat kell támogatni, amelyek a legtöbb hozzáadott értékkel bírnak. Láthattuk, hogy a turisztikai szolgáltatók a fejlesztésekhez nem rendelkeznek elegendő forrással, így támogatásra feltétlen szükségük van. Új szálláshely kialakítása nem elsődleges szempont, inkább a meglévők diverzifikálására, szolgáltatás bővítésére kell nagyobb hangsúlyt fektetni. A mikrovállalkozások fejlesztésbe forgótőke nélkül nem fognak, beruházási keret viszont nem áll rendelkezésükre.

Az előző ciklusban megkezdett intézkedés, a természeti értékek bemutathatósága és fenntarthatósága, melynek továbbvitele és fejlesztése szerepel jelen stratégia céljai között. A hatékonyabb és közvetlenebb együttműködés érdekében nem a sarródi központú Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságát szólítottuk meg a tervezésben, hanem a térségi Kisalföldi Terület – és Vidékfejlesztő Egyesület valamint a Szigetköz – Felső-Duna mente Térségi Fejlesztési Tanács képviselőit. Ezek a szervezetek tevékenységük során különös figyelmet fordítanak a Kisalföld és a Szigetköz – Felső-Duna mente térsége környezetállapotának fejlesztésére, a környezet- és természetvédelemre. TKCS tagnak választottuk így Pappné Kett Adrienn, a Kisalföld Terület – és Vidékfejlesztő Egyesület elnökét, és Babos Attilát Egyesületünk alelnökét, aki a Szigetköz – Felső-Duna mente Térségi Fejlesztési Tanács elnöke is egyben. Munkájuk nagy segítséget jelentett a helyzetelemzés, SWOT elemzés során, illetve az intézkedések összeállításában.

Minden projektötletre az ötletgazdának visszacsatolást küldtünk, mely operatív program mely intézkedése között tervezze megvalósítani fejlesztési elképzeléseit. Ennek legfőbb célja a segítségnyújtás mellett az volt, hogy a LEADER forrás korlátait megismerjék, azt kiegészítő forrásnak tekintsék, a III., IV. - es tengelyt felváltó új vidékfejlesztési program prioritásait pedig feltérképezzék.

A tervezési folyamat alatt törekedtünk a nyitottság és átláthatóság biztosítására. A programokról előzetesen a honlapunkon tájékoztattuk a lakosságot, a tagoknak e-mailben küldtünk értesítést, illetve kértük polgármesterinket, hogy helyben szokásos módon tájékoztassák a településük lakosságát. Az egyes nagyobb eseményekről a megyei napilap, a Kisalföld is tájékoztatást közölt. A beérkezett projektötletekre mindenki visszacsatolást kapott. A HFS draft és végleges verziójának elfogadása előtt minden tag elektronikusan megkapta a teljes stratégiát az alapos felkészülés érdekében. Az elhangzott előadások, rendezvények anyagai, háttérdocumentumok, jogszabályok, projektötlet adatlapok a honlapon külön menüpontban kaptak helyet a STRATÉGIA 14-20 menü alatt. A rendezvényeinkhez

meghívó, jelenléti ív, fotódokumentáció, emlékeztető készült, melyet a Munkaszervezet irodájában bárki megtekinthet.

Műhelymunkák, további tevékenységek felsorolását mutatja a következő táblázat:

	A tevékenység ideje, helye	A tevékenység címe	A tevékenység témaköre	Résztevők száma (fő)
1.	2015. november 10. Győr	Megyei egyeztetés	4 Megyei HACS és a GY-M-S Megyei Önkormányzat együttműködési lehetőségei	16
2.	2015. november 10. Győr	Egyedi szennyvízkezelés	LEADER kiegészítő forrás lehetőségek, VP-Egyedi szennyvízkezelési lehetőségek	38
3.	2015. november 25. Kimle	Elnökségi ülés Tervezés Koordináló Csoport (TKCS) ülés I.	A Helyi Fejlesztési Stratégia 2014 - 2020 fejezetei, ütemezése Tervezési terület és lakosság, helyzetelemzés Bevonandó partnerek, SWOT, Szükségletek és lehetőségek	Elnökségi: 11 TKCS: 8
4.	2015. november 26. Kimle	Tervezési műhelymunka	Célzott kérdések a különböző szférákra irányulóan	16
5.	2015. december 3. Szakony	Régiós ülés	A VP - 19.1.15 pályázati felhívás részletei, NYDR HACS együttműködési lehetőségek	32
6.	2015. december 7. Kisbajcs	Tervezési műhelymunka	Célzott kérdések a különböző szférákra irányulóan	10
7.	2015. december 9. Győrújbarát	TOP információs nap	LEADER kiegészítő forrás lehetőségek, TOP lehatárolás	48
8.	2015. december 10. Kimle	TKCS ülés II.	Projektötlet adatlap értékelés Vállalkozásfejlesztés	7
9.	2016. január 14. Kimle	TKCS ülés III.	Projektötlet adatlap értékelés Turizmusfejlesztés Monitoring rendszer és indikátorok	9
10.	2016. január 21. Kimle	Elnökségi ülés, Közgyűlés	HFS draft verzió megtárgyalása és elfogadása	58
11.	2016. január 28. Sopron	Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Fóruma	LEADER kiegészítő forrás lehetőségek, VP Erdő-, vadgazdálkodás VP szőlészet, borászat VP élelmiszeripar	53
12.	2016. február 9. Budapest	Szakmai konferencia	Esélyegyenlőség Naturpark Stratégia tervezés	38
13.	2016. február 10. Győrújbarát	Helyi termék éve	Kistermelői élelmiszertermelés, előállítás, értékesítés feltételei Az élelmiszerjelölés és szabályozás Helyi termelői piac kialakítása Védjegyek jelentősége Adózással kapcsolatos információk	80
14.	2016. február 15. Győr	NAK-MNVH-HACS fórum	Operatív feladatok Együttműködési lehetőségek	10
15.	2016. február 17. Kimle	Tájékoztató fórum	LEADER kiegészítő forrás lehetőségek VP 6.7.4.1-16 településképfelújítás	59

16.	2016. február 24. Csikvánd	Tájékoztató fórum	LEADER kiegészítő forrás lehetőségek Külterületi és önkormányzati utak fejlesztése	70
17.	2016. február 29. Budapest	Információs nap	LEADER kiegészítő forrás lehetőségek EFOP 1.2.2-15 Ifjúsági programok támogatása	115
18.	2016. március 1.	Szakmai találkozó	MNVH – HACCS Stratégia intézkedéseinek áttekintése	5
19.	2016. március 30. Csorna	Szaktanácsadói Klub	LEADER kiegészítő forrás lehetőségek Szaktanácsadói tevékenységek	24
20.	2016. április 4-5. Poroszló	HACCS –ok együtt- működése	Lehetőségek feltérképezése	15
21.	2016. április 22. Oszk	Tájékoztató fórum	Településkép pályázati lehetőség, lehatárolás	30
22.	2016. május 24.	TKCS ülés IV.	Monitoring mutatók Stratégia végleges verzió megtárgyalása	5
23.	2016. május 26.	Közyűlés	Stratégia draft verzió módosítása, TKCS-ra visszaküldés	53
24.	2016. június 6.	Közyűlés	Stratégia végleges verziójának elfogadása	52

A HFS tervezés az előbb felsorolt átmeneti időszak előtt megkezdődött. A *fiatalok* megkeresése a könnyebb elérhetőségük miatt még 2015 tavaszán és nyarán megtörtént. Az alábbi csoportos fórumokat tartottuk célzottan számukra:

A tevékenység ideje helye	A tevékenység címe	A tevékenység témái	Résztevők száma (fő)
2015. április 16. - 17. Kimle	„Jártasság a térsgben”	Lehetőségek vidéken: a fiatalok szerepe az SZMS területén. Vidéki élet fiatalon.	10
2015. június 23. Dunaszeg	„Jártasság a térsgben”	Fiatalok identitásának növelése – térségi tananyag fejlesztés elindítása	5
2015. augusztus 19. Kimle	„Fiatalok az élet küszöbén”	Fiatalok vidéki környezetben	8
2015.szeptember 26. Somorja (SK)	Szakmai tanulmányút a Felső - Csallóközbe	Magyar iskolák kirándulási lehetőségeinek feltérképezése, kapcsolat kiépítés	18
2015. szeptember 29. Kimle	Nemzetközi konferencia	Együttműködés a magyar anyanyelvű szlovákiai iskolákkal – A térségi tananyag kiterjesztése Felső- Csallóközre – Anyák napi vers és rajzpályázathoz bekapcsolódó iskolák meghívása	70

A fiatalokat célzó műhelymunkák résztvevői a térség általános iskolás korosztályú gyermekei, pedagógusai, középiskolásai közül kerültek ki. Általuk megfogalmazódott egy olyan igény, hogy legyen egy térségre jellemző könyv, ami csak rólunk és nekik szól. Ezzel az ismeretanyaggal mindenkinek felkelthető a településeink iránti érdeklődése. Tananyag formájában projektnap alkalmával feldolgoznák a térség szellemi, kulturális, természeti, gasztronómiai, társadalmi vagy építészeti örökségeit, hagyományait. Erre jó példát láttunk az Alpokalja-Ikvamente LEADER Egyesületnél tett közös tanulmányút során 2013 szeptemberében. A műhelymunkák másik eredménye, hogy a fiatalok felismerték, hogy maguk is tehetnek környezetük szebbé tételéért, ami a vidék megtartó erejét majd növelni képes. Ezt a szemléletmód váltást elérhetjük egy tankert hálózat újraélesztésével, amit még láthatunk Rajkán, Mosonszentmiklóson, Kimlén. Fiataloknak szóló rendezvény vagy a „Fogadj örökbe egy teret” program szintén segíti a közösségi életbe vonásukat. A szlovákiai tanulmányút során olyan helyeket látogattunk meg és olyan programokon voltunk, ami a térségi iskolánknak egy esetleges osztálykirándulás helyszíne lehet. Csodák kertje hálózat elindítása a hátrányos helyzetű gyerekeket segíti a közösségbe beilleszkedni.

További általános *tanulságok* a tervezés során:

- ~ a közösségi bevonás kezdeti fázisára nagyobb energia és idő kellett
- ~ a kisebb, tematikus, irányított megbeszélések eredményesebbek voltak
- ~ fontos a résztvevők számára a visszajelzés
- ~ minden beszélgetésen meg kell találni a még befogadható információ mennyiséget
- ~ nem a sok fórum a lényeg, hanem a tartalmas beszélgetések, az aktív tagok is megunhatják az állandó műhelymunkákat.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

A Szigetköz - Mosoni-sík LEADER Egyesület tervezési területét képező 35 település a Duna, a szlovák és az osztrák határ által körülhatárolt területen, a Szigetköz, Mosoni-sík valamint a Hanság tájegységeken helyezkedik el. A Győr – Moson - Sopron megyei helyi akciócsoport 55068 fő lakosa 950.24 km² területén él és a mosonmagyaróvári és győri kistérséghez tartozik. A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint a térségben nem található komplex programmal fejlesztendő, fejlesztendő, és kedvezményezett járáshoz tartozó település.

Térségünk jól megközelíthető az itt áthaladó M1-es autópályának és a Budapest – Bécs – Pozsony vasútvonalnak köszönhetően. Ugyanakkor a községek belső és a településközi úthálózat minősége rossz, ez negatívan befolyásolja az itt élők és az idelátogatók életminőségét.

A térségre nem az aprófalvas, hanem közepes méretű *településszerkezet* jellemző. 500 fő alatti település mindösszesen 5 db, az 500-1000 fő közötti 9 db, az 1000 - 3000 fő közötti település 18 db, 3000 fő feletti pedig 3 db. A térség komplexitását egyrészt a földrajzi elhelyezkedése, a *koherens tájegység*hez tartozás biztosítja. A településeink közötti, évszázadokra visszanyúló szoros kapcsolatokat nagyban meghatározta viszonylagos zártságuk, valamint függőségük a térséget keresztülszelő folyóktól, a gyakori ár- és belvizektől. A Szigetköz ágrendszere, a Mosoni-Duna, a Mosoni-sík és a Hanság természeti értékei, sajátos növény-, állatvilága, jó termőképességű mezőgazdasági földek egyedülálló potenciált jelentenek településeinknek. A szigetközi térség alatt húzódik az ország, szinte egész Európa egyik legértékesebb

édesvíz készlete. A páratlan természeti erőforrásaink gazdaságfejlesztése biztosít egységes irányvonalat az öko-, vízi-, kerékpáros-, lovas-, vadászati-, szakrális turizmusnak.

A térség alapvetően az országos és a NYD-i régió fejlettségéhez viszonyítva *gazdaságilag* fejlett, dinamikusan növekvő. Meghatározó elsősorban a győri ipari park, majd Mosonmagyaróvár munkafelvévő képessége mellett Ausztria nagyfokú munkaerő elszívó ereje is. A térségben az aktív korú lakosságon belül az álláskeresők aránya 3 % alatti, a munkanélküliség nem meghatározó probléma. Településeink inkább munkaerő, szakember hiánnyal küzdenek. Azon településeink, ahol a beáramló külföldi tőke hangsúlyos, további munkalehetőséget tudnak adni és fejlődési lehetőségük is függetlenebb.

A térségi agráriumnak nagy hagyományai vannak a jó minőségű földeknek köszönhetően. Az agrár szektor csökkenő szerepe ellenére a közösség és keresőképes minőségi fogyasztás területén egyre inkább előtérbe kerülő helyi termékek, köztük a méz, lekvár, sajt, hentesáru mind arculati, mind fejlesztési szempontból kardinális lesz. Ehhez összehangolt marketing, a helyi termékek fejlesztése, helyi piacra jutása nélkülözhetetlen. A szolgáltatási szektor több családnak nyújt megélhetést és segíti elő a vidék megtartó erejét.

A koherens egységet másrésztől a közös *társadalmi* jellemzők, a gazdag kulturális örökségünk alapozza meg. A néprajzi, nemzetiségi, történelmi, sport és kulturális hagyományokra épülő civil és egyházi élet a települések összetartó erejét erősítik, elősegítik az összefogást, az együtt gondolkodást. A civil szervezetek kohéziós erejének feltétele egy jó vezető mellett a fejlődési lehetőség.

Az itt élők identitástudatának erősítése, hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének megteremtése hálózati programjainkra, együttműködéseinkre épül. Az Egyesület saját projektjeivel kapcsolt össze vállalkozókat, civil szervezeteket, önkormányzatokat. Az előző költségvetési ciklusban a vállalkozásokat képzés sorozattal segítettük, az ifjúság identitásának növelését a Jártasság a térségben komplex hálózatunk támogatta. Webes ismeretterjesztő információs pontok és az egész térséget átfogó minden településen áthaladó túraútvonalak kerültek kialakításra. LEADER Bringatúra film készült a térségi projektekről. „Múltunkban a jövőnk” elnevezéssel 2014-es évben került kiadásra a 2007-2013-as időszak nyertes projektjei közül szemezgetve a megvalósult fejlesztéseket bemutató kiadványunk. A Pogány HaVas Kistérséggel (Erdély) és a Felső-Csallóközi Területfejlesztési Közösséggel (Szlovákia) kapcsolat felvétel történt, ahol civil, vállalkozó és önkormányzati képviselő is jelen tudott lenni.

Általános iskoláink nagyszámú pályamunkával jelentkeznek minden évben Anyák napi vers- és rajz pályázatunkra, ami jó alkalmat ad az egymás közötti kapcsolat építésre, jó gyakorlatok megtekintésére. Több éve koordináljuk a nemzetiségi oktatásban részesülő gyerekek nyári táborozását, segítve vele a nemzetiségi hagyományok fennmaradását.

A 2007 - 2013 programozási ciklusban ugyanezen településekkel megkezdett fejlesztések és elért eredmények, együttműködések, hálózatok biztosítják a 2014 - 2020-as időszak sikerességét. A 35 település elegendő kritikus tömeget biztosít az emberi, pénzügyi és gazdasági erőforrások vonatkozásában egy életképes fejlesztési stratégia véghezviteléhez. Ezzel egyidejűleg elég kicsi ahhoz, hogy a helyi ötletek felszínre törjenek és a közös térségi identitás érvényesüljön. A turizmus fejlesztéséhez rendelkezésre áll a vonzerő, a vállalkozói réteg. Az iskolai együttműködések rendelkezésre állnak ahhoz, hogy a szakmatanulás előtt álló fiatalokat segítsük, a vállalkozói réteggel kapcsolatba hozzuk. A vállalkozásokat kell fejleszteni, ahhoz, hogy a ne legyen hiányszakma térségben. A helyi, minőségi termékek felvevőpiaca a térség fizetőképes keresletében rendelkezésre áll, annak piacra jutását kell segíteni és a hozzáadott értékkel bíró, minőségi terméket kell megteremteni. Az országos átlaghoz képest kevés civil szervezet működik a térségben, azok működése és tevékenységei csak akkor lesz fenntartható, ha támogatjuk őket, mivel máshonnan nem jutnak forráshoz.

Utoljára, de nem utolsósorban a térségi összetartozást a HACS közvetlen kommunikációja adja. Az Egyesület és munkaszervezetének helyi jelenléte biztosítja a személyes tájékoztatást, tanácsadást, interaktív, nyílt kapcsolatot. Az elmúlt időszakban a megvalósult projektek minőségét nagyban befolyásolta a többszöri kommunikáció lehetősége, akár a közösen kidolgozott kérelem folyamata. Ez idő alatt a munkaszervezet megismerte a pályázót, fejlesztési elképzeléseit, azt kedvezőbb irányba terelte, vagy kiegészíthette innovatív elemekkel, fenntarthatóságát biztosabb alapokra helyezve. A pályázatóri sablonokkal szemben kidolgozottabb, később könnyebben megvalósítható tervek születtek. A pályázók bizalmat vetettek a HACS-ba, egyre inkább kialakult egy olyan kapcsolat, amire a 2014-2020 időszakban is lehet támaszkodni.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

1. *Térszerkezeti adottságok*

A térség 35 települése a Győr – Moson - Sopron megyehatárt át nem lépve, a mosonmagyaróvári és győri kistérséghez tartozik. A Duna, a szlovák és az osztrák határ által körülhatárolt területen, a Szigetköz, Mosoni-sík valamint a Hanság tájegységeken helyezkedik el. A HACS 55 068 fő lakosa 950.24 km² területén él. Térségünk jól megközelíthető az itt áthaladó M1-es autópályának és a Budapest – Bécs – Pozsony vasútvonalnak köszönhetően. Ugyanakkor a településeket összekötő állami tulajdonban lévő közúthálózat hiányos, a meglévők minősége rossz, elhasználódtak, a kerékpárhálózat hiányos, ami negatívan befolyásolja az itt élők és az idelátogatók életminőségét. Ez sok esetben gátolja a térség fejlődését, az autópályától messzebb eső falvakba nem települnek le a vállalkozások, nem teremtenek új munkahelyeket.

Településközi kapcsolatokban Győr és Mosonmagyaróvár központi szerepkörrel rendelkezik. A kiépített buszjáratokkal könnyen megközelíthető győri ipari park, Mosonmagyaróvár és Ausztria közelsége hatalmas munkaerő felvevő képességgel bír, aminek köszönhető a térség munkaerő és szakember hiánya, a fiatalokra jellemző elvándorlás.

A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint a térség nem tartozik komplex programmal fejlesztendő, fejlesztendő, és kedvezményezett járáshoz.

Térségünkre a közepes méretű településszerkezet jellemző. Az 500 fő alatti települések száma mindösszesen 5 db, az 1000 - 3000 fő közötti település 18 db, 3000 fő feletti pedig 3 db. Két városunk van, Jánossomorja és Lébény, melyek lakosság száma egyik esetben sem haladja meg a 10 000 főt. Melléklet [1. táblázata](#) mutatja a térség működési területének településeit. *Jánossomorja* egy dinamikus fejlődő fiatal kisváros az osztrák határ mellett, melynek térségi szerepköre a rendszerváltás után egyre erőteljesebb lett. A város ipari üzemében és egyéb munkahelyein összesen 2500 alkalmazott dolgozik. Közülük közel kilencszázan a környékbeli településekről járnak be. A Jánossomorjára ingázók meghatározó részét (83%) foglalkoztatóik 18 környékbeli községet és 2 várost felfűző gyűjtőjáratú autóbusszal szállítják munkahelyeikre. Az ausztriai munkába ingázók jelentős tranzitforgalmat jelentenek. A településen kihelyezett kormányablak működik, ahol a térségből érkezők gyorsabb ügyintézéshez jutnak. *Lébény* 2013-ban kapta meg a városi címet, a település központi szerepköre kialakulóban van. Folyamatosan fejlődik az ipari parkja, ahova naponta több százan járnak dolgozni a környező falvakból, 2016-ban pedig itt adták át a megye első mentési pontját.

Azon településeink ahol a külföldi tőke beáramlása hangsúlyos, jelentősebb munkaerő felvevő helynek számítanak, illetve fejlődésükben visszatükröződik (Mosonszolnok, Dunakiliti, Győrladamér, Lébény, Jánossomorja, Hegyeshalom).

2. Környezeti adottságok

A Közösség területének egy részét a 9157 ha-os *Szigetközi Tájvédelmi Körzet*, illetve a Natura 2000 minősítés alá tartozó területek alkotják. Hazánk legnagyobb szigete a 375 km²-es Szigetköz, a Duna és a Mosoni-Duna által határolt tájegység. A hajdani vízi világ maradványa, sajátos és rendkívül gazdag növény- és állattársulások élettere, ami sok ritka fajt (kosborfélék, fűz-nyár ligeterdők, maradványerdők, fekete gólya, nagy kócsag, szürke gém, hamvas réti héja, szivárványos pisztráng, csíkhal, vörös hasú unka...) megőrzött. A Mosoni-sík a Duna hordalékkúpján alakult ki. Magasabban fekszik, mint a Szigetköz, nyugati területén folyik a Lajta. Alapvető talaja a mészlepedékes csernozjom. E terület a túzok kedvelt élőhelye.

A *Fertő-Hanság Nemzeti Park* része Lébény, Mosonszentmiklós, Jánossomorja települések külterülete. A Hanság mocsár – és lápvilága egyedülálló növény, állattani, tájképi érték (tavaszi hérics, kúszó zeller, réti palástfű, lápi hízóka, halvány ujjaskosbor, méhbangó, parlagi vipera, erdei fülesbagoly, kabasólyom). Az 1300 ha-on számos védett állatfaj él, a tőzegvayon egyedi jelleget kölcsönöz a térségnek. A Fertő – Hanság Nemzeti Park működési területét a Melléklet [2. térképe](#) mutatja.

A páratlan természeti erőforrásaink gazdaságfejlesztése biztosít egységes irányvonalat az öko-, vízi-, kerékpáros-, lovas-, vadászati-, szakrális turizmusnak.

A kistérség vízbőségét a *Duna* és mellékfolyói biztosítják. A Duna 1992-es elterelése óta a főágába az eredeti vízhozam 10-20%-a érkezett. Az elterelés nemcsak a főágot és annak közvetlen parti sávját, hanem az ártér mellékágrendszerének területét és a gátakon kívüli mentett oldalt is jelentős mértékben károsította. A Szigetközben a dunakiliti, majd az ásványrárói fenékküszöb megépítésével a legnagyobb vizes élőhely-rehabilitáció indult. A mai napig véleményeket megosztó, támadási felület a hullámtéri vízpótlás lehetősége. Beláthatjuk, hogy a fenékküszöb és a hallépcső létrejöttével az ágrendszer vízszintje megemelkedett és ökológiai céloknak is megfelelően üzemel. Ez nemcsak a természeti értékeink megőrzésében segít, hanem az ideérkező turisták visszacsalogatásában is hatalmas szerepet jelent. A morotvatavak közül legnagyobb a lipóti Holt-Duna, a mesterséges tavak közül a hegyeshalmi kavicsbánya. A térség felértékelődő természeti kincse a Duna hordalékkúpjában található az ország, egyben Közép-Európa egyik legnagyobb *ivóvízbázisa*, mely kiemelkedően fontos természeti erőforrás. Ez mellett a *termálvíz* kincsünk is jelentős, hasznosítását Lipóton a termálfürdőben és a futballpálya fűtésében láthatjuk. Számos falusi szálláshely épült a fürdő szolgáltatásaira. Mosonmagyaróváron üzemel még termálfürdő, ami a vízi és aktív turizmus fejlődésének alappillére, azonban a településeinknek hatalmas tőke kellene újabb kutak létesítéséhez, további hasznosításhoz. LEADER forrásból a meglévő szálláshelyek szolgáltatásfejlesztését tudjuk segíteni.

Térségünk éghajlata kontinentális, atlanti hatásokkal. Az évi középhőmérséklet 9-11 °C. A csapadék éves átlaga 540 mm. Magyarország legszelesebb vidéke, a szélcsendes napok száma 15-20 körül van. A szél megújuló energiaforrásként hasznosítása Levél, Mosonszolnok, Jánossomorja, Mecsér településeken megindult, azonban további fejlesztések energia kvóta, NATURA 2000 területi akadályokba ütközik.

A környezeti probléma a térségben, hogy illegális szeméttlerakók csúfítják az erdőket, vízpartokat, erdősávokat.

3. Kulturális erőforrások

A térség gazdag kulturális örökségben. Kiemelt jelentőségű építészeti érték található Héderváron, a 3 megyére épült 3 tornyú kastély a 8 ha-os angolparkjával. Itt láthatjuk a Kont emlékhelyet vagy a 700 éves Árpád fát, amihez anno még Árpád vezér a lovát kötötte. Szintén a Héderváry családhoz köthető a lébényi apátsági románkori templom, ami a hivatalos Szent Jakab zarándokút magyarországi utolsó megállóhelye minden júliusban. Ásványráró híres kálváriája az EuroVelo kerékpárútút mentén könnyen megtalálható. Jelentős gazdasági lehetőséget hordoz a római limes mellett elhelyezkedő település, Kimle. Néprajzi szempontból az itt élő nemzetiségek, etnikumok (németek, horvátok,) saját nyelvi-kulturális műveltségükkel, hagyományaikkal gazdagítják a térség néprajzi, népművészeti örökségét. Máriakálnok híres búcsújáróhely. A *megyerikumok* közé eddig az alábbi értékeink kerültek be: Szigetközi Csutora Néptáncgyűttes, Grózer Csaba íjkészítő mester és az általa képviselt kulturális, történelmi értékek, Sarlós Boldogasszony kegykápolna (Máriakálnok), Hédervári Boldogasszony-kápolna, Fekete Madonna szobor, valamint az Árpád-fa, Kont-fa (szürke nyár, Hédervár), Szigetközi friss víz, Lipóti házi parasztkenyér, A Szigetköz természeti értékei és az alatta található ivóvízkincs, Dr. Timaffy László életműve.

Ugyanakkor az is elmondható, hogy nagyobb nemzetközi jelentőségű műemlék nemigen található a térségben, a meglévő műemlékeinkről is kevés az idegen nyelvű tájékoztató. Nagyobb attrakciókban nem bővelkedünk, nincs szőlő-bor, hegy, vár, barlang. Meglévő kastélyaink is idegen tulajdonban vannak. A térségnek 3 nagyobb kiemelt turisztikai eseménye a mecséri ladikos fesztivál, a dunaszegi gulyahajtás, lipóti kenyér és halfesztivál nagy tömegeket vonzó „mega-eseményé” marketing és forráshiány miatt még nem nőtte ki magát.

A néprajzi, nemzetiségi, történelmi és kulturális, sport hagyományok megőrzését számos civil szervezet tekinti feladatának. Az országos és megyei átlaghoz képest számuk kevesebb. Mind országos szinten mind a megyében szinte kétszerese a *non-profit szervezetek* száma a SZMSLE területéhez képest (Melléklet 1. ábra).

Többségük kulturális egyesület, sportegyesület, önkéntes tűzoltó egyesület, polgárőr egyesület helyi szervezetei, de jelentős a nyugdíjasklubok és művészeti csoportok száma is. Hagyományőrző szervezetek közül kiemelhetjük a Halászi Hagyományőrző Egyesület, a Mosonszentmiklósi Faluvédő Egyesület, Dunaszegi Rezeda Népművészeti Egyesület, a Jánossomorjai Fúvós Egyesület, Jánossomorjai Tititá Néptáncgyűttes, Levéli Harmonikások, lébényi egyesületek tevékenységét. Bejegyzett faluszépítő szervezetet Nagyabajcs, Dunakiliti, Hegyeshalom, Levél településeken találunk. Ifjúsági klubok az önkormányzatok égisze alatt tudnak működni, amíg bíróság által bejegyzésre nem kerülnek, addig függetlenedésük szinte lehetetlen. A térségi fiatalok számára példaértékű diák önkormányzati tevékenységet Levélen találunk. Több civil szervezet működése ismert az ország határain túl is. A Felső-Szigetközi Szabadidő és Vízisport Egyesület természetvédelmi tevékenységével, szervezett túráival, a Kimlei Iskolásokért Oktatási Nevelési Alapítvány nemzetiségeink hagyományainak megőrzésével, rendezvényeivel járul hozzá térségünk hírnevének öregbítéséhez. A Szigetközi Falusi Turizmusért Egyesület fogja össze a környező településeken működő, falusi turizmussal foglalkozó vállalkozásokat. Meghatározó a Pisztráng Kör Egyesület tevékenysége, mely erdei iskolájával, az ökoturizmus fejlesztésével jelentős látogatottságot és országos, nemzetközi hírnevet szerzett. A sokszínű szakmai irányultságú szerveződések területi hatókörüknek és szakmai hozzáértésüknek köszönhetően az általánosságban vett térségi aktivitás erősítésén túl a kialakulóban lévő speciális hálózatoknak is meghatározó szereplőivé, bázispontjaivá válhatnak.

Stratégia tervező fórumok során a civil szerveződések úgy értékelték, hogy legtöbbször egy olyan ember, vezető kitartására, elhivatottságára van szükség, aki az alvó lakosságot, a csak aludni hazajáró munkást

és a fiatalot is képes bevonni a közösségi életbe. Figyelnünk kell fejlődési lehetőségeikre, életben maradásukra, a közösségi összetartó erő fennmaradására. A forráshiány gyakran szab gátat a hozzáadott értékű fejlesztéseiknek.

4. A társadalom állapota

Demográfia: A Szigetköz – Mosoni-sík helyi akciócsoport 35 településén - 2013. január 1-ei adatok alapján - 55 068 lakos él. Ebből a legnagyobb településen, a városi rangú Jánossomorján 6021 fő, míg a legkisebb településen, Véneken mindössze 170 fő él. A térségre a közepes településnagyság jellemző, túlnyomó többségben vannak az 1000 és a 2000 lakos közötti települések.

A térségben az aktív korú - 15 - 59 év közötti - lakosság aránya 65%, mely 3 százalékponttal magasabb az országos átlagnál. Ezzel szemben 3 százalékponttal kevesebb közösségünk területén a 60 év felettek aránya. A 0-14 éves korosztály aránya az országos átlaghoz képest 1 % ponttal magasabb, de az évek során ugyancsak csökkenő számot mutat. A természetes szaporodás és fogyást vizsgálva (élve születés és halálozás különbözete 1000 lakosra) az országos és megyei tendenciához hasonló értéket látunk (Melléklet [2. ábra](#)). A térség lakosság számának alakulását 2000 és 2013 közötti időintervallumban vizsgálva, és ezt arányosítva viszont 7 %-os növekedést tapasztalhatunk. Ez idő alatt a térség összesített lakossága 3590 fővel nőtt. Ez leginkább annak köszönhető, hogy Győrből az utóbbi években nagyon sokan költöztek Alsó – Szigetközbe, ami azt eredményezte, hogy néhány falu szinte egybeépült, a közigazgatási határokat látszatra eltörölve. Mosonmagyaróvárról szintén gyakori a környező településekre való kiköltözés. A közelmúltban a munkalehetőség reményében az ország keleti részéből való áttelepülés is megfigyelhető. Folyamatos jelenség a Rajka környéki, határ menti településekre Szlovákiából beköltözők nagy száma. Probléma, hogy nem bejelentett lakosként élnek közösségeinkben, számuk nem pontos, csak becslésen alapul. Az alapvető közszolgáltatásokat viszont ugyanúgy igénybe veszik, mint regisztrált lakótársaik. A bölcsődék, óvodák férőhely kihasználtsága így nehezen tervezhető. Másik negatív hatása az erős migrációnak, hogy a helyi lakosok közbiztonság érzete csökken, amit a polgárőr egyesületek megerősítésével, települési kamerarendszerek folyamatos kiépítésével próbálnak orvosolni. Bár a születések száma évről évre csökken, a *migrációnak köszönhetően a lakosság száma növekedett*. Az összesített lakosság számában lassú növekedést tapasztalunk, azonban ez nem jellemző minden településünkre. A lakosság *elvándorlása*, stagnálása figyelhető meg a periférián található, nehezen megközelíthető településeken (pl. Várbalog, Dunaremete).

Humán közszolgáltatás: Bölcsőde 8 településen működik, ott ahol a település nagyobb ipari parkkal rendelkezik vagy a betelepült szlovák lakosság megnövekedett igényei kívánták. Óvodai ellátás 5 faluban nem működik, a férőhely kihasználtság azokon a településeken növekszik, ahol a bölcsődére is egyre nagyobb igény mutatkozik. Az általános iskolai tanulók száma folyamatos csökkenést mutat, az egy feladat ellátási helyre vetített számuk (120 fő) fele az országos értéknek (207 fő), és jóval alul marad a megyei számhoz (180 fő) képest is. Kistelepülésekről történő elvándorlás és a gyerek születésének fogyatkozó tendenciája több iskola megszűnését is maga után vonta. Míg a települések életében egyik legnagyobb szerepet a tanintézmények játszották egykor, ma már iskoláink legnagyobb hányadánál nem az önkormányzat, hanem a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) a fenntartó. Ennek negatív hatása sajnos egyre inkább érezhető a településeken. Az üzemeltetés, a mindennapi dolgok sokszor problémát okoznak, az iskolai szakkörök nem kapcsolódnak a települések lehetőségeihez, több a vándorló, óraadó tanár, akik délután nem vesznek részt a falu, gyerekek életében. Példaként említve, a valamikor nagy sikerű hálózatban működő iskolakertet, ahol a gyerekek megismerkedhettek a helyi gazdálkodási módokkal, ma már csak Rajkán, Mosonszentmiklóson és Kimlén találunk.

Az iskolákban a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése és oktatása, a fogyatékoság típusához és fokához igazodó fejlesztő program szerinti tanítása integrálva történik. A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő, tanulási zavarokkal, illetve részképesség-zavarokkal küzdő gyerekek felzárkóztatására és fejlesztésére fejlesztő programok valósulnak meg fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, logopédus, iskolapszichológus segítségével. Közösségi életbe való vonzásuk nehezen megoldható. A mosonmagyaróvári Éltés Mátyás Általános Iskola, Óvoda, Készségfejlesztő Speciális Szakiskola, Diákotthon, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény látja el a város és a városkörnyék településein élő speciális, sajátos nevelési igényű gyermekeket, tanulókat. Módszertani intézményként szakmai módszertani továbbképzéseket, szakmai tanácsadást végeznek és utazó gyógypedagógusi szolgálat működtetésével segítik az integrált gyermekeket, tanulókat, illetve nevelőiket. A tanulók fogyatékoságuk/akadályozottságuk mértéke, jellege szerint kerülnek tipizálásra, s besorolásuk elsősorban a tanulási képességet vizsgáló szakértői bizottságok feladata. Az iskolának a térségben a Dunaszigeti ÖKO parkkal van együttműködése. A térségben a hátrányos helyzetű kiskorú gyermekek száma 2008 óta növekedést mutat. Ezek a gyerekek egyrészt a segédmunkából élő, alacsony végzettségű szülők családjából kerülnek ki, másrészt viszont a kifejezetten jó jövedelmi viszonyok között élő családokból. Az utóbbiakra inkább a hosszú egyedüllétből adódó problémák jönnek elő: csellengés, céltalan szabadidő, vandalizmus, drog.

Az általános iskolát végzettek aránya meghaladja az országos és megyei átlagot (Melléklet [3. ábra](#)), a 25 évnél idősebb felsőfokú végzettségűek aránya már alatta marad (Melléklet [4. ábra](#)).

A szociális ellátórendszerek kihasználtsága meghaladja a 100%-ot (Melléklet [5. ábra](#)). Kistérségi Egyesített Szociális Intézményen, valamint a Kistérségi Gyermejjóléti és Családsegítő Szolgáltató Központon keresztül a következő szolgáltatások elérhetőek, illetve biztosítottak a települések lakói számára: fogyatékkal élők nappali ellátása, étkeztetés, idősek nappali ellátása, házi segítségnyújtás, hajléktalanok nappali és átmeneti ellátása, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, családsegítés, gyermekjóléti szolgálat, gyermekek átmeneti elhelyezése. A Mosonmagyaróvári járásban 2013 óta működik az Egészségfejlesztési Iroda (EFI), mely programokat, vizsgálatokat (bőrgyógyászati, urológiai, szív- és érrendszeri, látás és hallás) szervez. Célja a kistérségi lakosság figyelmének felhívása az egészségük megőrzésének fontosságára, a megelőzés szerepére. A térség 35 településéből 15 településen nincs állandó házi orvosi ellátás. Abban a községben ahol van házi orvos, ott patika is megtalálható. A lakosság számára nagy segítséget jelent az önkormányzatok tulajdonában lévő falubuszok, mellyel az idős betegeket tudják eljuttatni az orvoshoz. A védőnői szolgálat is azokon a településeken van, ahol rendszeres házi orvosi szolgálat működik. A kisebb településeknél egy védőnő lát el több községet egyszerre. A védőnők az óvodákat és iskolákat is rendszeresen látogatják, előadást tartva a gyermekeknek. Azokon a településeken, ahol adókból származó bevétel magasabb, ott könnyebben újítanak fel egy orvosi rendelőt. A legtöbb önkormányzatnál mindezt pályázati pénzből valósítják csak meg. Térségünk egészségi állapotát kedvezően befolyásolja az aktív korú lakosság körében az előnyös foglalkoztatás, a jó minőségű lakhatási körülmények és remélhetőleg a mozgásos tevékenységet jelentő falusi életmód.

Jövedelmi viszonyok tekintetében a térségben a 100 lakosra jutó adófizetők száma a megyei és országos szintet is jóval meghaladja. Az értékeket torzítja, hogy a térség lakosságának jelentős része Ausztriában dolgozik, és ott is fizet adót (bejelentett kereset sokszor nem egyezik meg a tényleges jövedelemmel). Az egy lakosra jutó nettó jövedelem az országos értéket meghaladja, a megyei szinthez közel hasonló. A rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkezők aránya is 3% ponttal alacsonyabb, mint a megyei vagy országos szint. A munkanélküli lakosság közül a nő a több. A kedvező jövedelmi viszonyokat tükrözi még pl. a 100 lakosra jutó személygépkocsi száma is. Évről évre növekedést tapasztalhatunk benne, amivel az országos érték fellett a megyei szinttel hasonló értékben járunk. Gyakran találunk olyan

háztartást térségünkben, ahol 2 db személygépkocsi is szolgálja a családot (Melléklet [6. ábra](#)). Ebben az ingázók nagy szerepet játszanak.

Lakhatás A gazdasági válság óta folyamatos csökkenés tapasztalható a lakások építésének számában. Az elmúlt 10 év alatt a negyedére esett vissza az építkezők száma. A szlovák határ menti települések Rajka, Vámoszabadi, Győrzámoly ez alól kivételt képeznek, mivel ezekben a falvakban duplájára duzzadt a szlovák tulajdonosú építkezők száma. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2011-ben 5,6%-ot tett ki, ami közel 5%-kal volt alacsonyabb a hazai átlaghoz képest. Ebben ÉNy-Magyarország kedvezőbb jövedelem viszonyai játszanak szerepet. Egyre többen próbálnak a térségünkben letelepedni, a külföldre vándorlások miatt folyamatosan felszabaduló munkahelyek, a magasabb jövedelmek miatt. A letelepedés nem mindig tartós, mert a megélhetés (szolgáltatások) és az albérleti árak az osztrák fizetésekhez vannak szabva.

A változó gazdasági feltételek, modernizációs folyamatok, a munkahelyhez alkalmazkodás a családok életmódjában is változást hozott. A férfiak mellett a nők is ingáznak nap, mint nap. Sokszor azon családok gyermekei, ahol a szülők külföldön dolgoznak, késő estig egyedül vannak otthon. A nők gyermekvállalás utáni munkába való visszatérése nehezen megoldott, ez látszik a regisztrált munkanélküliek magasabb női arányában. Olyan gazdasági feltételeket kellene teremteni számukra, akár egy jó pályázati lehetőséggel, hogy alternatív megélhetési lehetőséget találjanak maguknak, ne szoruljanak rá a külföldi munkavállalásra.

Az önkormányzatok kötelező feladatai között szereplő **infrastrukturális szolgáltatások** - a helyi hulladékgazdálkodás, szennyvízkezelés, energiaellátás biztosítása, a tulajdonukban lévő utak, terek karbantartása - gazdaság letelepítő tényezők mellett a lakosság kényelmét, mindennapi életét is szolgálják. A közszolgáltatások terén a települési könyvtárakból kölcsönzött könyvtári egységek száma száz lakosra vetítve beszédes érték. Míg az országos és megyei érték 220 – 250 db közötti, addig a térségben ez csupán 140 db. Gyakran látjuk, azt a problémát, hogy a lakosok nem keresik fel közösségi szolgáltató tereiket, hanem otthon a munka után a számítógép segítségével próbálnak önállóan információhoz jutni. Az EMVA forrás segítségével megvalósult 11 térségi integrált közösségi tér változatos programot, rendezvényt kínál, amit a lakosság este vagy hétvégén vesz inkább igénybe. Többfunkciós szolgáltató tér kialakítását tervezi Kisbodak, Hegyeshalom település.

Közösségek állapota Az oktatási intézményeknek egymással körzeti szavalóversenyeken és diákolimpián van lehetőségük találkozni. Amióta nem egységes tankönyvekből tanítanak az iskolák, a közös tanulmányi versenyek elmaradtak. Az óvodai és iskolai intézmények egymás közötti kapcsolatát és jó gyakorlatok megismerését segítette az egyesület által minden évben meghirdetésre kerülő Anyák napi rajz és verspályázat. A díjátadók során további együttműködések indulhattak el (népszokások bemutatása egymásnak, Borbálázás). A szlovák határ túloldalán élő magyarok lakta települések szintén csatlakoztak kezdeményezésünkhöz. Kimle és Bős között közös legendás könyv is született. A továbbtanulás előtt álló általános iskolás diákok pályaválasztását segítette a LEADER támogatást igénylő vállalkozók szakmabemutatói. Pedagógusokat vittünk szlovákiai magyar településekre, ahol kirándulási lehetőségeket térképezhettek fel osztályaiknak. A teljesség igénye nélkül említünk meg olyan településeket, melyek mélyebb külföldi kapcsolatot ápolnak:

Rajka - Gútor (SK), Deutsch Jahrndorf (A),
 Bezenye – Šenkovec, Donja Dubrava, Brckovljani (H),
 Levél – Ekecs (SK),
 Mosonszolnok – Szímő (SK) tájházban mindkét falu bemutatása

Jánossomorja - Nagyfödemes (SK)- sport (labdarugó torna, sportnap) - nyugdíjas találkozók, Dunasziget - Keszölcés (SK)Forstinning (G),
 Halászi - Fél (SK), Berg (A), Tibód (Ro)
 Darnózseli - Felsőszeli (SK), Ypati és Nea Epivatesz (Gr) - néptánc Szigetköz Táncegyüttes , Zetelaka (Ro) – tűzoltó egyesülettel közös vetélkedők, programok
 Dunaszeg –Nádszeg (SK)
 Hédervár - Héderfája (Ro) és Éberhardt (SK)
 Ásványráró - Unterwaltersdorf (A)
 Kimle – Cartigliano (I), Bős (SK)- Tűzoltó egyesületek kapcsolata
 Kisbodak – Nagybodak (SK) vízi sportegyesület – kenu túrák, Határtalan kalandozások
 Lipót – Baka (SK)
 Máriakálnok – Hüffenhardt (G), Csallóközcsütörtök (SK)
 Győrzámoly – Székelyszentkirály (Ro) - iskolák kapcsolata
 Nagybajcs – Bajcs (SK)
 Kisbajcs – Csicsó (SK)
 Vámoszabadi - Nemesgomba (SK) - tűzoltó egyesületek közös munkája

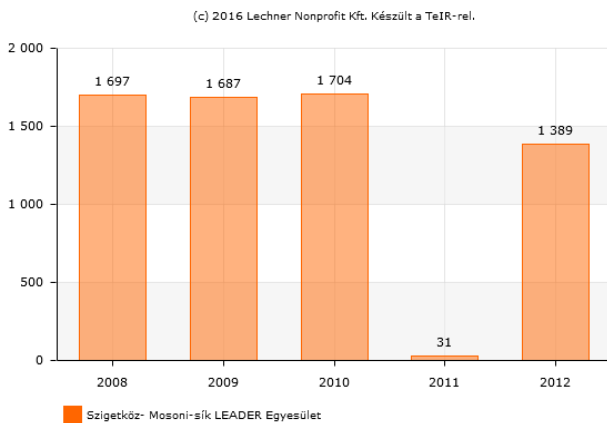
5. *A gazdaság helyzete*

A térség alapvetően az országos és a NYD-i régió fejlettségéhez viszonyítva gazdaságilag fejlett, dinamikus növekvő. Ugyanakkor a települések között megfigyelhető az eltérő fejlettség és dinamika, melyet a tradicionális és újonnan kialakuló gazdasági kapcsolatrendszerek is befolyásolnak. A fejlettebb mikrorégiókban a külföldi tőke beáramlása meghatározó, ezen vállalkozások jelentős része a gépjármű-, elektronika-, könnyűipar beszállítójaként működik. A gazdasági központok, ipari parkok innovatív, inkubációs, termelékenységnövelő komplex szolgáltatásai figyelhetők meg Győr, Mosonmagyaróvár, Rajka, Dunakiliti, Mosonszolnok, Lébény, Jánossomorja településeken. A fő foglalkoztatókhoz (AUDI, BOS, SMR, TRANSDANUBIA, Dr. Oetker, PEZ, Ed.HAAS Hungaria Kft, AMB, HIPPI, VERITAS, LEIER) gyűjtőbuszok szállítják a környező falvakból a munkaerőt. Ezekhez a betanított munkákhoz szakképesítés nem szükséges, legtöbb helyen a 8 általános iskolai végzettség elegendő. A másik oldalon jellemző a mikro-, kisvállalkozás, mely nem megfelelő tőkeerősséggel és foglalkoztatási potenciállal bírnak. A mikro- és kisvállalkozások tekintetében hátráltató tényező a forgótőke hiánya és a győri felvevő piacon kialakult verseny, ahol a kisebb termelési kapacitású vállalkozók nincsenek előnyös versenypozícióban. A győri ipari park munkafelvevő képessége mellett Ausztria munkaerő elszívó erejére vezethető vissza a térség szakember hiánya. Településeink inkább munkaerő, szakember hiánnyal küzdenek. Az alábbi szakmákban van szakemberhiány a térségben: ács, eladó, gépi forgácsoló, hegesztő, ipari gépész, járműipari fémalkatrész-gyártó, kőműves és hidegburkoló, szakács, szerszámkészítő, villanyszerelő. A tanintézményekkel az előző tervezési időszakban kialakult kapcsolatrendszer lehetőséget ad arra, hogy vállalkozóink a szakmatanulás előtt álló diákokkal közösen építsék jövőjüket.

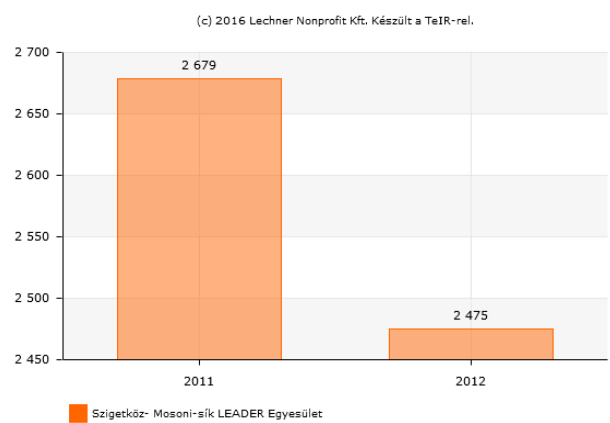
Összehasonlítva a megye másik három LEADER Egyesületének (RVE- Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület, AFLE- Alpokalja-Fertőtáj Vidékfejlesztési Egyesület, PKLE- Pannónia Kincse LEADER Egyesület) területén 1000 lakosra jutó regisztrált vállalkozásának számával, Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület területén működik a legkevesebb vállalkozó (Melléklet [7. ábra](#)).

A működő vállalkozások lakosságra vetített aránya jóval elmarad az országos átlagtól is (Melléklet [8. ábra](#)).

A térségben egyre kevesebb egyéni vállalkozó és mikro-vállalkozás tevékenykedik, számuk évről évre csökken, amit az alábbi két diagram mutat:

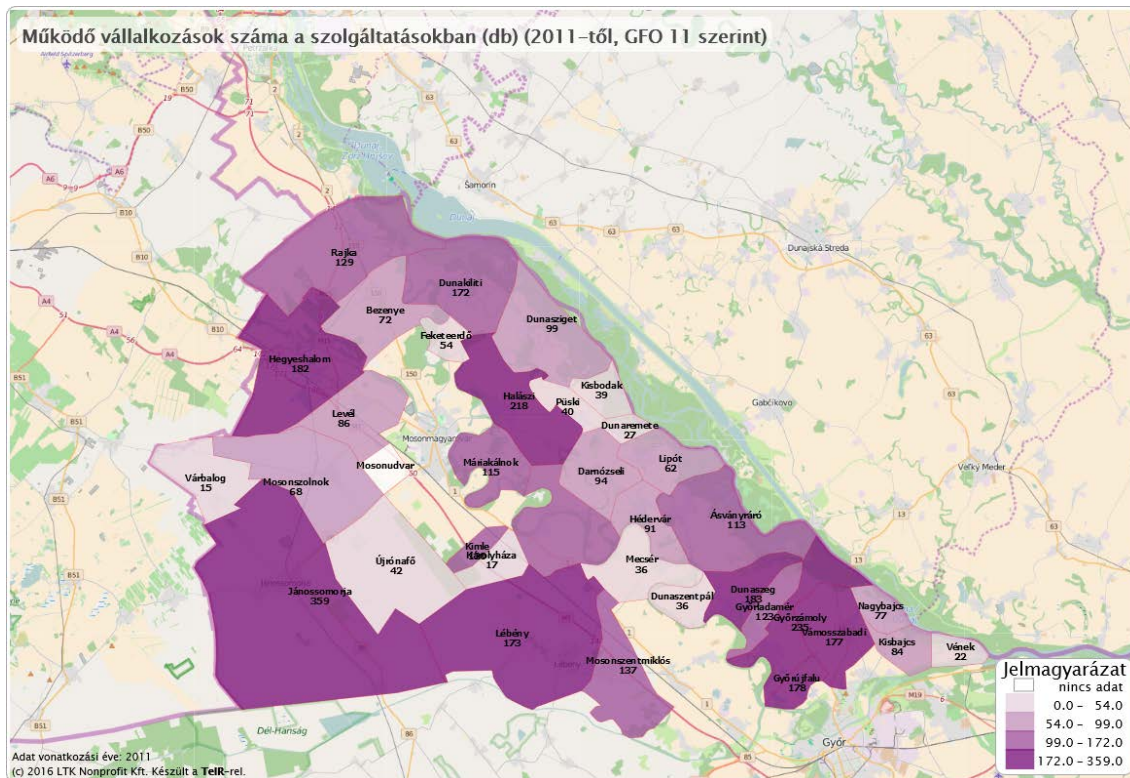
Működő egyéni vállalkozók száma (fő) az SZMSLE területén

1-9 fős működő társas vállalkozások száma (db) (2011-től, GFO 11 szerint)

Az önkormányzatok helyi iparüzési adóbevétele a megyei és országos érték alatt van (Melléklet 9. ábra). Azok a települések, amelyek ipari parkkal rendelkeznek vagy az autópálya a közelben halad, a vállalkozások száma is magasabb. Az alábbi két ábra településenkénti bontásban mutatja a mikrovállalkozások számát, illetve a szolgáltatók térségi eloszlását:

A *szolgáltatási szektort* megfigyelve a mikro-, kisvállalkozások egy része a *turizmus*, a vendéglátás területén működik, de sok esetben nem tudtak megerősödni. Falusi szálláshelyek - és kereskedelmi szálláshelyek férőhely száma SZMSLE területén csökkenő mértékű. (Melléklet [10. ábra](#)) Legnagyobb idegenforgalmat bonyolító településeink a fürdőre épülő Lipót és a határ település Hegyeshalom. Turisztikai szállásadók közül magas kategóriájú szálloda a lipóti Orchidea Hotel, dunakiliti Diamant wellness Hotel, hegyeshalmi Paprika Csárda. Lipóton szinte minden második házban működik szoba kiadó sokszor kiegészítő szolgáltatások nélkül, ami a szintén a termálfürdőre épülő környékbeli minőségi falusi szálláshelyek esélyeit rontja. A Mosoni-Duna mentén Rajkán, Dunakilitin, Halászin, Kimlén, Dunaszegen működik kiépített kemping. Zátonyi-Duna mellett Dunaszigeten találunk több kisebb kempinget. A páratlan természeti erőforrásaink gazdaságfejlesztése biztosít egységes irányvonalat az öko-, vízi-, kerékpáros-, lovas-, vadászati-, szakrális turizmusnak. A Szigetköz természeti értékeire épülő falusi vendéglátóhelyek és kempingek sok turistát vonzanak a térségbe, ugyanakkor összehangolt, egymással kommunikáló, alternatív szolgáltatásokat nyújtó, erős marketinggel rendelkező vállalkozások szükségesek annak érdekében, hogy termálfürdővel és a wellness szállókkal versenyben maradjanak és a vendégek itt töltött napjainak száma növekedjen.

Jellemző a térségre a feldolgozó ipar, de a jelentősebb foglalkoztató cégek mind külföldi tulajdonban vannak. *Mikrovállalkozások* közül legtöbbször asztalos, kőműves, festő, boltos, vendéglátó, fodrász, kozmetikus, autószerelő, ingatlanügynök, könyvelő szakmákban dolgoznak. Ezeknek a szolgáltatásoknak az árképzése sajnos az osztrák szolgáltatói árakhoz mért, a szakemberek az itteni fizetésből élőkötől is ugyanakkora összeget kérnek el, mintha az osztrák határ túloldalán dolgoznának. A szolgáltatási szektor aránya a fejlett város közelsége miatt alacsony, ugyanakkor szerepük nagyon fontos, mert megélhetést nyújt családoknak és elősegítik a vidék megtartó erejét. A térség azon részén ahol az osztrák határ és a nagyváros közel van, több vállalkozás tud fennmaradni a szolgáltató szektorban. Ilyen Hegyeshalom, Jánossomorja, Vámoszabadi, Halászi, Győrújfalú, Győrzámoly települések. Ezért is fontos, hogy gazdaságfejlesztési intézkedésekkel a többi települést is versenyhelyzetbe hozzuk.

A térségi *agrárium*nak nagy hagyományai vannak, de megyénkben a HACS területén jut 1000 lakosra a legkevesebb őstermelő (Melléklet [11. ábra](#)). Megfigyelhetjük, hogy azokon a településeken ahol egykor nagy hagyománya volt a zöldségtermesztésnek, állattenyésztésnek, ma is több őstermelőt találunk (Melléklet [12. ábra](#)). A termőterület legnagyobb része a talaj és az éghajlati adottságoknak megfelelően szántó művelési ágba tartozik, kevés a gyümölcsös. A vetésszerkezetről elmondható, hogy a fő növények (búza, kukorica, napraforgó, őszi káposztarepce) aránya a szántóterületen belül meghaladja az 50 %-ot. A takarmánynövények vetésterülete az állatállomány csökkenésével egyenes arányban csökken. A kézimunka igényes zöldségtermelés közel 90 %-a, egyéni gazdálkodók kezében van (burgonya, sárgarépa, zeller, paszternák, stb.). Gyümölcsültetvény az elmúlt években néhány helyen telepítésre került. Pl.: Rajka, Várbalog, Halászi, Kimle, Nagybajcs, Hédervár településeken. Többek között dió, kajszi, bodza, melynek művelése, feldolgozása, raktározása, piacra jutása további lehetőségeket ad a térségnek. Az egykor nagyhírű, termálvíz hasznosításával működő virágkertészetek (Lipót, Lébény) meghatározó szerepet töltöttek be, munkát biztosítottak a helyi lakosság számára. Újraélesztésükkel színesedhetne a helyi termék paletta.

A Szigetközben az *erdőgazdálkodás* évtizedekkel ezelőtt jelentős szerepet töltött be. Mivel a területek döntő része a hullámtéren van, a Duna elterelése jelentős hatással volt az erdőgazdaságra. A szállítási költségek megemelkedése a másik ok, hogy néhány kisebb vállalkozó gépei eladására kényszerült. Térségünkben tudatos és tervezett vadgazdálkodás folyik a helyi vadászati közösségek keretében. A vadásztársaságok egyre inkább bekapcsolódnak a helyi iskolások, óvodások környezettudatos nevelésében, ami alapot adhat az erdei iskolák térségi elterjesztésében is.

Erős tendencia a térségben, hogy a háztáji *állattartás* mellett a nagyüzemi állattenyésztés is visszaszorulóban van. Tejelő tehenészet fejlesztése történt 2015-ben Károlyházán és Mosonszolnokon. A beruházás megtérülése kérdőjelezhető meg, amikor a tej önköltségi árát sem fedezi a tej eladásából származó bevétel. Húsüzemek nem magyar vágóhídról szerzik be az alapanyagot, hanem az olcsóbb nyugati piacról.

Agrárium csökkenő szerepe ellenére a közösség területén egyre inkább előtérbe kerülő *helyi termékek*, köztük a méz, lekvár, sajt, hentesáru, zöldség, gyümölcs feldolgozások mind arculati, mind fejlesztési szempontból irányító szerepű lehet. A fizetőképes kereslet megvan a térségben hozzá. Jó kezdeményezéseket látunk. Elindult a Máriakálnok központú Szigetköz Szatyor és a dunaszigeti Zöldség Doboz közösségi gazdaságok tevékenysége. Az előző esetén egy internetes felületen bejelentkezve rendelhető meg az áru (zöldség, gyümölcs, tej, tejtermék, hentesáru, lekvár, méz), melyet heti egy alkalommal egy vásár keretében lehet átvenni. Az utóbbi formát egy mezőgazdasággal foglalkozó fiatal család indította útjára Dunaszigeti Zöldségközösség néven. Itt hetente azt kapja meg a vásárló egy dobozban fix áron, ami éppen megtermelt a gazdaságban. A jó ötlet továbbfejlesztéséhez, megismertetéséhez összehangolt marketing, a helyi termékek megismertetése, helyi piacra jutása nélkülözhetetlen.

6. Összegzés

A térség alapvetően az országos és a NYD-i régió fejlettségéhez viszonyítva gazdaságilag fejlett, dinamikusan növekvő. Közlekedési kapcsolatai és kiváló fekvése az ipari parkok letelepedésének kedvezett, segítve ezen települések gazdasági előnybe kerülését. Meghatározó elsősorban a győri ipari park, majd Mosonmagyaróvár munkafelvévő képessége mellett Ausztria nagyfokú munkaerő elszívó ereje is. A térségben az aktív korú lakosságon belül az álláskereső aránya 3 % alatti, a munkanélküliség nem meghatározó probléma. Településeink inkább munkaerő, szakember hiánnyal

küzdnek. Gazdaságunk másik alappilléret a térség turisztikai potenciálja adja. Turisztikai vonzerőnk a szigetközi táji értékben, gazdag kulturális örökségében, valamint Ausztria közelségében rejlik.

A térségi agráriumnak nagy hagyományai vannak a jó minőségű földeknek köszönhetően. Az ágazat csökkenő szerepe ellenére a közösség és a keresőképes minőségi fogyasztás területén egyre inkább előtérbe kerülő helyi termékek, köztük a méz, lekvár, sajt, hentesáru mind arculati, mind fejlesztési szempontból kardinális lesz. Ehhez összehangolt marketing, a helyi termékek és termelők fejlesztése, helyi piacra jutása nélkülözhetetlen.

A szolgáltatási szektor több családnak nyújt megélhetést és segíti elő a vidék megtartó erejét. A diverzifikált szolgáltatás nyújtással tudják a nagy szolgáltatókkal felvenni a versenyt, amihez tőkehiány miatt támogatásra van szükségük.

A térség koherens egységét a közös társadalmi jellemzők, a gazdag kulturális örökségünk és természeti értékeink alapozzák meg. A néprajzi, nemzetiségi, történelmi, sport és kulturális hagyományokra épülő civil és egyházi élet a települések összetartó erejét erősíti, elősegíti az összefogást, az együtt gondolkodást. A természeti értékekre alapozott értékmegőrzés a lakosság életminőségének javítását szolgálja. Meg kell teremteni szervezeteink fejlődési lehetőségét, mert a megváltozott családi modellek, a felgyorsult életmód, a gazdasági trend a közösségi kohézió gyengüléséhez, az identitástudat elvesztéséhez, a vidék népességmegtartó erejének csökkenéséhez vezet.

Térséget lefedő, több területet átfogó, gazdasági-, társadalmi-, környezeti-, kulturális helyi értékeket összegyűjtő adatbázis, értéktár a hálózatosodás és a települések vonzerejét szolgálná. A közös honlapon megjelenés segíti a helyi lakosokat, a térségbe érkezőket, hogy a helyi termékek, szolgáltatások, természeti, kulturális, történelmi értékek, kulturális csoportok, előadók elérhetőségét, leírását egy helyen megtalálják. A közös marketing akciók és egyéb közösségi kommunikációs eszközök alkalmazása által lehetőséget teremtünk az egységes, sokoldalú szolgáltatási csomagok kialakítására.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A 2007 – 2013 tervezési ciklus az új programozási időszakokkal azonos térségi lefedettséget mutatott. A közösség 35 településén 54 737 lakossal terveztünk. A földrajzi fekvés mellett, a hasonló gazdasági, társadalmi jellemzők, a közös történelmi, kulturális, nemzetiségi hagyományok is meghatározták az összefogást, az együtt gondolkodást. 2008. május 28-án került a HVS véglegesítésre, mely a természet - társadalom - gazdaság kényes egyensúlyának fenntartása melletti fejlesztést célozta meg.

A IV. tengely átfogó célja volt a térségi erőforrások fenntartható és innovatív hasznosításának, valamint a vidéki életminőség helyi megoldásokon alapuló javításának elősegítése. A LEADER szemlélet és annak alapelvei érvényesülni tudtak a térségben. A jogcímhez kötődő elvárások elérték céljukat. Nemcsak pontszerű, hanem egymással kapcsolatban lévő projektek is keletkeztek. Az utolsó körre megfigyelhető a *hálózatosodás*, továbbá az együttműködő kooperatív partnerek sora. Jó példaként említhetjük, hogy 5 település civil szervezetei megbeszélve mindenki más-más, rendezvény tartáshoz szükséges eszközt szerzett be (színpad, sátor, sörpád garnitúra, hangosítás, sporteszköz, népi fajták). A projektmegvalósítás után ezek az eszközök azóta is kölcsönbe kerülnek egymáshoz. Vagy a 3 tüzőltó egyesület példája a térség 3 pontján, akik 3 különböző funkciójú eszközt szereztek be, de azóta is használják egymásait is esetleges árvíz, vagy más mentési munkák során (fecskendő, védőfelszerelés, szivattyú). Falunapokon, rendezvényeken megfigyelhető volt, hogy az

önkormányzatok már nem a nagy országos hírű, horror áru zenekarokat hívtak, hanem az egységes formaruhát viselő, jó megjelenésű térségi együtteseket. A pályázati felhívásokhoz illeszkedő célterületek megtervezése nagyobb szabadságot biztosított, amely reagálni tudott a térségi helyzetre, változásokra. Pontozási szempontrendszer kialakítása a HACS feladata volt, mely segítette a helyi vállalkozások fejlődését, a helyi szereplők piacra jutásának elősegítését. A szempontrendszer kialakítása a Vidékfejlesztési Program iránymutatása alapján fogalmazódott meg, a döntés helyi szinten történt.

Stratégia felülvizsgálatra kétszer került sor 2011. május 25-én és 2013. április 8-án, az Irányító Hatóság iránymutatásai szerint. A felülvizsgálatok során törekedtünk az egyszerűsítésre, az intézkedések összevonására, az átláthatóságra. A nemzetközi (gazdasági válság), hazai szinten (LEADER átalakítás) bekövetkező változások, az addigi eredmények tették szükségessé olyan intézkedés csomag megfogalmazását, melyek fokozottabban irányulnak a helyi vállalkozások fejlesztésére, új vállalkozás létrehozásának támogatására. Kiemelt terület a hatékony működés, a versenyképes helyi, tradicionális termék előállítás és a piacra jutásának elősegítése. Eltérően az addigi felépítéstől vállalkozási célú fejlesztés mellett közösségi célú fejlesztésként is volt lehetőség projekt megvalósításra. Az érintett intézkedés: *Helyi vállalkozások fejlesztése*, minőségi termékkínálat biztosítása. Az intézkedések által 18 telephelyet fejlesztettek, 45 vállalkozás szerzett be eszközt, gépet. Ezek a vállalkozások mind bemutatták szakmájukat a továbbtanulás előtt álló fiataloknak. Jó példaként országos rendezvényen is bemutatásra került Mészáros József egyéni vállalkozó egymásra épülő, komplex projektje. Családja kezdetben helyi terméket állított elő a kertben megtermelt zöldség, gyümölcsből. Később a megnövekedett igényekre alapozva olyan falusi szálláshelyet alakítottak ki, ahol lehetőség van a vendégnek a háztáji gazdálkodás műveleteit saját maga kipróbálni. Azóta visszajelzéseik alapján teltházas nyarat zártak.

A *helyi turizmus* ágazat fejlesztése ugyanazon intézkedés alatt történt. A projekt megvalósítás tapasztalatai és a projektgyűjtés alapján erre az elemre továbbra is figyelmet kellett fordítanunk, elsősorban a 2 és 3 napraforgós szálláshelyek termékkínálatának bővítésére, közösségi célú szálláshelyek kialakítására és szolgáltatásfejlesztésére, mert jelentős hozzáadott értéket és gazdaságfejlesztést jelentettek a térségnek. Kemping fejlesztésre, ami a térségre jellemző szálláshely típus, központi kiírású támogatás igénylésre nem volt mód, LEADER-ben viszont a kimlei Cvika kemping többször tudott támogatáshoz jutni. Fejlesztései révén infrastrukturális adottságok javítása mellett többféle szolgáltatásnyújtásra nyílt lehetősége: sátor mellett faház bérbeadás, kerékpár kölcsönzés, csónakkikötő, kiadvány. A Mosoni-Duna mellett a fejlesztések által jelentős vonzerővé nőtte ki magát. A Hédervári LovasKlub Kft. először lovarda felújításra nyert támogatást, majd erre épülő szálláshelyet hozott létre. Mellettük 18 másik szálláshely fejlesztette tevékenységét, 8 lovarda minőségibb szolgáltatással működik tovább a térségben. Saját projektként vállalkozóinknak képzéssorozatot indítottunk több téma mentén „Elfeledett mesterségek” címen, amit 21 fő sikeresen elvégzett.

Másik fő vonulat településeink *életminőségének javítása*, amely alatt 4 intézkedés került megfogalmazásra. Egyik legsikeresebb célterületünk a helyi civil szervezetek eszközbeszerzése, infrastrukturális fejlesztése. A település értékeinek bemutatását, a települések vonzerejének fejlődését célzó intézkedés ráirányult a közbiztonság növekedését elérő lehetőséggel is. 5 településen térfigyelő kamerarendszer épült ki. 6 településen egységes utcatábla rendszert hoztak létre. A kihelyezett táblákon az egyesület logóját mindenki használta, ami az egységünket tovább erősítette. A külön rendezvény intézkedés elindítása az egészség – és környezettudatos magatartás elősegítése, fiatalok közösségi életbe bevonása, helyben tartása érdekében talált létjogosultságra. A Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület részéről megfogalmazódott igény a térségi jártasság

erősítése, melyet saját projektként valósítottunk meg. Itt szerepet kapott a fiatalok helyi identitásának növelése, egy térségi tananyag beindítása, illetve a térségbe érkező turisták, vendégek megfelelő informálása. GPS alapú túraútvonalat hoztunk létre, a térség értékeit, szolgáltatóit mértük fel. A kapcsolódó információkat honlapunk külön almenüjében érik ezt el a turisták, a lakosság. A tananyag kezdeti lépéseikor megfogalmazódott a szlovák partnertelepülések csatlakozási igénye is. A műhelymunkák során mikrotérségekre osztottuk a térséget, a települések témáit fogalmaztuk meg. Ennek folytatása az új ciklus feladata.

A megújuló, alternatív energia hasznosítására beérkezett pályázatok 99%-ban kiegészítő elemként jelentek meg a kérelmekben, ezért nem külön intézkedésként, hanem a helyi vállalkozások fejlesztése és a helyi turizmus ágazat fejlesztése célkitűzés alkotó elemeként akceptáltuk.

A projektötlet gyűjtés során tapasztaltuk, hogy továbbra is nagy igény mutatkozott a helyi civil szervezetek infrastrukturális és eszközbeszerzésének erősítésére, erre az intézkedésre további forrást kellett allokálni. 57 civil szervezet működési feltétele javult az eszközbeszerzéseik által.

Helyi márka kialakítása célterület esetén a kérelembenyújtási hajlandóság és a szűkös forrás szintén a fejlesztési irányok újragondolását tették szükségessé. A tervezési programidőszakban a márka rendszer kiépítését már nem tartottuk reálisnak.

Mivel a térségen belüli és a térségek közötti és nemzetközi együttműködések jogcímcsoportok által támogatott projektet az Egyesület nem tudta előfinanszírozni, erre forrást nem terveztünk.

A rendelkezésre álló forrás 2007. évben III. tengely kapcsán 1 200 000 000 Ft, IV. tengelyen 384 000 000 Ft. Az elnyert támogatás a III. tengelyen 2 026 513 702 Ft, IV. tengelyen elnyert forrás 725 153 233 Ft. Gazdaságfejlesztésre a III. tengelyen 38 %-ot, a IV. tengelyen 73 %-ot fordítottunk. A projektek teljesülése III. tengelyen 84,27%-ot, IV. tengelyen 94,4%-ot mutatott 2014. augusztusában.

Az eredeti HVS-ben tervezett források allokációja a költségvetési időszakban többször került módosításra. Ez természetesen segítette a folyamatos tervezhetőséget, a térségben zajló trendekhez igazodást. A kilenc forrásátcsoportosítás a beérkezett kérelmek igényei és minősége alapján történt.

A különböző szférák pályázói aktivitását vizsgálva elmondhatjuk, hogy egyenlőtlen eloszlás jellemző. Az önkormányzati szféra élénk kérelembenyújtó volt, mivel gyorsabban szerezte meg az információkat, könnyebben finanszírozta elő a projektjét, továbbá az eljárási idő hosszúságát is jobban tolerálta. A civil szféra aktivitását abban látjuk, hogy az egyházi, kulturális, sport, tűzoltó stb. szervezetek máshol nem jutottak forráshoz, az EMVA nyújtotta lehetőséget próbálták maximálisan kihasználni. A vállalkozók projekt készsége mind a projekt előkészítésnél, mind a megvalósításnál volt a legbizonytalanabb, legkevésbé aktív. A 2014-2020 költségvetési ciklusban már a tervezésnél hatékonyabb kommunikációval, célzott tematikus fórumokkal vonjuk be ezt a szférát stratégia minden lépésénél.

A HACS térségben betöltött szerepe vitathatatlan. Egyik legfőbb előnye az ügyfelekkel történő közvetlen kommunikáció: a tájékoztatás, tanácsadás, személyes kapcsolat. A projektek minőségét nagyban befolyásolta a többszöri kommunikáció lehetősége, akár a közösen kidolgozott kérelem folyamata. Ez idő alatt a munkaszervezet megismerte a pályázót, fejlesztési elképzeléseit, azt kedvezőbb irányba terelte, vagy kiegészíthette innovatív elemekkel, fenntarthatóságát biztosabb alapokra helyezve. A pályázói sablonokkal szemben kidolgozottabb, később könnyebben megvalósítható tervek születtek. A pályázók bizalmat vetettek a HACS-ba, egyre inkább kialakult egy olyan kapcsolat, amire a 2014-2020 időszakban is lehet támaszkodni.

A projektek egyenlő térségi megoszlást mutatnak. Minden településnek volt legalább egy megvalósult projektje. Egy településre eső forrásfelhasználás a teljeshez képest sehol nem érte el a 11%-ot.

Az Egyesület saját projektjeivel kapcsolt össze vállalkozókat, civil szervezeteket, önkormányzatokat.

Egyesületünk közreműködött a III-as tengely négy nem horizontális intézkedésének végrehajtásában. Elmondható azonban, hogy a központi kiírásoknak erős irányító hatása volt. A jogcímek társadalmasítása során véleményt formáltunk, a pontozási szempontrendszerben a pontok megoszlásán változtathattunk, viszont a minőségi projektek elérése érdekében nagyfokú mozgásterünk itt nem lehetett.

A 2007-2013 költségvetési ciklusban jó és rossz tapasztalat sorát láttuk, amire lehet a jövőben építeni, semmit nem kell kidobni. Az út jó, az emberek látták az összefogás, az együttműködés, az alapelvek előnyeit. A LEADER módszer lehetőség a vidék fejlesztésére, amelyben már bíznak az itt élők. Az egyesület saját jó gyakorlatait kész folytatni, továbbadni, és kész arra, hogy a jóktól tanuljon és továbbvigye azt.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

4.3.1 Külső koherencia, kiegészítő jelleg

A 2007-2013-as ciklusban 725 millió Ft forrás állt a térség rendelkezésére. A 14-20-as időszak tervezésekor a helyzetfeltárás és a SWOT analízis és elemzés széleskörű feltárást biztosított, azonban egyesületünk stratégiáját a lecsökkent forrásokhoz kell igazítani. Számos felmerült problémával a forráskeret miatt nem áll módunkban foglalkozni. A műhelymunkák egyik eredménye, hogy átbeszéltük melyek azok a megkezdett jól működő sikeres intézkedéseink, melyet mindenképp folytatni szükséges. Továbbá melyek azok a lehetőségek, megoldandó problémák, amelyek a térségi szereplőit a Vidékfejlesztési Program vagy operatív program intézkedései jelentősebb forráshoz juttathatnak, mi pedig tanácsadással segítjük őket mindebbe.

A jövedelemtermelő intézkedéseink közül a *Turisztikai szolgáltatások és együttműködések fejlesztése* és a *Helyi termelők és vállalkozások fejlesztése* területeket sikerességük és szükségességük miatt folytatni kívánjuk. Az intézkedések megvalósulását és a stratégia célját segítik a következő kapcsolódó kezdeményezések: TOP 1.2.1 -15 Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés, GINOP 1.3.4-15 Turisztikai szervezetek fejlesztése, VP 6.2.1 Nem mezőgazdasági tevékenységek elindítása, VP 6.4.1. Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése, VP 6.3.1 Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése. Figyelembe vettük azt a tény is, hogy a nem mezőgazdasági vállalkozók és a nem induló vállalkozói kör nagyon sok támogatási körből kiszorul. Elsődleges célunk egyrészt olyan vállalkozások, önkormányzatok turisztikai elképzeléseinek támogatása, akik már eddig is ezen a területen tevékenykedtek. Az ő erősebb, összehangolt megjelenésükre van a térségnek szüksége. Másrészt azon vállalkozások vagy magánszemélyek támogatása, akik hozzásegítik a szakemberhiány leküzdését a térségben. Az iskolai együttműködések során megfogalmazott igény a szakmatanulás elősegítése, ezért az intézkedésekbe jogosultsági kritériumként fogalmazzuk meg a velük való együttgondolkodást. Intézkedésünk kiegészítő jelleggel kapcsolódik a GINOP 5.2.3-16 Fiatalok vállalkozóvá válása, GINOP 5.2.4 -16 Pályakezdők gyakornoki program, TOP 1.1.3 Helyi gazdaságfejlesztése támogatásokhoz, VP Közétkeztetés, helyi piacok támogatása, VP REL, VP

Térségek közötti együttműködések, VP Nemzetközi együttműködések, VP Kis gazdasági szereplők együttműködései intézkedésekhez.

A nem jövedelemtermelő intézkedéseink – *Helyi civil szervezetek fejlesztése, A vidéki szellemi és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok, közösségi kezdeményezések* – során elsősorban a civil szervezetek kulturális kezdeményezéseit kívánjuk támogatni, amelyek hálózati jelleggel, együttműködéssel valósulnak meg, és a hosszú távú fenntarthatóságot erősítik. Civil szervezetek működésére a NEA - Civil szervezetek számára kiírt támogatások jelentik szinte az egyetlen lehetőséget fejlődésre, fennmaradásra. Az önkormányzatok csekély összeggel járulnak hozzá működésükhöz. A települések önkormányzatai értékmegőrző, közvetve gazdaságfejlesztő intézkedésünkre - Természeti, kulturális, történelmi, épített örökségünk bemutatása - tudják az eddig megkezdett elképzeléseik folytatását finanszírozni a TOP és VP központi kiírásai mellett. Az intézkedések illeszkednek a VP 6.7.4.1.1 Településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója, többfunkciós közösségi tér létrehozása, fejlesztése, energetikai korszerűsítés, TOP 3.2.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése, VP 7.2.1.2 Egyedi szennyvízkezelés, VP – Külterületi utak és azok karbantartását szolgáló munkagépek támogatása, VP –Falubuszok, polgárőrök gépjármű támogatása kiírásokhoz.

A *Csodák kertje hálózat* egy új kezdeményezés a hátrányos helyzetű csoportok közösségbe integrálására. A jövedelemtermelő és nem jövedelemtermelő beruházások kiegészítő jelleggel kapcsolódnak a VP 4.1.3.1-16 Kertészet korszerűsítése és VP 4.1.3.3-16 Gyógynövények termesztése, VP 6.7.4.1.1 Településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója, többfunkciós közösségi tér létrehozása, fejlesztése, energetikai korszerűsítés, VP –Külterületi utak és azok karbantartását szolgáló munkagépek támogatása, TOP 4.1.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése, TOP 4.2.1 Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése kiírásokhoz.

A térség besorolása végett EFOP projektek nem vagy csak nagyon kis valószínűséggel valósulhatnak meg a térségben. Bízunk abban, hogy ez az operatív program később mégis segíti a kis lakosság számú, előregedő településeinket, vagy a hátrányos helyzetű csoportok fejlődését.

4.3.2 A HFS tartalmát befolyásoló megyei, járási, települési vagy egyéb területi szinten megfogalmazott fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/jelentős projektek, amelyek befolyásolják a HFS tartalmát

A stratégia kidolgozásakor figyelemmel voltunk a GYMS megyei ITP dokumentumra, városok ITS – eire, a Szigetköz TDM stratégiájára, a Bejárható Magyarország Programra.

A Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Program kapcsolódását az alábbi táblázat foglalja össze:

Győr-Moson-Sopron Megyei TOP prioritás tengely intézkedései	Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület HFS- hez kapcsolódási lehetőség
Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	*Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható <i>turizmusfejlesztés</i> *A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás

<p>A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése Megyei és helyi emberi erőforrás-fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés</p>	<p>ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés *Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése</p>
<p>GY-M-S megyei program célok:</p> <p>1. prioritás (Jedlik Program) specifikus céljai: 1.A szakképzés és átképzés hatékonyságának és piacképességének növelése 2.A KKV kultúra fejlesztése és a vállalkezési aktivitás fokozása</p> <p>2. prioritás (Kühne Program) specifikus céljai: 1.Helyi gazdaságfejlesztés az innováció erősítésével 2.A turizmus adottságainak jobb kihasználása a kínálat feltételeinek javítása révén 3.A mezőgazdaság / élelmiszergazdaság versenyképességének növelése</p> <p>3. prioritás (Baross program) specifikus céljai: 1.A közúti, a vasúti és a vízi közlekedés fejlesztése, hatékonyságának, kihasználtságának javítása</p> <p>4. prioritás (Timaffy Program) specifikus céljai: 1.A környezeti adottságok jobb kihasználása 2.A környezeti állapot javítása, értékmegóvása 3.Az életminőség javítása az egészségügyi és szociális ellátórendszer fejlesztése révén</p> <p>6. prioritás (Esterházy Program) specifikus céljai: 1.A megye- és országhatáron átnyúló együttműködések, kapcsolatok erősítése</p>	<p>Ipari parkok fejlesztéséhez a <i>vállalkozás intézkedésünk, eszköz beszerzéssel, infrastruktúra fejlesztéssel</i> kapcsolódik.</p> <p>Turizmusfejlesztést a HFS közös <i>marketing</i> lehetőséggel és szolgáltatások kisebb léptékű bővítésével egészíti ki.</p> <p><i>Kempingek, sportegyesületek eszközparkjának fejlesztése</i></p> <p><i>Természeti értékeink fenntartható hasznosítása</i></p> <p><i>A határ két oldalán lévő magyarság együttműködése</i></p>

Kistérségi szinten az Integrált Területi Program kapcsolódása a stratégiánkhoz:

Munkahelyteremtés és a munkába állás segítése, térségi turizmusfejlesztés, élhető, vonzó települési környezet kialakítása, egészséges, együttműködő helyi társadalom.

A győri kistérség elsődleges célkitűzései: Kiemelt fontosságú a humánerőforrás fejlesztés, a tudásalapú *gazdaság* megteremtése, a társadalmi folyamatok közül a *demográfiai folyamatokra* történő koncentráció és a *nevelés- oktatás* kérdése, a *gazdasági helyzet* erősítése különös tekintettel a *turizmusra*, valamint a *környezeti állapot és a műszaki infrastruktúra* erősítése.

A mosonmagyaróvári kistérség elsődleges célkitűzései: gazdasági szakképzés, az élethosszig tartó *tanulás* („lifelong learning”) lehetőségeinek összehangolása, *kis-és középvállalkozások innovációs aktivitásának* előtérbe helyezése, az *egyetemi* és kutatóintézeti bázisokkal való *kapcsolatok* fejlesztése, *nevelés-oktatás*, a *kistérség földrajzi és kulturális sajátosságaiból eredő előnyök kiaknázása*, a *turizmus-fejlesztés*, illetve a *hulladék-és szennyvíz-elhelyezés*

A térséget befolyásoló városi ITS –ek közül a Győr, Mosonmagyaróvár, Jánossomorja és Lébény ITS –ét említhetjük az alábbi pontokon.

Győr kiemelt fontosságú a megye szempontjából Budapest után a legerősebb gazdasági és innovációs potenciállal rendelkezik. A célkitűzései között kiemelt fontosságú kapcsolódó tématerületek:

Társadalom:

- Sportterületek fejlesztése
- Egészséges, szolidáris és aktív társadalom

Több lábon álló gazdaság:

- az idegenforgalom fejlesztése térségi együttműködéssel

Épített és Természeti környezet

Városrehabilitáció folytatása:

- a műemléki területek megóvása, értékőrző megújítása,

Vízpartok revitalizációja:

- mederrendezések,
- hullámterek zöldfelületi rendszerbe kapcsolása, vízparti sétányok összefüggő közhasználatú rendszerének kialakítása

Műszaki infrastruktúra:

- Közösségi közlekedés fejlesztése
- Kerékpárút és gyalogos kapcsolatok fejlesztése

Policentrikus város:

- kaputérségek fejlesztése

Mosonmagyaróvár ITS kapcsolódó célkitűzései:

Gazdasági versenyképesség

- Az iparterületek fejlesztése

Aktív és egészségmegőrző turizmus

- A turisztikai szolgáltatási háttér fejlesztése
- A természeti értékek adta lehetőségek kihasználása
- Az épített örökség hasznosítása

Széleskörű partnerség

- Térségi összefogás megerősítése

Jánossomorja képviselő testülete 2015. novemberében fogadta el azt a határozatot, mely szerint új integrált területfejlesztési stratégiát alkot. Ennek eredménye még nem készült el, így stratégiánkba nem került bele.

A Gazdasági Program kapcsolódó célkitűzései:

Városkép

- Egységes utcakép kialakítása, zöldterületek gondozása
- Szabadtéri színpad kialakítása
- Városkép, városarculat fejlesztés, városrészi sajátosságok kiemelése kulturális és közösségi funkciók által
- Közterületek pihenőhelyek kialakítása

Gazdaság

- Turisztikai fejlesztések egymásra hangolása, turisztikai kiadvány
- Munkahelyteremtés feltételeinek elősegítése

Társadalom

- Kistérségi együttműködés hatékonyságának növelése
- Civil szervezetek működési feltételeinek támogatása
- Sport területeinek támogatása

Lébény város szociális szolgáltatástervezési koncepciója és a ciklusprogramja alapján a kapcsolódó célkitűzések (ITS nem készült el):

Társadalom

- Hátrányos helyzetű személyek, csoportok számára program, rendezvény
- Mikrotérségi szerepkör biztosítása

Környezetünk és otthonunk

- város zöldterületeinek fejlesztése, gondozása

Kultúra

- olt helytörténeti gyűjteményt újra bemutatathatóvá tétele
- helyi értékek, hagyományok bemutatását célzó rendezvények szervezése
- Testvér települési kapcsolatok fejlesztése
- Szent Jakab zarándoklat további támogató felkarolása, a város kulturális életébe való integrálása

Sport és helyi közösségek

- helyi civil szervezetek és a helyi sportegyesületek

4.3.3 A HFS tartalmát befolyásoló egyéb támogató programok

Bejárható Magyarország Programban már tudható, hogy a kajak-kenu jármód a HACS területén megy keresztül, amire a Mosoni – Dunával kapcsolatban álló szervezeteink készülnek.

Kiegészítő jelleggel kapcsolódunk a Hungaricum megyei programjához, nemzetiségi csoportjaink, kulturális értékeink fenntartható hasznosítása, fejlesztése által.

A Nemzeti Park konkrét fejlesztéseit a LEADER forrásból nem kívánjuk támogatni, mivel ők jelentős támogatáshoz juthatnak GINOP forrásból. Együttműködési lehetőséget velük közvetve inkább a térségünk területén működő Kisalföld Terület – és Vidékfejlesztő Egyesülettel és a Szigetköz – Felső-Duna mente Térségi Fejlesztési Tanáccsal közös kezdeményezésekben látjuk.

4.4 SWOT

A helyzetfeltárást követően összegyűjtöttük a térség adottságait, az erősségeket, gyengeségeket, illetve a külső helyzetből adódó lehetőségeket és veszélyeket. A támogatni kívánt témák prioritizálása végett tematikusan készítettük el a SWOT táblát az alábbiak szerint:

- I. Térségi gazdasági, társadalmi, környezeti kihívásaira válaszolni képes **közösség** erősítése
- II. Térség erőforrásait aktivizáló innovatív **gazdaságfejlesztés**

Erősségek

1. Kialakult együttműködések
2. Határon átnyúló kapcsolatok
3. Oktatási intézményekkel kialakult közösségi kapcsolat
4. Civil szervezetek közötti együttműködések
5. LEADER program önkormányzati támogatottsága
6. Önkormányzatok anyagi segítség nyújtása a civil szervezeteknek
7. Mosoni - Duna és a Hanság
8. Országos jelentőségű védett természeti területek (Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi Tájvédelmi Körzet)
9. Tudatos, tervezett vadgazdálkodás
10. Szigetköz és Mosoni-sík térség természeti, kulturális adottsága, gazdag kulturális örökség
11. Néprajzi, nemzetiségi, történelmi és kulturális hagyományok
12. Dunai Limes világörökség várományos terület
13. Kedvező földrajzi fekvés

Gyengeségek

1. Települések alacsony népességmegtartó ereje, kis települések elöregedő lakossága
2. Képzett lakosság elvándorlása
3. Térségi közösségi élet összetartó ereje gyengül
4. Esélyegyenlőség figyelmen kívül hagyása
5. Illegális szemétkerakók
6. Civil szervezetek tőkehiánya
7. Hátrányos helyzetű csoportok nehézkes közösségbe integrálása
8. Szabadtéri közösségi terek hiánya
9. Nem összehangolt és környezettudatos szemlélet nélkül megvalósuló fejlesztések tovább terhelik a természeti környezetet
10. Üresen álló, elhanyagolt épületek
11. Egységes adatbázis hiánya a gazdasági, társadalmi, környezeti értékekről

I. Térség gazdasági, társadalmi, környezeti kihívásaira válaszolni képes közösség erősítése

Lehetőségek

1. Civil szervezetek működését segítő pályázati lehetőségek (Nemzeti Együttműködési Alap)
2. Épületek külső felújítása, energetikai korszerűsítése (TOP, VP)
3. Védett területek turisztikai szempontú fejlesztése (GINOP)
 4. Jó gyakorlatok külföldön, belföldön
 5. Határmenti együttműködések
6. Győr és Mosonmagyaróvár közelségének kihasználása
7. Szigetköz Naturparkká nyilvánítása

Veszélyek

1. Kerettanterv megváltozásával megszűnnek az iskolai tankertek
2. Mosoni-Duna ökológiai megújulását hátráltató tényezők
3. Nem besorolt járásból adódó hátrányok (támogatás mértéke)
4. A globalizáció miatt a hagyományok, helyi termékek, szokások, helyi erőforrások háttérbe szorulása
5. Drogfogyasztás növekedése, veszélye, drogkereskedelem

Erősségek

1. Kedvező gazdaságföldrajzi helyzet
2. Ausztria és Szlovákia közelsége, bevásárló turizmus
3. Mosoni-Duna és a Hanság
4. Őstermelők elhivatottsága
5. Helyi termelői piacok működése rendszeresen, alkalmanként fesztiválokhoz, ünnepi vásárokhöz kötődően
6. Alacsony munkanélküliség
7. EuroVelo 6 kerékpár út, kerékpározásra alkalmas változatos kultúrtáj
8. Jó minőségű földek

Gyengeségek

1. Képzett lakosság elvándorlása
2. Szakképzett munkaerő hiány, hiány szakmák kialakulása
3. Idegen nyelvtudás hiánya
4. Sokan választják a határon túli munkát, ingázást
5. Tanulók, gyakornokok gyakorlati jártasságának hiánya
6. Elfeledett mesterségek
7. Turisztikai vállalkozóknak nincs közös, összehangolt marketingje
8. Turisztikai szereplők gyenge szolgáltatás nyújtása
9. Egységes adatbázis hiánya a gazdasági, társadalmi, környezeti értékekről

II. Térség erőforrásait aktivizáló innovatív gazdaságfejlesztés

Lehetőségek

1. Fizetőképes kereslet
2. Növekvő kereslet a helyi termékek iránt
3. Belföldi turizmusban vendégéjszakák növekedése, igény a széles szolgáltatásokra
4. Egészséges életmód iránti igény növekedése
5. Határmenti területekről magyar szolgáltatások iránti igény növekedése
6. Mosonmagyaróvári és győri egyetemmel kapcsolat
7. Szent Jakab és Szent Márton zarándokutak jelentősége nő
8. Hiányzó kerékpárutak kiépítése

Veszélyek

1. Ausztriában magasabb bérek
2. Ipari parkok alacsony képzettségű munkaerő igénye
3. Szlovákiából, Magyarország keleti részéről átköltözők nagy száma
4. Tömegtermelés és a kézműipar arányának felbomlása
5. Kézimunka igényes ágazat kevésbé vonzó
6. Jogszabályok gyakori változása
7. Erős a belföldi verseny az idegenforgalomban

A HFS fő irányvonalai a SWOT alapján:

SWOT MÁTRIX	Belső erősségek	Belső gyengeségek
Külső lehetőségek	<p>Offenzív stratégia:</p> <p>Térségi adottságokra épülő, együttműködésen alapuló turizmusfejlesztés</p> <p>II./ E1, E2, E3, E7, L1, L2, L3, L7</p> <p>Helyi termelők fejlesztése, helyi termék előállítás az innovatív gazdaságfejlesztés érdekében</p> <p>II./ E4, E5, E8, L1, L2, L5</p>	<p>Fejlesztő stratégia:</p> <p>Helyi identitás, közösség és tudás fejlesztése</p> <p>I./GY2, Gy3, Gy6, Gy8, Gy9, L1, L2, L4, L5</p> <p>Befogadó társadalom, esélyegyenlőség fejlesztése</p> <p>I./Gy4, Gy7, L4, L5</p>
Külső veszélyek	<p>Védekező stratégia:</p> <p>Örökségi értékek fenntarthatósága</p> <p>I./E7, E8, E10, E11, E12, E13, V1, V2, V4</p>	<p>Elkerülő stratégia:</p> <p>Gazdaság fejlesztéssel a szakemberek elvándorlásának megállítása</p> <p>II./Gy1, Gy2, Gy3, V1, V4, V5</p> <p>Életszínvonalat emelő közösségi kezdeményezések</p> <p>I./GY3, Gy8, Gy11, V1, V3, V5</p>

Ahogy azt a fentiekből látható, a Helyi Fejlesztési Stratégiának nem célja minden egyes térségben meglévő probléma kezelése, hiszen az erre rendelkezésre álló forrás korlátozott, így ez nem is lehetne megvalósítható. A stratégia kidolgozása során fő célunk az volt, hogy olyan fejlesztések valósulhassanak meg, amelyek nem csak átmeneti megoldást jelentenek a problémákra, a hosszú távú hatást generáló intézkedések létrejöttét tartottuk szem előtt.

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

I. Térség gazdasági, társadalmi, környezeti kihívásaira válaszolni képes közösség erősítése

I.1. Örökségi értékek fenntartható hasznosítása az életminőség javítása érdekében

Természeti, történelmi és kulturális örökségünket, a biológiai, táji sokféleséget nem tettük bemutatathatóvá. Ezek az értékek nehezen hozzáférhetőek, az itt lakók vagy a térségbe érkezők nem tudják, mit nézzenek meg, hol keressék azokat, kitáblázásuk nem megoldott. A tervezés során az önkormányzatok észrevételezték, hogy a térség értékeinek megőrzésére, fenntartására, egységes bemutatására nincs elegendő közösségi bemutató hely vagy annak infrastrukturális állapota nem megfelelő. A közösség összetartó erő gyengül, mert a településeken kevés olyan hely van, ahol összejönnek, vásárt rendezhetnek, közösen főznek, értékeiket bemutatják az emberek. A meglévő tanösvények, pihenőhelyek, sétautak, zöldfelületek elhanyagolt állapotúak, mert karbantartó eszközök nem állnak rendelkezésre. A térségnek hiányzik az egységes megjelenítése, a marketing eszközökkel kiegészített fejlesztése. Országos rendezvényeken gyakran tapasztaltuk, hogy a Szigetköz tájegységet az ország keleti részére helyezték vagy a Duna-Tisza köze térséggel keverték.

I.2. Helyi identitás, közösségek és tudás fejlesztése

A térségben működő kevés civil szervezet szűkös anyagi forrással gazdálkodik. Újításra, fejlesztésre vonatkozó elképzeléseiket csak pályázati úton tudják megvalósítani. A tagságuk elöregszik, a fiatalok nehezen mozgósíthatók, mert az elavult eszközeikkel nem eléggé vonzóak tevékenységeik. Projektötlet adatlapok és a fórumok egyik súlypontja volt a civil szervezetek támogatásának lehetőségei.

A lakosság nem értékeli környezetét, egészség és környezettudatos gondolkodás hiányzik az emberekből. Gyerekek nehezen jutnak el tematikus táborokba, erdei iskolákba. Szabadidős elfoglaltságuknál a szülők nem a környezettudatosságot veszik prioritásként. Gyakran találunk az utak mentén, erdősávokban illegális személerakókat. A települések szűkös anyagi forrásgazdálkodása miatt erre kevésbé összpontosíthatnak.

Térségben hiányzik a térségi értéket bemutató rendezvények, kiadványok összehangolása, tematizálása. Környezetük, kultúrájuk, történelmük iránt érdeklődő, generációkkal egymással kommunikáló csoportok megerősödése szükséges a vidék népességmegtartó erejének növeléséhez.

Helyi oktatási intézmények közötti együttműködések csak a sport és irodalom területén mutatkoznak meg. A helyzetet a HACs egész térségének általános iskolás korosztályú gyermekei számára egy speciális pedagógiai módszerekkel elsajátítható, a térség szellemi, kulturális, természeti, történeti, társadalmi vagy építészeti örökségeit, hagyományait feldolgozó tananyag fejlesztésével, közzétételével fejleszteni. Ezirányú műhelymunkák megalapozása a fiatalokkal és a pedagógusokkal a tervezés során elindultak.

I.3. Befogadó társadalom, esélyegyenlőség és tudástranszfer elősegítése

Az ifjúság számára a vidéki élet elértéktelenedik, a hátrányos helyzetű csoportok (idős, mozgáskorlátozott, fogyatékkal élő, nő, egyedülálló) nem kapcsolódnak be a közösségi életbe.

Térséget lefedő, könnyen kezelhető, egységes gazdasági-, társadalmi-, környezeti-, kulturális, történelmi helyi értékeket tartalmazó adatbázis, értéktár hiányzik, annak létrehozása szükséges a hálózatosodás elősegítéséért és annak érdekében, hogy a lakosok, térségbe érkezők a helyi termékeket, szolgáltatásokat, természeti, kulturális, történelmi értékeket, kulturális csoportokat, előadókat egy helyen megtalálják.

II. Térség erőforrásait aktivizáló innovatív gazdaságfejlesztés

II.1. Helyi erőforrásokon alapuló gazdasági potenciál erősítése, innovatív vállalkozások együttműködésének és a turisztikai vonzóképesség erősítése

Kevés a térségben a tőkeerős vállalkozás, mert az egyszerűbb utat választva Ausztriában keresnek boldogulást. Az őstermelőket és mikro-vállalkozásokat kívánjuk támogatni, mert fejlesztésre, új innovatív technológiai beruházásokra bevételeikből nem tudnak fordítani.

A közösség területén kevés a helyi termék, bár egyre nagyobb az igény a fizetőképes kereslet megjelenése miatt. A piacot ellátni képes szükséges mennyiség nehezen biztosítható, a piacra jutása megoldatlan. Csírája látszódik csak a közösségi kezdeményezésnek és az összehangolt marketingnek.

A vízi, a horgász, a lovas, szakrális, a vadász- és a kerékpáros turizmus terén az infrastrukturális és a szolgáltatás feltételei csak részben adóttak, hiányzik a többféle szolgáltatásnyújtás lehetősége. Berendezések elavultak, modernkori eszközök nem állnak rendelkezésre. attrakció hiányzik. Nem kommunikálnak egymással a szolgáltatók, nem ajánlják egymás termékeit, nincs egységes arculat, közös kiadvány és erős marketing stratégia.

Térséget lefedő, könnyen kezelhető, egységes helyi értékeket, szolgáltatókat tartalmazó adatbázis, értéktár hiányzik. létrehozása szükséges a hálózatosodás elősegítéséért és annak érdekében, hogy a lakosok, térségbe érkezők egy helyen megtalálják, előre informálódni tudjanak róla.

Ezt a szükségletet erősítette a térségi műhelymunkák során meghívott kiállító vállalkozókkal történt beszélgetések is.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

Az elmúlt években konkrét kapcsolódás nem volt a szociális és vidékfejlesztési területen. A horizontális pontozási szempontrendszer kialakítása történt oly módon, hogy a pályázatok benyújtása során előnyben részesült, aki hátrányos helyzetű, vagy pályakezdő fiatal alkalmazását vállalta. A 2014-2020-as stratégia tervezés során előtérbe kerültek a települések esélyegyenlőségi programjai. Ezek összehangolását és térségi kiterjesztését egy hálózati projekt formájában látjuk. A Csodák kertje programunk a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élők (idős, mozgáskorlátozott, fogyatékkal élő, egyedülálló) közösségi részvételét, gyógyulási lehetőségeit javítja. Az intézkedés során a célcsoport személyes megszólítása, mentorálása, személyre szóló segítése mellett a civil szervezetek aktivizálása történik. A hálózat kiépítése másrészt az iskolások esélyegyenlőségének megteremtéséhez is hozzájárul, továbbá az ifjúságot tanítja a vidéki gazdálkodási módokra.

Ennek fenntarthatósága az önkéntes munka szervezésével és erős közösségi étellel hosszútávon fenntartható.

A nők esélyegyenlőségére tudásátadással, vállalkozásfejlesztési intézkedéssel reagálunk. Olyan alternatív megélhetési lehetőséget kínálunk a helyi termék előállítás, feldolgozás, turisztika területén, amivel a munkába való visszatérést segítjük kisgyermekes anyáknak.

A kedvezményezett járással besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint a térségben nem található komplex programmal fejlesztendő, és kedvezményezett járáshoz tartozó település. Amennyiben az EFOP 1.7 intézkedés forrásából térségünk mégis részesedhet, az további lehetőséget teremt az esélyegyenlőség biztosításának helyi és térségi szintű kezelésére.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A fiatalok környezettudatosságának elősegítése egyrészt a tematikus táborok, erdei iskolák megrendezésének támogatásával, másrészt a térségi tananyag elsajátításával valósulhat meg.

A közösségi kert, tankert hálózat hozzásegíti a lakosokat a vidéki élet értékeinek megismeréséhez.

A stratégia támogatja a természeti értékek, biológiai sokféleség megőrzését többek között az első intézkedés megvalósulásával. Itt természeti értéket bemutató közösségi terek, tájházak alakulnak, az információs és útbaigazító táblák, tanösvények, tematikus utak segítik azok megismerését. A környezeti fenntarthatóságot biztosítja:

- a helyi természeti erőforrások megismertetése a turisztikai kínálat fejlesztésével
- használatuk révén a környezet ápolása, fenntartása is megoldottá válhat
- a túraútvonalaink, tematikus utak igénybe vehetők gyalogosan, kerékpárral, lóval, vízen
- a teljes kínálat honlapon és ingyenesen letölthető alkalmazáson jut el az érdeklődőhöz

A környezeti fenntarthatóság további támogatása a vállalkozások kiegészítő fejlesztése során a megújuló energiaforrások felhasználásának növelésén keresztül valósulhat meg.

Egy átfogó térségi kiadvány megjelenése nemcsak a települések turisztikai vonzerejét erősíti, hanem bemutatják környezetünk értékeit is.

A települési, illetve tájképi látványt zavaró, illegális szemétkerakók tűnhetnek el szemétszedési akciók során.

A HACS működési területét lefedő, a fenntartható energiastratégiával és energiaellátással kapcsolatos terv kidolgozása más OP kereti között tervezzük.

Monitoring adatszolgáltatás és a projektgazdával történő folyamatos kapcsolattartás a megvalósítás során biztosítja a nyomon követhetőséget, mivel a nyertes pályázat meg kell, hogy feleljen az intézkedés kritériumainak, specifikus céljainak.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

Hálózati, térségre kiterjedő fejlesztések valósulhatnak meg a közösségi kert programmal, az iskolások számára létrehozni kívánt térségi tananyaggal, a térséget bemutató egységes arculatú, turisztikai kiadvánnyal. Az előző ciklusban megkezdett GPS túraútvonal program tovább fejlesztése szintén az egész térséget érintő fejlesztés.

A gazdaságfejlesztési projekt megvalósítása során a kedvezményezett a helyi erőforrások, termékek, alapanyagok hasznosításának új módját, új módszerét kívánja bevezetni, új technológiai módszert, eljárást, előállítási folyamatot alkalmaz a saját, a térség vagy a település szempontjából. A helyi vállalkozók támogatása multiplikátor hatással bír, mivel a gazdasági tevékenység megerősítése mellett egyrészt az iskolai mentorprogram kialakításával innovatív módon járunk hozzá a szakemberhiány leküzdéséhez, másrészt a vállalkozó fejlesztésének megvalósítása során térségi vállalkozói hálózat jön létre (SZMSLE adatbázis).

A projektek során több szférát érintő együttműködések alakulnak.

A turisztikai vállalkozók kötelező együttműködése vagy egységes kiadványban való megjelenése a térség vonzerejét növeli. A turisztikai fejlesztések hozzákapcsolódnak a „A Dunára és mellékfolyóira alapozott fenntartható turisztikai infrastruktúrafejlesztések” munkacímű SK-HU 2014-20 V-A Interreg

projekthez, mely a Mosoni-Duna menti településeket érintő már aláírt együttműködéssel rendelkező fejlesztés.

Az 5. számú intézkedés kiegészítő jelleggel bír a térségben működő 10 IKSZT és művelődési házak programmal való megtöltéséhez.

Az előző tervezési időszakban bekapcsolódtunk a Hungaricum programba, amely illeszkedett a stratégiánk célkitűzéseire. A horvát nemzetiség kultúrájának fenntartása érdekében értékőr csoportok megalakításával a közösségi videózás technikáját (KöVi) alkalmazva kapcsolódtak a gyerekek a munkába. Az innovatív megoldást jelen költségvetési időszakban is folytatni kívánjuk.

A projektek támogatása nemcsak a projektgazda tevékenységét fejleszti, hanem egyben hozzájárul egy egységes, térséget lefedő környezeti - társadalmi - gazdasági adatbázis kialakításához is.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

„Vizek hátán, szelek szárnyán gyermekeink élhető jövőjéért!„ - A Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája a természet - társadalom - gazdaság kényes egyensúlyának fenntartása melletti fejlesztést célozza meg:

a Helyi Vidékfejlesztési stratégiában megfogalmazott szempontok alapján a jövőben folytatódik a szemléletváltás a vidéki lakosság körében, a településen élők életminősége javul, identitástudatuk erősödik a helyiek által szervezett közösségi programok, együttműködések által, fokozódik bennük a közösséghez tartozás, a térség népességmegtartó ereje, turisztikai vonzereje nő, a helyi termékek előállítása és értékesítése területén eredményeket érünk el, fenntartható, erős, versenyképes vállalkozások generálódnak, a családok stabilitásának megerősítésével hozzájárulunk az egész társadalom boldogulásához, környezetünk fenntarthatóbbá válik.

7.2 A stratégia célhierarchiája

Jövőkép
„Vizek hátán, szelek szárnyán gyermekeink élhető jövőjéért!„

	Átfogó cél(ok)
I.	Térség gazdasági, társadalmi, környezeti kihívásaira válaszolni képes közösség erősítése
II.	Térség erőforrásait aktivizáló innovatív gazdaságfejlesztés

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	Örökségi értékek fenntartható hasznosítása az életminőség javítása érdekében	A hálózatba bevont bemutatóhelyeket látogatók száma	200 fő
2.	Helyi identitás, közösségek és tudás fejlesztése	Támogatott közösségi, környezettudatossággal foglalkozó akciókban	100 fő

		részvevők száma	
		Támogatott projekt által beszerzett eszközök használók száma	300 fő
3.	Befogadó társadalom, esélyegyenlőség és tudástranszfer elősegítése	A támogatott közösségi akciókban hátrányos helyzetű (nő, fiatal, fogyatékkal élő) résztvevők száma	100 fő
4.	Helyi erőforrásokon alapuló gazdasági potenciál erősítése, innovatív vállalkozások együttműködésének és a turisztikai vonzóképeség erősítése	A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma	2-3 fő
		A támogatott projekt által fejlesztett szálláshely vendégéjszakáinak száma/év	1000 db
		A támogatott együttműködési projektek megvalósításába bevont turisztikai szolgáltatók száma	10 db

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ¹			
		1.	2.	3.	4.
1.	Természeti, kulturális, történelmi, épített örökségünk bemutatása	x	x	x	
2.	Helyi civil szervezetek fejlesztése		x	x	
3.	A vidéki szellemi és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok, közösségi kezdeményezések		x	x	
4.	Csodák kertje, a környezettudatosság erősítése, hátrányos helyzetű csoportok lehetőségeinek kiterjesztése		x	x	
5.	Helyi termelők és vállalkozások fejlesztése				x
6.	Turisztikai szolgáltatások és együttműködések fejlesztése				x

¹ Egy intézkedés több célhoz is hozzájárulhat. Jelölje X-szel!

A választott célok szöveges indoklása:

LEADER alapelvek mentén, helyben megfogalmazódott igények alapján alakítottuk ki a célrendszerünket. Figyelembe vesszük lehetőségeinket, kihasználjuk az erősségeinket, kapcsolódunk más programokhoz. Egyik fő célunk a közösség erősítése, az életminőség fejlesztése, melyre a rendelkezésre álló forrás 47%-át allokáljuk. Másik fő célunk a gazdaság aktivitásának erősítése, melyet 270 millió Ft-al tudunk támogatni.

A csökkent összegű, alacsony LEADER forrás önmagában jelentős változást a térség életében nem tud hozni. A VP központi pályázati forrásaira, más OP-k forrásaira is támaszkodva és a közösség erejére építve a 2007-2013-as időszakhoz hasonló sikereket érhetünk el.

Az első cél segíti az örökségi értékeink fenntartható hasznosítását az életminőség javítása érdekében. A helyzetfeltárás rámutatott értékeinkre, a SWOT I/Gy8,9,11. pontja utal annak hiányosságaira. A LEADER forrás felhasználásával a települések szerepet vállalhatnak értékeink bemutathatóvá tételében.

Az előző költségvetési ciklusban megkezdett szolgáltatásfejlesztést folytatjuk a célrendszer 2. célja mentén. A helyzetfeltárás rámutatott a térség civil szervezeteinek alacsony számára, azok működésére, tevékenységeire, a gazdasági trend okozta hatásokra. A SWOT elemzi (II./GY3,6,7,8) a csoportok gyengeségeit, fejlődésük akadályait. A szervezetek támogatása hozzájárul a közösségi összetartó erő, az identitástudat erősítéséhez.

A térség társadalmi helyzetének helyzetelemzése során feltárt problémák kezelése érdekében olyan segítő közösségi kezdeményezés megvalósulását tűztük ki célul a 3. cél során, amely egyrészt a sérült, hátrányos emberek számára (fogyatékossgal élők, a krónikus betegek, a szenvedélybetegek, a kábítószer-problémával küzdők, egyéb szociálisan rászorult személyek, fiatalok, nők) nyújt közösségi beilleszkedési lehetőséget, másrészt a vidéki ifjúságnak hasznos szabadidős elfoglaltságot, a vidéki életmód újra tanulási lehetőségét teremti meg.

A célrendszer 4. pontjára reagáló intézkedések a helyi termelők, vállalkozók termelésének, szolgáltatásának a minőségi fejlesztését segítik. A helyzetfeltárás és a SWOT fejezet részletesen rávilágított a térség erősségeire, gyengeségeire, lehetőségekre. A HFS gazdaságfejlesztési célja a gazdaság súlyának erősítését és a hátrányok leküzdését kívánja megalapozni. Az előző költségvetési ciklusban megkezdett módszerrel, az oktatási intézményekkel együttműködve járunk hozzá a szakember hiány leküzdéséhez. Erősíteni kívánjuk a vállalkozóink tőkeerejét, hogy a külföldi munka ne legyen vonzóbb számukra. A turisztikai vállalkozók szolgáltatásuk diverzifikálását kívánjuk javítani, erősítve az együttműködésüket és a marketing eszközrendszerüket.

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

1. Az intézkedés: TERMÉSZETI, KULTURÁLIS, TÖRTÉNELMI, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÜNK BEMUTATÁSA

40

Specifikus cél:

A térség természeti, kulturális, történelmi értékeink védelme, megőrzése, fenntarthatóvá és bemutathatóvá tétele. Helyi életminőség javítása a településkép javításával, közösségi terek kialakításával. Térség egységes megjelenésének elősegítése a települések népességmegtartó erejének és a vonzerejének növelése érdekében.

Indoklás, alátámasztás:

Térségünk természeti, kulturális, történelmi értékeink bemutatásával, olyan vidéki környezetet, élhetőbb, minőségi kulturálódási és rekreációs lehetőségeket biztosító közösségi tereket hozhatunk létre, ami helyi identitástudatot erősítve növeli a települések népességmegtartó erejét.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- a., Helyi természeti, történelmi, kulturális értékeink bemutatását szolgáló táblák és a településeinken a tájékozódást segítő egységes utca- és házszám táblarendszerek telepítése, meglévő felújítása.
- b., A település életében jelentős szerepet játszó, természeti vagy kulturális vagy történelmi értékek megőrzése és bemutatása céljából meglévő építmény, épület külső, belső felújítására, bővítésére, korszerűsítésére, új épület, építmény kialakítására, épületgépészet kialakítására, korszerűsítésére, akadálymentesítésére, kisléptékű infrastruktúra fejlesztésre.
- c., Helyi természeti, történelmi, kulturális értékeink bemutatását szolgáló, helyi adottságokat figyelembe vevő parkosítás, tereprendezés, tematikus utak, pihenőhelyek, zöldfelületek, sétautak, tanösvények, külső szabadidős tevékenységekre alkalmas közösségi terek kialakítása, felújítása, korszerűsítése, használati és látvány térelemek (pad, asztal, fedett ülőhely, pavilon, tűzrakó - és szalonnasütő hely, kemence, ivókút, kerékpártároló, hulladékgyűjtő, információs tábla, illemhely, szabadtéri sporteszköz, makett, szobor, kopjafa) kialakítása, korszerűsítése az egységes településkép érdekében
- d., Marketing, arculat és kapcsolódó kiadvány
- e., Fejlesztés tervének elkészítése
- f., Kapcsolódó eszközbeszerzések, tradicionális eszközök beszerzése

Nem támogatható az útfelújítás, csapadékvíz elvezetésre irányuló fejlesztés, járdaépítés, templom, ravatalozó, polgármesteri hivatal, közös önkormányzati hivatal, közoktatási intézmény (bölcsőde, óvoda, iskola), egészségügyi szolgáltatást nyújtó középület fejlesztése.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés a 2007 – 2013 tervezési ciklusban is meghirdetett sikeres intézkedés folytatása. Jelen intézkedés lehetőséget teremt egy egységes térségi hálózathoz kapcsolódásához, a térség egységes megjelenéséhez. A tevékenységek kizárólag szférák közötti együttműködésben, önkéntes munka bevonásával és a térségi értéktár hálózathoz kapcsolódással

valósulhatnak meg. Az együttműködésre, önkéntes munkára és hálózati tagságra épülő helyi értékekre alapozott fejlesztésekre más VP kiírás illetve más operatív program keretében nincs lehetőség.

A jogosultak köre:

Az akciócsoporthoz tartozó településeken székhellyel, telephellyel rendelkező települési önkormányzat, nonprofit szervezet, egyházi jogi személy

Jogosultsági feltételek:

- Csak olyan fejlesztés, beruházás támogatható, amely hozzájárul a SZMSLE HACS területén lévő természeti, kulturális vagy történelmi jelentőséggel bíró elemek bemutatásához vagy a településkép egységes kialakításához. A kulturális elemek tartalmazhatják a sport, szabadidő területét is.
- A pályázónak a pályázat benyújtása előtt kötelezően részt kell vennie a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület által biztosított konzultáción. A részvételt a pályázó az Egyesület által kiállított erről szóló dokumentum pályázathoz csatolásával igazolja.
- A Helyi Bíráló Bizottság csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági-, társadalmi- és környezeti fenntarthatóság elveinek megfelelő kiadási tételekkel bíró projektjavaslatot részesítheti támogatásban. Ennek elbírálása az árajánlat alapján történik.

Kötelezettség vállalások:

- Tábla, táblarendszer telepítése esetén kötelező a táblán a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület logóját szerepeltetni
- A fejlesztés csak együttműködés keretében valósulhat meg. Az együttműködés területe a megvalósításra terjedjen ki és kapcsolódjon a fejlesztési célhoz. Az együttműködés tartalma alapján nem minősülhet beszállítói, értékesítési vagy kivitelezői szerződésnek, megállapodásnak. Az együttműködés megvalósulásáról számáról legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig.pdf formátumban az együttműködő felek által aláírt emlékeztetőt, .jpg formátumban legalább 3 db dátumozott fotót kell elektronikusan benyújtani a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesülethez.
- A fejlesztés csak önkéntes munka bevonásával valósulhat meg. Csak olyan fejlesztés támogatható, amelyben minimum 5 önkéntes természetes személy vesz részt. Az önkéntes részvétel megvalósulásáról legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig.pdf formátumban az önkéntes munkában résztvevő személyek által is aláírt emlékeztetőt, továbbá legalább 3 db dátumozott, az önkéntes munkában résztvevő személyekkel megvalósuló munkafolyamatról fotót kell elektronikusan benyújtani a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesülethez.
- A pályázó kötelezettséget vállal arra, hogy a fejlesztéshez kapcsolódó információkat, a pályázó nevét, elérhetőségeit, a fejlesztéssel érintett beruházás, szolgáltatás nevét, elérhetőségét legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER HACS részére az Egyesület által vezetett adatbázishoz elektronikusan úton megküldi, ezáltal a térségi értéktár hálózathoz kapcsolódik.

Kiválasztási kritériumok:

- A megvalósítás során helyi vagy térségi vállalkozótól igényli a beszerezni kívánt eszközt vagy szolgáltatást
- Bemutatni kívánt helyi vagy térségi természeti vagy kulturális vagy történelmi vagy nemzetiségi jellegzetességek száma

- A projekt befejezését követően nyilvános záró rendezvényt/sajtótájékoztatót tart a megvalósult fejlesztésről (ügyfél nyilatkozata alapján)
- A kedvezményezett szervezet székhelyétől eltérő településen lévő szervezetet von be az együttműködésbe

Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága:

159 000 000 Ft

- b. a támogatás aránya:

Jogosultak köre	Pályázat célja	Pályázat irányultsága	Támogatási intenzitás
önkormányzat, non profit szervezet, egyházi jogi személy	közösségi	nem jövedelemtermelő	75%

- c. a projektméret korlátai:

Maximális támogatás: 5 000 000 Ft

- d. a támogatás módja: Vissza nem térítendő támogatás, hagyományos költségelszámolás.

A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. II. félév – 2020. II. félév

Kimeneti indikátorok:

- e. A támogatott projektek száma: 40 db
- f. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:
 önkormányzat: 35 db
 civil szervezet: 3 db
 egyházi jogi személy 2 db

2. Az intézkedés: HELYI CIVIL SZERVEZETEK FEJLESZTÉSE

Specifikus cél:

A támogatás célja a civil szervezetek fennmaradásának és szerepvállalásának hangsúlyozása a helyi közösségek építésében. Tudástranszfer elősegítése.

Indoklás, alátámasztás:

Mind országos szinten, mind a megyében kétszerese az 1000 lakosra jutó non-profit szervezetek száma a SZMSLE területéhez képest. A jelenlegi gazdasági trend olyan folyamatot generált, hogy a közösség összetartó ereje kezd elveszni, gyakran az emberek csak aludni járnak haza, a közösségi életbe kevésbé kapcsolódnak be. A generációk eltávolodnak egymástól, a fiatalok elvándorlása

jellemző, a vidéki élet kevésbé vonzó. A civil szervezetek, csoportok együttműködési, fejlődési lehetőségei a forráshiány miatt nem megoldott. A szervezetek fejlődése szükséges a közösségi összetartó erő, az identitástudat erősítéséhez.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés a civil szervezetek tevékenységük gyakorlásához, megismertetéséhez szükséges berendezések, felszerelések, eszközök, szoftver, fellépő ruhák, egyenruhák, színpad beszerzését, kiadványok megjelentetését, marketing tevékenység fejlesztését célozza meg, melyek tartósan szolgálják tevékenységük ellátását, fennmaradását.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés a 2007 – 2013 tervezési ciklusban is meghirdetett sikeres intézkedés folytatása. Jelen intézkedés lehetőséget teremt egy egységes térségi hálózathoz kapcsolódásához. A tevékenységek kizárólag együttműködésben, és a térségi értéktár hálózathoz kapcsolódással valósulhatnak meg. Az együttműködésre és hálózati tagságra épülő helyi értékekre alapozott fejlesztésekre más VP kiírás illetve más operatív program keretében nincs lehetőség.

A jogosultak köre:

Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület tervezési területéhez tartozó 35 település valamelyikén székhellyel vagy telephellyel rendelkező nonprofit szervezet

Jogosultsági feltételek:

- Non profit szervezetek a létesítő okiratukban, alapszabályukban szereplő tevékenységükhöz kapcsolódó fejlesztésre vehetnek igénybe támogatást.
- A pályázónak a pályázat benyújtása előtt kötelezően részt kell vennie a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület által biztosított konzultáción. A részvételt a pályázó az Egyesület által kiállított erről szóló dokumentum pályázathoz csatolásával igazolja.
- A Helyi Bíráló Bizottság csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági-, társadalmi- és környezeti fenntarthatóság elveinek megfelelő kiadási tételekkel bíró projektjavaslatot részesítheti támogatásban. Ennek elbírálása az árajánlat alapján történik.

Kötelezettség vállalások:

- A fejlesztés csak együttműködés keretében valósulhat meg. Az együttműködés területe a megvalósításra terjedjen ki és kapcsolódjon a fejlesztési célhoz. Az együttműködés tartalma alapján nem minősülhet beszállítói, értékesítési vagy kivitelezői szerződésnek, megállapodásnak. Az együttműködés megvalósulásáról legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig .pdf formátumban az együttműködő felek által aláírt emlékeztetőt, .jpg formátumban legalább 3 db dátumozott fotót kell elektronikusan benyújtani a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesülethez.
- A pályázó kötelezettséget vállal arra, hogy a fejlesztéshez kapcsolódó információkat, a pályázó nevét, elérhetőségeit, a fejlesztéssel érintett eszköz, szolgáltatás nevét, elérhetőségét legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER HACS részére az Egyesület által vezetett adatbázishoz elektronikus úton megküldi, ezáltal a térségi értéktár hálózathoz kapcsolódik.

Kiválasztási kritériumok:

- A megvalósítás során helyi vagy térségi vállalkozótól igényli a beszerezni kívánt eszközt vagy szolgáltatást
- A projekt befejezését követően nyilvános záró rendezvényt/sajtótájékoztatót tart a megvalósult fejlesztésről (ügyfél nyilatkozata alapján)
- A kedvezményezett szervezet székhelyétől eltérő településen lévő szervezetet von be az együttműködésbe
- A fejlesztés tárgyát a pályázó 3 vagy több szervezet számára térítésmentesen használatba adja (ügyfél nyilatkozata alapján)

Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága:

50 000 000 Ft

- b. a támogatás aránya:

Jogosultak köre	Pályázat célja	Pályázat irányultsága	Támogatási intenzitás
non profit szervezet	közösségi	nem jövedelemtermelő	75%

- c. a projektméret korlátai:

Maximális támogatás: 2 000 000 Ft

- d. a támogatás módja:

Vissza nem térítendő támogatás, hagyományos költségelszámolás.

A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. II. félév – 2020. II. félév

Kimeneti indikátorok:

- e. A támogatott projektek száma: 40 db
- f. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:
civil szervezet: 40 db

3. Az intézkedés: A VIDÉKI SZELLEMI ÉS KÖZÖSSÉGI ÉLET FEJLESZTÉSÉT, ISMERETANYAG ÁTADÁSÁT SZOLGÁLÓ PROGRAMOK, KÖZÖSSÉGI KEZDEMÉNYEZÉSEK

Specifikus cél:

Identitástudat, közösségi kohézió erősítése, a környezet - és egészségtudatos életmód, szemléletformálás előtérbe helyezése.

Indoklás, alátámasztás:

A tematikus programok, programsorozatok jó lehetőséget adnak a vidéki közösség, a helyi identitástudat erősítésére, a hagyományok ápolására, a környezet - és egészségtudatos szemlélet formálására. Megrendezésük a települések forráshiánya miatt nehézkes.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

A térség lakosainak egészség megőrzés, környezettudatos fejlesztés, szemléletformálás, ismeretterjesztő, hagyományőrző témakörben tevékenységek, kezdeményezések megvalósítása. Támogatás vehető igénybe találkozó, egészség-és környezettudatos magatartást előtérbe helyező rendezvények, rendezvénysorozatok, tematikus táborok, előadássorozatok, táncházak, szakmai versenyek, vetélkedők, szakmai tanulmányutak, képzés szervezésére és lebonyolítására és ezekhez kapcsolódó eszköz- és gépbeszerzésre, marketingtevékenységekre, előadói díjra, bérleti díjra, étkezés, utazás, szállás tevékenységre.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés a 2007 – 2013 tervezési ciklusban is meghirdetett sikeres intézkedés folytatása. Jelen intézkedés lehetőséget teremt egy egységes térségi hálózathoz kapcsolódásához. A tevékenységek kizárólag szférák közötti együttműködésben és a térségi program hálózathoz kapcsolódással valósulhatnak meg. Az együttműködésre és hálózati tagságra épülő helyi értékekre alapozott fejlesztésekre más VP kiírás illetve más operatív program keretében nincs lehetőség.

A jogosultak köre:

Az akciócsoporthoz tartozó településeken székhellyel vagy telephellyel rendelkező települési önkormányzat, nonprofit szervezet, egyházi jogi személy

Jogosultsági feltételek:

- Helyi szokásokat újjáélesztő vagy a helyi kultúrát megőrző vagy az egészség- és környezettudatos életmódhoz vagy szemléletformáláshoz kapcsolódó célul kitűző program, akció támogatható. Programterv csatolása szükséges.
- Non profit szervezetek a létesítő okiratukban, alapszabályukban szereplő tevékenységükhöz kapcsolódó fejlesztésre vehetnek igénybe támogatást.
- A pályázónak a pályázat benyújtása előtt kötelezően részt kell vennie a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület által biztosított konzultáción. A részvételt a pályázó az Egyesület által kiállított erről szóló dokumentum pályázathoz csatolásával igazolja.
- A Helyi Bíráló Bizottság csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági-, társadalmi- és környezeti fenntarthatóság elveinek megfelelő kiadási tételekkel bíró projektjavaslatot részesítheti támogatásban. Ennek elbírálása az árajánlat alapján történik.

Kötelezettség vállalások:

- A fejlesztés csak együttműködés keretében valósulhat meg. Az együttműködés területe a megvalósításra terjedjen ki és kapcsolódjon a fejlesztési célhoz. Az együttműködés tartalma alapján nem minősülhet beszállítói, értékesítési vagy kivitelezői szerződésnek, megállapodásnak. Az együttműködés megvalósulásáról, akció eredményéről, résztvevők számáról legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig .pdf formátumban az együttműködő felek által aláírt emlékeztetőt,

.jpg formátumban legalább 3 db dátumozott fotót kell elektronikusan benyújtani a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesülethez.

- Olyan rendezvény támogatható, amely legalább 30 nappal korábban a LEADER HACS honlapján is meghirdetésre kerül. A rendezvény meghívóján, plakátján a LEADER HACS logóját fel kell tüntetni.
- Előadóművész szolgáltatás igénybevétele esetén csak térségben székhellyel, telephellyel, lakóhellyel rendelkező előadó támogatható

Kiválasztási kritériumok:

- A megvalósítás során helyi vagy térségi vállalkozótól igényli a beszerezni kívánt eszközt vagy szolgáltatást (Árajánlat alapján)
- A kedvezményezett szervezet székhelyétől eltérő településen lévő szervezetet von be az együttműködésbe
- Lehetőséget biztosít a LEADER HACS akcióterületén készült helyi termék bemutatására és értékesítésére. (Programterv alapján)
- A rendezvényen a gyermekek részére hagyományőrző kézműves foglalkozást biztosítanak. (Programterv alapján)

Tervezett forrás:

a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága:

20 000 000 Ft

b. a támogatás aránya:

Jogosultak köre	Pályázat célja	Pályázat irányultsága	Támogatási intenzitás
önkormányzat, non profit szervezet, egyházi jogi személy	közösségi	nem jövedelemtermelő	75%

c. a projektméret korlátai:

Maximális támogatás: 500 000 Ft

d. a támogatás módja: Vissza nem térítendő, hagyományos költségelszámolás

A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. II. félév – 2020. II. félév

Kimeneti indikátorok:

e. A támogatott projektek száma: 50 db

f. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

önkormányzat:30 db

non profit szervezet: 17 db

egyházi jogi személy: 3db

4. Az intézkedés: CSODÁK KERTJE, A KÖRNYEZETTUDATOSSÁG ERŐSÍTÉSE, HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSOPORTOK LEHETŐSÉGEINEK KITERJESZTÉSE

Specifikus cél:

Elfogadó, befogadó és együttműködő társadalom alapjainak megteremtése az esélyegyenlőség és környezeti fenntarthatóság jegyében. A hátrányos csoportok lehetőségeinek kiterjesztése, a társadalmi kohézió és helyi identitás erősítése.

47

Indoklás, alátámasztás:

A helyzetelemzés során feltárt problémák (családi életmód változások, hátrányos helyzetű kiskorú gyermekek számának növekedése, kevés szervezet foglalkozik a hátrányos helyzetű személyek életminőségének javításával, iskolai tankert program megszűnése, vidéki élet elértéktelenedése) kezelése érdekében olyan segítő közösségi kezdeményezés megfogalmazása vált szükségessé, amely egyrészt a sérült vagy hátrányos emberek számára (fogyatékossgal élők, a krónikus betegek, a szenvedélybetegek, a kábítószer-problémával küzdők, egyéb szociálisan rászorult személyek, nők, fiatalok) közösségi beilleszkedési lehetőséget másrészt a vidéki ifjúságnak hasznos szabadidős elfoglaltságot, vidéki életmód újra tanulási lehetőségét teremti meg.

A közös kertészkedés, foglalkozás az elfogadás, az önbizalom, és összetartozás érzésére gyakorolt pozitív hatását használja fel. A növények közötti munka előnyei az oxigéndús levegő mellett a testi, szellemi megbékélés, az egyensúly megtalálása. Csodák kertje a sérült, hátrányos helyzetű, közösségbe vágyó emberek kertterápia által történő tanítási, gyógyulási lehetősége. A célok eléréséhez kitűnő mintát adott az ugyancsak LEADER programból megvalósult, Kneipp módszerre épített ölbői Szent Miklós Gyógyfüves Ház kialakítása.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő fiatalok, idősek vagy iskolai csoportok számára csodák kertjének kialakítása, fejlesztése, kiszolgáló épület, építmény építése, kapcsolódó infrastruktúra fejlesztések, műhelyek létesítése, eszközbeszerzés, marketing tevékenység fejlesztése, mely során gyógynövény-, fűszernövény-, zöldség-, gyümölcs termesztéssel, feldolgozással, természetes alapú ajándéktárgyak, dekor tárgyak készítésével a fiatalok, idősek értéket előállítva hasznosnak érezhetik magukat és megismerik a vidéki életre jellemző gazdálkodási módokat.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Jelen intézkedés lehetőséget teremt egy egységes térségi hálózathoz kapcsolódásához. A tevékenységek kizárólag hátrányos helyzetű vagy sérült személyekkel foglalkozó szervezet vagy oktatási tanintézmény együttműködésében és a térségi program hálózathoz kapcsolódással valósulhatnak meg. Az együttműködésre és hálózati tagságra épülő helyi értékekre alapozott fejlesztésekre más VP kiírás illetve más operatív program keretében nincs lehetőség.

A jogosultak köre:

Az akciócsoporthoz tartozó településeken székhellyel rendelkező települési önkormányzat, nonprofit szervezet, egyházi jogi személy, mikroállalkozás

Jogosultsági feltételek:

- Non profit szervezetek a létesítő okiratukban, alapszabályukban szereplő tevékenységükhöz kapcsolódó fejlesztésre vehetnek igénybe támogatást.
- A pályázónak a pályázat benyújtása előtt kötelezően részt kell vennie a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület által biztosított konzultáción. A részvételt a pályázó az Egyesület által kiállított erről szóló dokumentum pályázathoz csatolásával igazolja.
- A Helyi Bíráló Bizottság csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági-, társadalmi- és környezeti fenntarthatóság elveinek megfelelő kiadási tételekkel bíró projektjavaslatot részesítheti támogatásban. Ennek elbírálása az árajánlat alapján történik.

Kötelezettség vállalások:

- A fejlesztés csak együttműködés keretében valósulhat meg. Az együttműködés területe a megvalósításra terjedjen ki és kapcsolódjon a fejlesztési célhoz. Az együttműködés tartalma alapján nem minősülhet beszállítói, értékesítési vagy kivitelezői szerződésnek, megállapodásnak. Az együttműködés megvalósulásáról, akció eredményéről, résztvevők számáról legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig .pdf formátumban az együttműködő felek által aláírt emlékeztetőt, .jpg formátumban legalább 3 db dátumozott fotót kell elektronikusan benyújtani a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesülethez.
- A pályázó kötelezettséget vállal arra, hogy a fejlesztéshez kapcsolódó információkat, a pályázó nevét, elérhetőségeit, a fejlesztéssel érintett eszköz, szolgáltatás nevét, elérhetőségét legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER HACS részére az Egyesület által vezetett adatbázishoz elektronikus úton megküldi, ezáltal a térségi értéktár hálózathoz kapcsolódik.
- A projektgazda az üzemeltetési időszakban minden évben munkanaplót köteles vezetni, melyben feltünteti a kert fenntartásában résztvevő hátrányos helyzetűek (nő, fiatal, fogyatékkal élő) számát

Kiválasztási kritériumok:

- A megvalósítás során helyi vagy térségi vállalkozótól igényli a beszerezni kívánt eszközt vagy szolgáltatást
- A fejlesztés folyamán legalább 3 különböző tájfajta kerül telepítésre (kertépítészeti terv vagy növénylista alapján). A tájfajta listát a NÉBIH Nemzeti fajtajegyzéke tartalmazza.
- Környezetbarát megoldások alkalmazása a megvalósítás és a fenntartás során (pl.: komposztáló, esővízgyűjtő)
- A projekt befejezését követően nyilvános záró rendezvényt/sajtótájékoztatót tart a megvalósult fejlesztésről (ügyfél nyilatkozata alapján)

Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága:

10 150 000 Ft

- b. a támogatás aránya:

Jogosultak köre	Pályázat célja	Pályázat irányultsága	Támogatási intenzitás
őstermelő, mikrovállalkozás, önkormányzat, non profit szervezet, egyházi jogi személy	vállalkozási	jövedelemtermelő	50 %
	közösségi	nem jövedelemtermelő	75%

c. a projektméret korlátai:

Maximális támogatás: 2 000 000 Ft

d. a támogatás módja: Vissza nem térítendő, hagyományos költségelszámolás

A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. II. félév – 2020. II. félév

Kimeneti indikátorok:

e. A támogatott projektek száma: 6 db

f. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

önkormányzat: 3 db

non profit szervezet: 1db

egyházi jogi személy: 1 db

vállalkozás: 1 db

5. Az intézkedés: HELYI TERMELŐK ÉS VÁLLALKOZÁSOK FEJLESZTÉSE

Specifikus cél:

A térségi természetes személyek, mikrovállalkozások versenyképességének és munkahelyteremtő képességének erősítése, a helyben előállított termékek mennyiségi és minőségi fejlesztése, hozzáadott értékének növelése piacra jutásának elősegítése és vállalkozói hálózatba kapcsolódása.

Indoklás, alátámasztás:

Annak lehetővé tétele, hogy az emberek a vidéki területen maradjanak azáltal, hogy helyi vállalkozásaik, szolgáltatásaik fenntartása és további gazdasági fejlődésük előmozdítása megtörténhet, és így az előállított termék vagy szolgáltatás nagyobb hozzáadott értékkel bír, jobban illeszkedik a fogyasztói igényekhez és közvetve a településnek is bevételt generál.

Fogalom magyarázat:

Helyi termék, helyi termelők: Helyi termék alatt a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER HACS tervezési területén előállított, a térségben honos vagy ott megtermelt, előállított alapanyagból, hagyományos és/vagy az adott térségre jellemző és/vagy újszerű technológiával, eljárással készült feldolgozott termék - kivéve a nagyüzemi technológiával előállított vagy feldolgozott terméket. HFS szempontjából helyi termelők alatt a nem mezőgazdasági terméket előállító helyi termelőket,

kézműveseket – (non annex), valamint a 3000 STÉ alatti élelmiszer előállítók, élelmiszer feldolgozó mikrovállalkozásokat, őstermelőket értjük

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

A helyi kezdeményezések, versenyképesség erősítése, az innovációs készségek elsajátítása és vállalkozói hálózatba kapcsolódás céljából a helyi mikrovállalkozások fejlesztésére, olyan újszerű elem felhasználásával, mely a vállalkozás munkahelymegtartását vagy új munkavállaló alkalmazását segíti.

50

a., Mezőgazdasági termelőnek nem minősülő (éves árbevételének legalább 50%-a nem mezőgazdasági tevékenységből ered) és maximum 3000 EUR STE üzemmérettel rendelkező őstermelők vagy mikrovállalkozások ANNEX I. és nem ANNEX I. termékeinek az előállítása, szolgáltatások nyújtása (turisztikai szolgáltatások kivételével)

b., Helyi szükségleteket kiszolgáló nem mezőgazdasági és nem élelmiszer terméket előállító működő helyi vállalkozások tevékenységének támogatása (turisztikai szolgáltatások kivételével)

Támogatható tevékenységek:

- Helyi termelők, szolgáltatók tevékenységének végzéséhez szükséges infrastrukturális és technológiai háttér megteremtése (épületek, építmények építése, külső és belső rekonstrukciója, energetikai fejlesztése, eszközök, szoftver, vontatmány, jármű (kivéve gépjármű) beszerzése)
- A helyi termék, szolgáltatás piacra jutását segítő marketing tevékenység, kiadvány, honlap
- Helyi termék népszerűsítését szolgáló rendezvény
- Vállalkozás fejlődését szolgáló képzés

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Jelen intézkedés lehetőséget teremt egy egységes térségi hálózathoz kapcsolódásához, innovatív, sokszorozó hatású vállalkozások megteremtéséhez. A tevékenységek kizárólag csak oktatási tanintézménnyel együttműködésben és hálózati taggá válással valósulhatnak meg, melyet más OP nem ír elő.

Nincs átfedés a VP-ben és GINOP-ban támogatott fejlesztések támogatásai között sem.

Non-annex termék előállítás esetében az intézkedés a VP 6.2., 6.4., 4.2. horizontális intézkedésektől való lehatárolása:

- mezőgazdasági termelőnek minősülő mikrovállalkozások nem támogathatóak;
- induló nem mezőgazdasági vállalkozás nem támogatható;

Feldolgozott élelmiszer előállítás esetén az intézkedés VP 6.3., 4.2. intézkedésektől való lehatárolása: Az intézkedés keretében induló vagy 50% alatti mezőgazdasági árbevétellel rendelkező mezőgazdasági termelő, őstermelő helyi termék előállításra vonatkozó fejlesztése támogatható;

Mezőgazdasági termék előállítás (Annex 1) esetében az intézkedés VP 6.3., 4.1. horizontális intézkedésektől való lehatárolása: az intézkedés keretében elsődleges mezőgazdasági termék előállítás esetében induló (40 év feletti) vagy a 3000 EUR STÉ alatti mezőgazdasági termelőnek minősülő mikrovállalkozás, őstermelő fejlesztése támogatható. 3000 EUR \leq STÉ \leq 6000 EUR esetén a nem főállású őstermelő, mikro vállalkozás.

A VP 6.3.1 a 3000 és 6000 STÉ üzemméret közötti vállalkozásokat támogatja, a VP 6.2.1 azokat a vállalkozásokat támogatja, amelynek a mezőgazdasági tevékenységből származó árbevétele

minimum 50 % vagy induló vállalkozás, a VP 6.4.1 a vidéki térségben működő mezőgazdasági vállalkozásokat támogatja, a VP 4.2 a 6000 STE üzemmérettel rendelkező vállalkozókat támogatja.

GINOP-ból egyrészt a szabad vállalkozási zónák kijelölése miatt szorulnak ki a kisebb mikrovállalkozások, akik az induláshoz, de sok esetben a működésükhöz is csak 5 M Ft alatti támogatást igényelnének, másrészt a járási besorolások miatt településeinknek esélye sincs a pontozásnál a minimum ponthatár elérésére.

A jogosultak köre:

természetes személy, mikrovállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő (őstermelő, kistermelő), működő mikrovállalkozás

(működő mikrovállalkozás: a pályázat benyújtásának napján már működő vállalkozás)

Jogosultsági feltételek:

- A pályázónak a pályázat benyújtása előtt kötelezően részt kell vennie a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület által biztosított konzultáción. A részvételt a pályázó az Egyesület által kiállított erről szóló dokumentum pályázathoz csatolásával igazolja.
- A Helyi Bíráló Bizottság csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági-, társadalmi- és környezeti fenntarthatóság elveinek megfelelő kiadási tételekkel bíró projektjavaslatot részesítheti támogatásban. Ennek elbírálása az árajánlat alapján történik.
- Újszerű elem létrehozása a projekt által. (Az újszerű elem a kedvezményezett szempontjából új, továbbfejlesztett termék, és/vagy szolgáltatás, a pályázat benyújtásának időpontjában meglévő kínálathoz viszonyítva új, vagy továbbfejlesztett, magasabb minőségű termék és/vagy szolgáltatás.) Elbírálása az ügyfél nyilatkozata alapján
- Térségi oktatási intézménnyel megkötött együttműködés

Kötelezettség vállalások:

- A fejlesztés megvalósulása után legalább 1 alkalommal a pályaválasztás előtt álló általános iskolások számára tevékenységét, szakmáját portfólió formájában bemutatja. Az általános iskola és diákja segíti a projektgazdát a portfólió informatikai, szerkesztési, egyéb szakmai tartalom kívüli feladatok elkészítésében. Az együttműködés megvalósulásáról legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig .pdf formátumban az együttműködő felek által aláírt emlékeztetőt, .jpg formátumban legalább 3 db dátumozott fotót kell elektronikusan benyújtani a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesülethez.
- A pályázó kötelezettséget vállal arra, hogy a fejlesztéshez kapcsolódó információkat, a pályázó nevét, elérhetőségeit, a fejlesztéssel érintett eszköz, szolgáltatás nevét, elérhetőségét legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER HACS részére az Egyesület által vezetett adatbázishoz elektronikus úton megküldi, ezáltal a térségi értéktár hálózathoz kapcsolódik.

Kiválasztási kritériumok

- A megvalósítás során helyi vagy térségi vállalkozótól igényli a beszerezni kívánt eszközt vagy szolgáltatást
- A projekt befejezését követően nyilvános záró rendezvényt/sajtótájékoztatót tart a megvalósult fejlesztésről (ügyfél nyilatkozata alapján)

- Más térségi mikrovállalkozás gazdasági fejlesztéséhez is kapcsolódik
- Energiahatékonyság növelése vagy megújuló energia használata
- Női munkavállaló (önfoglalkoztatás vagy alkalmazott)

Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága:

180 000 000 Ft

- b. a támogatás aránya:

Jogosultak köre	Pályázat célja	Pályázat irányultsága	Támogatási intenzitás
természetes személy, mikrovállalkozás	vállalkozási	jövedelemtermelő	50 %

- c. a projektméret korlátai:

Maximális támogatás: 10 000 000 Ft

Képzés igénybevétele esetén a maximális támogatás 500 000 Ft.

Rendezvény esetén maximális támogatás 200 000 Ft

- d. a támogatás módja: Vissza nem térítendő támogatás, hagyományos költségelszámolás.

A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. II. félév – 2020. II. félév

Kimeneti indikátorok:

- e. A támogatott projektek száma: 25 db
- f. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:
 Természetes személy: 10 db
 Vállalkozó: 15 db

6. Az intézkedés: TURISZTIKAI SZOLGÁLTATÁSOK ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSEK FEJLESZTÉSE

Specifikus cél: Turisztikai vonzóképeség és együttműködés erősítése

Indoklás, alátámasztás:

A szigetközi ágrendszer, a Mosoni-Duna, Hanság és Mosoni-sík egyedülálló idegenforgalmi potenciált jelent. A páratlan természeti, kulturális környezet turisztikai szempontú gazdaságfejlesztése egységes irányvonalat biztosíthatna az öko-, zárandok-, vízi -, lovas-, agro-, horgász-, kerékpáros-, falusi turizmusnak egyaránt.

A Szigetköz természeti értékeire épülő falusi vendéglátóhelyek, közösségi szálláshelyek és kempingek sok turistát vonzanak a térségbe, ugyanakkor összehangolt, egymással kommunikáló, alternatív szolgáltatásokat nyújtó, erős marketinggel rendelkező vállalkozások szükségesek annak érdekében, hogy a vendégek itt töltött napjainak száma növekedjen.

Az önkormányzatok egy része szerint nem versenyképes az ágazat, ezért az önkormányzatok nem, vagy csak ritkán foglalkoznak a turizmussal. Ugyanakkor igény mutatkozik a településeken a nagyobb vendégcsoportok elszállásolására, amire az üresen álló épületek gazdaságfejlesztési funkcióval való megtöltése válaszolhat.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Olyan újszerű elem alkalmazásával történő gazdaságfejlesztési projekt támogatása, melynek célja a térség jövedelemtermelő képességének erősítése, alternatív jövedelemszerzési lehetőségek megteremtése és az összefogás erősítése a helyi értékek és jellegzetességek figyelembevételével. Támogatás vehető igénybe az alábbi területeken:

- új vagy meglévő falusi turisztikai szolgáltató, falusi szálláshely, kemping szálláshely fejlesztése, bővítése, korszerűsítése, akadálymentesítése, kisléptékű infrastruktúra fejlesztése, parkosítása, tereprendezése és kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, megújuló energiaforrást hasznosító technológia alkalmazása, a fejlesztéshez kapcsolódó eszközbeszerzés és kapcsolódó marketingtevékenység az öko-, zárandok-, vízi -, lovas-, agro-, horgász-, kerékpáros-, falusi turisztikai célok megvalósítása érdekében
- új vagy meglévő gyermek és ifjúsági tábor kialakítása, fejlesztése, bővítése, korszerűsítése, akadálymentesítése, kisléptékű infrastruktúra fejlesztése, parkosítása, tereprendezése és kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, megújuló energiaforrást hasznosító technológia vagy eszköz alkalmazása, és kapcsolódó marketingtevékenység
- új vagy meglévő közösségi szálláshely kialakítása, fejlesztése, bővítése, korszerűsítése, akadálymentesítése, kisléptékű infrastruktúra fejlesztése, parkosítása, tereprendezése és kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, megújuló energiaforrást hasznosító technológia vagy eszköz alkalmazása és kapcsolódó marketingtevékenység
- szálláshelyhez nem kötött turisztikai szolgáltatás fejlesztése
- turisztikai információs rendszer kialakítását szolgáló tevékenységek
- strand, kikötő kialakítása, fejlesztése
- térséget átfogó, komplex marketing, kiadvány

Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Jelen intézkedés lehetőséget teremt egy egységes térségi hálózathoz kapcsolódásához, a térség egységes megjelenéséhez, falusi szálláshelyek közös megjelenésének elősegítéséhez, együttműködéshez. A tevékenységek kizárólag együttműködésben, marketing tevékenységgel kiegészítve valósulhatnak meg. Az együttműködésre és hálózatosodásra épülő helyi értékekre alapozott fejlesztésekre más VP kiírás illetve más operatív program keretében nincs lehetőség. A VP 6.2 alintézkedéséből induló turisztikai vállalkozások támogathatók, a LEADER-ben nem támogatható az induló turisztikai vállalkozás. A VP 6.4 alintézkedéséből az 50% mezőgazdasági árbevétellel rendelkezők turisztikai tevékenységének fejlesztése támogatható, a LEADER-ben önálló tevékenységet végző természetes személy támogatható, akinek a mezőgazdaságból származó árbevétele kisebb, mint 50 % és a működő mikrovállalkozás támogatható, akinek a mezőgazdaságból származó árbevétele kisebb, mint 50 %.

A jogosultak köre:

- önálló tevékenységet végző természetes személy, akinek a mezőgazdaságból származó árbevétele kisebb, mint 50 %
- működő mikrovállalkozás, akinek a mezőgazdaságból származó árbevétele kisebb, mint 50 %
- települési önkormányzat, települési nemzetiségi önkormányzat, önálló jogi személyiséggel rendelkező önkormányzati társulás, amelynek a fejlesztéssel, tevékenységgel érintett település a tagja
- nonprofit szervezet
- egyházi jogi személy

Jogosultsági feltételek:

- Természetes személy, vállalkozó ügyfél esetén induló turisztikai vállalkozás, új szálláshely kialakítása nem támogatható
- A pályázónak a pályázat benyújtása előtt kötelezően részt kell vennie a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület által biztosított konzultáción. A részvételt a pályázó az Egyesület által kiállított erről szóló dokumentum pályázathoz csatolásával igazolja.
- A Helyi Bíráló Bizottság csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági-, társadalmi- és környezeti fenntarthatóság elveinek megfelelő kiadási tételekkel bíró projektjavaslatot részesítheti támogatásban. Ennek elbírálása az árajánlat alapján történik.
- Újszerű elem létrehozása a projekt által. (Az újszerű elem a kedvezményezett szempontjából új, továbbfejlesztett termék, és/vagy szolgáltatás, a pályázat benyújtásának időpontjában meglévő kínálathoz viszonyítva új, vagy továbbfejlesztett, magasabb minőségű termék és/vagy szolgáltatás.) Elbírálása az ügyfél nyilatkozata alapján

Kötelezettség vállalások:

- A fejlesztés csak turisztikai szolgáltató együttműködésével valósulhat meg. Az együttműködés területe a megvalósításra terjedjen ki és kapcsolódjon a fejlesztési célhoz. Az együttműködés tartalma alapján nem minősülhet beszállítói, értékesítési vagy kivitelezői szerződésnek, megállapodásnak. Az együttműködés megvalósulásáról legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig .pdf formátumban az együttműködő felek által aláírt emlékeztetőt, .jpg formátumban legalább 3 db dátumozott fotót kell elektronikusan benyújtani a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesülethez.
- A pályázó kötelezettséget vállal arra, hogy a fejlesztéshez kapcsolódó információkat, a pályázó nevét, elérhetőségeit, a fejlesztéssel érintett eszköz, szolgáltatás nevét, elérhetőségét legkésőbb az utolsó kifizetési kérelem benyújtásáig a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER HACS részére az Egyesület által vezetett adatbázishoz elektronikus úton megküldi, ezáltal a térségi értéktár hálózathoz kapcsolódik.
- A marketing anyagokon a LEADER HACS logóját fel kell tüntetni.
- Szálláshely fejlesztés esetén a projektgazda minden év május 31-ig a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER HACS részére megküldi a fejlesztett szálláshely vendégéjszakáinak számát

Kiválasztási kritériumok

- A megvalósítás során helyi vagy térségi vállalkozótól igényli a beszerezni kívánt eszközt vagy szolgáltatást
- A projekt befejezését követően nyilvános záró rendezvényt/sajtótájékoztatót tart a megvalósult fejlesztésről (ügyfél nyilatkozata alapján)
- Energiahatékonyság növelése vagy megújuló energia használata
- Női munkavállaló (önfoglalkoztatás vagy alkalmazott)
- Helyi terméket népszerűsít (ügyfél nyilatkozata alapján)
- Együttműködések száma a projektben
- Közös ajánlatot alakít ki más a turisztikai kínálatban részt vevő szervezettel az Egyesület közvetlen működési területén (ügyfél nyilatkozata alapján)

Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága:

90 000 000 Ft

- b. a támogatás aránya:

Jogosultak köre	Pályázat célja	Pályázat irányultsága	Támogatási intenzitás
természetes személy, vállalkozás, önkormányzat, non profit szervezet, egyházi jogi személy	vállalkozási	jövedelemtermelő	50 %

- c. a projektméret korlátai:

Maximális támogatás: 10 000 000 Ft

- d. a támogatás módja: Vissza nem térítendő támogatás, hagyományos költségelszámolás.

A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2016. II. félév – 2020. II. félév

Kimeneti indikátorok:

- e. A támogatott projektek száma: 12 db
- f. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:
- önkormányzat: 2 db
 - civil szervezet: 2 db
 - egyházi jogi személy: 1db
 - vállalkozó: 6 db
 - természetes személy: 1db

Nem LEADER forrásból tervezett intézkedések

VP, de nem LEADER program

8. intézkedés: HELYI TERMÉK ELŐÁLLÍTÓK EGYÜTTMŰKÖDÉSE REL PROGRAMBAN

Specifikus cél:

A Szigetköz –Mosoni-sík LEADER Egyesület tervezési területét is bevonó magas színvonalú együttműködés elérése helyi termékeinek, szolgáltatásainak előállítása, fogyasztása, értékesítése területén

Indoklás, alátámasztás:

A fogyasztási szokások átalakulnak, szemléletváltás elindult, a fizetőképes, minőségi termék iránt érdeklődő kereslet megtalálható a térségben. Ennek ellenére kevés a piacképes, magas hozzáadott értéket képviselő, minőségi helyi termék. A helyben előállított termékek értékesítése, a helyi specialitással bíró termékek térségen belüli, ill. turisztikai célú eladása nem biztosított. Szükséges a termelők gazdaságának együttműködésen alapuló fejlesztése a kiváló minőségi helyi termék vásárlásának, fogyasztásának elősegítése érdekében. A helyi termékek megismertetéséhez megfelelő minőségű piac, vásártér és marketing kialakítása is indokolt. Innovatív beruházásokkal a térség vonzereje és alternatív jövedelem termelőképesége, vendégfogadás minősége is növekedhet.

A térség helyi szereplőinek együttműködésén alapuló programok megvalósítása a helyi termékek és szolgáltatások vásárlásának, fogyasztásának elősegítése érdekében. Tervezzük a 3. számú intézkedéshez kapcsolódóan létrejött térségi hálózatban résztvevő helyi termék előállítókkal, megyei szervezetekkel közös pályázat benyújtását a VP 16.4.1 intézkedésére.

Szlovák-magyar határon átnyúló együttműködési programban (HUSKI)/ Nemzetközi együttműködési program

9. intézkedés: TÉRSÉGI TANANYAG LÉTREHOZÁSA

Specifikus cél:

A vidék népesség megtartó erejének növelése, a térségi identitástudatának erősítése, szemléletmódváltás elérése a fiatalok körében településeink oktatási intézményeinek bevonásával.

Indoklás, alátámasztás:

A projekt előzménye a 2007 – 2013 költségvetési ciklusban LEADER forrásból megvalósított Jártasság a térségben projekt, mely során a speciális tananyag előkészítéséhez szükséges előzetes műhelymunkák történtek meg. A tananyag kidolgozása iránt érdeklődő pedagógusokkal, diákokkal, szakemberekkel közösen rátekintettünk településeink értékeire (népdal, monda, természet, recept, népi játék, művészet, nemzetiségek,...) és a pedagógiai módszereket összegyűjtve, megnéztük, melyek azok a tevékenységek, amelyek közösen koordináltan fejlesztenének egy tartalmas tudást fiataljainknak. A települések témakörei meghatározásra kerültek, de a további tevékenységek nem valósultak meg.

Eredményként a térség általános iskolás korosztályú gyermekei számára egy speciális pedagógiai módszerekkel elsajátítható, a térség szellemi, kulturális, természeti, történeti, társadalmi vagy építészeti örökségeit, hagyományait feldolgozó tananyag fejlesztése.

Együttműködés a szomszédos Csallóköz LEADER Egyesületével és a Pannónia Kincse LEADER Egyesülettel.

8.2 Együttműködések

1. együttműködés: HÍRES EMBEREINK, KÖZÖS KULTÚRÁNK

Az együttműködések tervezett tématerületei: Közös fejlesztések hatására a határmenti régióban a kulturális értékek védelme és gyarapítása, a hagyományok megőrzése valósul meg,

Specifikus cél:

Helyi identitás, közösségek és tudás fejlesztése

Indoklás, alátámasztás:

A Sághegy LEADER Egyesület és a Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület, a két akciócsoport még a LEADER + tervezési időszakban kezdett együtt gondolkodni. A két térség történetében, kultúrájában több találkozási pontot is találtunk.

A 2007 – 2013 tervezési időszakban Egyesületünk jó gyakorlatok megtekintésére szakmai tanulmányútra ment a Sághegy LEADER térségébe, melynek a legfontosabb eredménye a Kneipp módszer megismerése. Ennek hatására a 2014 -2020 ciklusban külön intézkedésben kívánjuk a hátrányos és sérült csoportokat támogatni gyógy és fűszernövénykert kialakításának megteremtésével. Mindkét térségben folytatni kívánjuk a közös tanulást, az ismeretszerzést a kultúra területén térségünk turisztikai értékeinek megismertetése érdekében megcélozva a fiatal és idősebb korosztályt is. tervezési területén gyarapítása közös kapcsolódási pontok kulturális értékek védelme érdekében.

2. együttműködés: NYD RÉGIÓ AKCIÓCSOPORTJAINAK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az együttműködések tervezett tématerületei: HACS tanuló akadémia, tudásmenedzsment, fiatalok megtartására módszertan, közös marketing, közös tanulmányút, térségi mintaprojektek

Specifikus cél:

- HACS Akadémia: több témakörben képzések
- Tanulmányutak – nemzetközi LEADER gyakorlatok közös megismerése
- Regionális Tematikus Fórumok (átfogó témákban, pl. ifjúság, helyi termék, szoc.szövetkezetek..stb.)
- Közös monitoring tevékenységek
- Közös kommunikációs aktivitások (pl. közös értékelő kiadványok, LEADER napok..stb.)
- Negyedévenkénti találkozók

Indoklás, alátámasztás: „együtt többre vagyunk képesek”

Közös tervezési műhelyek, közös tanulmányút mélyítette el a közös munkát. A központi képzéseken túl korszerű és hasznos tudás szerzése, valamint a szűk humán kapacitások ellensúlyozására egy-egy

tevékenységhez kapcsolódóan regionális szintű feladatmegosztás megvalósítása, ill. közös feladatellátás.

3. együttműködés: ÖSSZEFOGÁS A MAGYARLAKTA SZLOVÁK TELEPÜLÉSEKSEL A MAGYAR NYELV ÉS KULTÚRA FENNMARADÁSÁÉRT

58

Az együttműködések tervezett tématerületei:

Csallóközi magyar lakta településekkel a turizmus vagy a közös kulturális és sport rendezvények, programok, akciók témakörben szerveződő együttműködések. Tevékenységekben figyelmet fordítunk a helyi gazdasági szereplők, termelők és civil szervezetek, kulturális csoportok közös találkozási pontjainak megteremtésére, az alulról jövő kezdeményezések megvalósítására.

Specifikus cél:

Célunk a kulturális értékeink, hagyományaink védelme, együttműködések erősítése, térségi identitás ösztönzése. A rendezvény, közösségi kezdeményezések, közös fejlesztések hatására a határmenti régióban a kulturális értékek védelme és gyarapítása, a hagyományok megőrzése valósul meg, a térségi identitás növekszik, a közösségi erő erősödik.

Indoklás, alátámasztás:

A határ két oldalán lévő magyarlakta települések egymás között több évtizedes kapcsolatot ápolnak. A közös rendezvények során tapasztaltuk, hogy a határon túli magyarjaink nemzeti identitásukat egyre nehezebben tudják megélni, kultúrájukat ápolni. A MAS Produnajsko (Duna mente) akciócsoport személyes találkozó alkalmával jelezte felénk együttműködési szándékát a turizmus, a sport, a kultúra területén.

A projekt során a fiatalok az elsajátított és a bennük élő tudás segítségével maguk válnak alvó állapotuk felrázóivá, hagyományok őrzőivé. Az együttműködés hatására a fiatalok megismerik egymást, kapcsolatok érnek be közöttük, a magyar közösségek a magyar identitástudatukat határon innen és határon túl együtt erősíthetik. Mindamelllett, hogy egymás szokásait, hagyományait is látják, lehetőség nyílik a gyökerektől épülve a magyar kultúra és nyelv ápolására, megélésére. A magyar nemzeti azonosságtudat megerősödik. Értékőrző és közösségfejlesztő kapcsolatok alakulnak.

4. együttműködés: EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKSEL

Az együttműködések tervezett tématerületei:

Együttműködés a győri Széchenyi István egyetemmel és a 2016. január 1-től szintén a győri egyetemhez tartozó Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági- és Élelmiszertudományi Karral:

A gazdaságok talajvizsgálata, kertészetekben növények, termékek vizsgálata, gyakorlati képzés, szaktanácsadás, gyakorlati oktatás területén.

Együttműködés a térség óvodáival és általános iskoláival: Anyák napi rajz- és versíró pályázat meghirdetése

Sportvetélkedők, gyerekolimpia meghirdetése

Specifikus cél: Vidékfejlesztés területén gyakorlattal rendelkező szakemberek kerüljenek ki a munkaerőpiacra, illetve a gazdák termelésének költséghatékonysága. Az intézmények közötti kapcsolatok építése. A helyi ifjúság bevonása a közösségi életbe, a térségi identitásuk növelése.

Indoklás, alátámasztás:

A 2007-2013 tervezési ciklusban minden évben 2-3 tanuló érkezett az Egyesületünkhöz diplomamunka megírására vagy hetesi gyakorlat lefolytatására. A Munkaszerveztünk munkatársai pedig az egyetemen előadás formájában segítették a vidékfejlesztés oktatását. A kialakult kapcsolat további lehetőségeit tervezzük.

Az Anyák napi rajz- és versíró pályázat 5 éve minden Anyák napja előtt meghirdetésre került. Az 5 év alatt minden évben más - más szemszögből írtak a gyerekek Édesanyjukról, anyukájukhoz. 2015-ben nemzetközire bővült a felhívásunk, hiszen csatlakozott pályázati kiírásunkra a Felső - Csallóközi kistérség magyar anyanyelvű iskolái és óvodái is, ahonnan szintén nagyon sok pályamű érkezett. A tervezési ciklus végére könyv formájában jelentettük meg a helyezett műveit. Anyák-napra-forgó című kiadvány hatalmas siker lett a térségben.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

A Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesületet 105 alapító tagja hozta létre 2008. január 30-án azzal a céllal, hogy az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében a térség számára rendelkezésre álló EU-s fejlesztési források hatékony felhasználását koordinálja, a vidéki térséget fejlessze életminőség- és gazdaságfejlesztés területén, a potenciális projektgazdák és ügyfelek számára segítséget nyújtson, 34 település önkormányzata, civil szervezetei és vállalkozói együttműködésével. Azóta a térséghez 35 település tartozik, Mosonudvar új település létrejöttével.

A szervezet jogi formája: Egyesület

A munkaszervezetben jelenleg 3 fő dolgozik. Feladatai közül az elmúlt időszakban a munkaszervezetek kapacitásának nagy %-át a pályázatkezelési, adminisztratív feladatellátások teljesítése kötötték le. A térségi hálózatépítési, komplex projektgeneráló feladatokra kevesebb idő maradt. A 2014-2020 tervezési ciklusban 1 fő munkaszervezet vezető, 1 fő vidékfejlesztési referens és 1 fő adminisztrátor segíti a vidék fejlesztését.

A HACS összetétele:

Az Egyesület szervei: Közgyűlés, Elnökség, Elnök, Alelnök, Munkaszervezet vezető, Munkaszervezet, Felügyelő Bizottság, Tagozatok (Civil-, Köz- és Üzleti szféra).

A helyi akciócsoport legfőbb szerve a közgyűlés, mely a helyi fejlesztés irányítására a helyi társadalmi-gazdasági érdekek köz- és magánszférabeli képviselőiből áll össze. Az önkormányzati -, civil -, és a vállalkozói szféra tagjainak száma összesen 101 fő. A tagságba való belépés önkéntes, a belépni szándékozónak két egyesületi tag írásos ajánlásával kell rendelkezni.

A döntéshozó testület a 9 fős elnökségből és a 3 fős felügyelő bizottságból áll. Megválasztásuk reprezentatív és a szférák arányát betartó. Teljes mértékben lefedi a 2007 – 2013-as költségvetési ciklus döntéshozó testületének összetételét.

Az alapszabályban rögzített, hogy az elnökség tagjai között minimum 50 %-ot kell, hogy elérjenek a civil és az üzleti szféra tagjai. Az Elnökség akkor határozatképes, ha azon legalább 7 tag jelen van, és a jelenlévő tagok legalább 60 %-a nem az önkormányzati szférát képviseli. A határozathoz a megjelent elnökségi tagok több mint felének egyező szavazata kell. Az elnökség döntéseit nyílt szavazással hozza. Vezérelv az összeférhetetlenség, elfogulás mentesség és átláthatóság.

Az Egyesület elnöke: Kimle Község Önkormányzata képviseli: Eller Gizella, tématerülete: településvezetés, - fejlesztés, művelődés, pedagógia

tagjai:

1. Dunaszeg Község Önkormányzata képviseli: Babos Attila, tématerülete: településvezetés, - fejlesztés, agrárium
2. Mosonszolnok Község Önkormányzata képviseli: Török Sándor, tématerülete: településvezetés, - fejlesztés, agrárium
3. Felső - Szigetközi Szabadidő és Vízisport Egyesület képviseli: Holényi Zoltán, tématerülete: turisztika, vállalkozás, határon átnyúló kapcsolatok
4. Hegyeshalmi Polgárőr Egyesület képviseli: Tóth Gyula, tématerülete: közbiztonság
5. Intertec Ablak BAJCS SE képviseli: Pinczés Gyuláné tématerület: közigazgatás, civil szféra
6. Fazekas Alajos egyéni vállalkozó tématerület: vállalkozás, sport, közigazgatás
7. Omnicont Kft. tématerület: vidékfejlesztés, vállalkozás, civil szféra
8. Mészáros József ev. tématerület: egészségügy, szociális szféra, helyi termék előállítás, értékesítés, turisztika

A Felügyelő Bizottság elnöke: Hegyeshalom Nagyközség Önkormányzata képviseli: Szőke László tématerülete: településvezetés, - fejlesztés, határon átnyúló kapcsolatok

tagjai:

1. Levél Barátainak Egyesülete képviseli: Máté Tamásné tématerülete: civil szervezetek
2. Nagy Károly ev. tématerülete: kertészet, vállalkozás

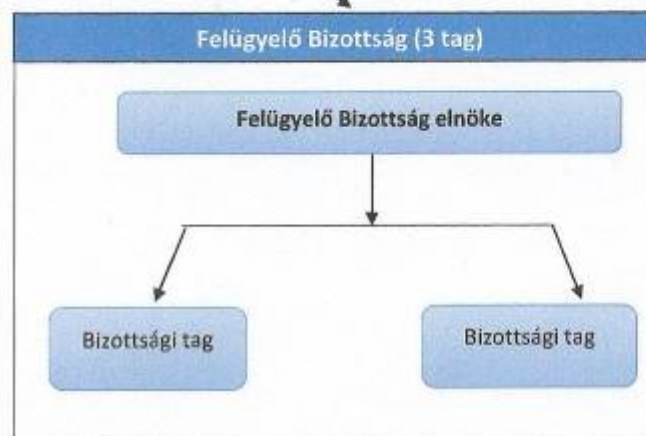
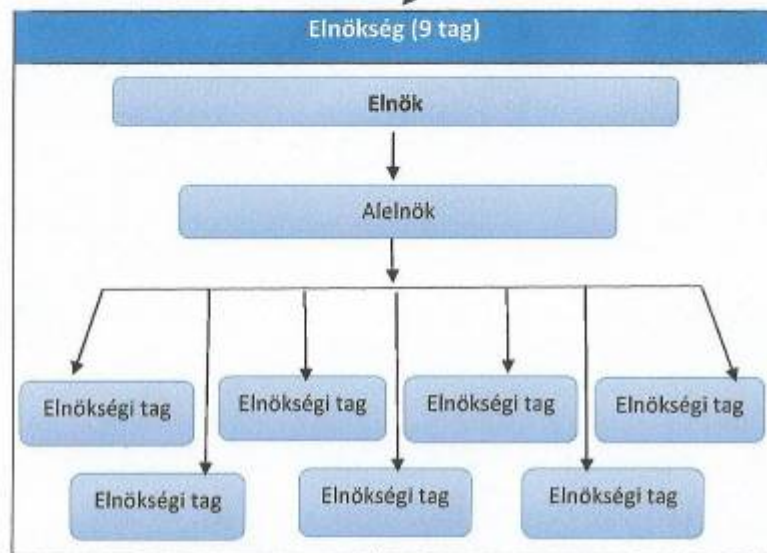
A Helyi Bíráló Bizottság 5 rendes tagból (2 önkormányzati szféra, 2 civil és 1 vállalkozói szféra) és 4 póttagból (3 civil és 1 az üzleti szféra) áll. Az esetleges összeférhetlenség esetén is biztosított a szférák szerinti megfelelő arány.

Az Egyesület megalakulásakor három tagozatból állt össze: közszféra tagozat, civilszféra tagozat és vállalkozói szféra tagozat. A tagozatok az egyesület egymástól elkülönülő egységei, melyek a hasonló társadalmi-, gazdasági-, tagok konzultációs fórumaiként működnek, külön szervezeti vagy működési szabályzatok nélkül. A tagozatok önálló hatáskörrel nem rendelkeznek. Konkrét tagozati munka a tervezés során, a fejlesztésekkel kapcsolatos tevékenység során figyelhető meg, a döntéseket az elnökség, illetve a közgyűlés hozza meg a szabályok betartásával, az operatív munkát a munkaszervezet végzi. Működésünkben ez a rendszer vált be, tapasztalataink alapján ez a hatékony működés alapja.

A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása:

Közyűlés (103 tag)

Összetétel: Közsféra maximum 49%-ban, civil sféra és üzleti sféra egyűttesen minimum 51%-ban képviselteti magát

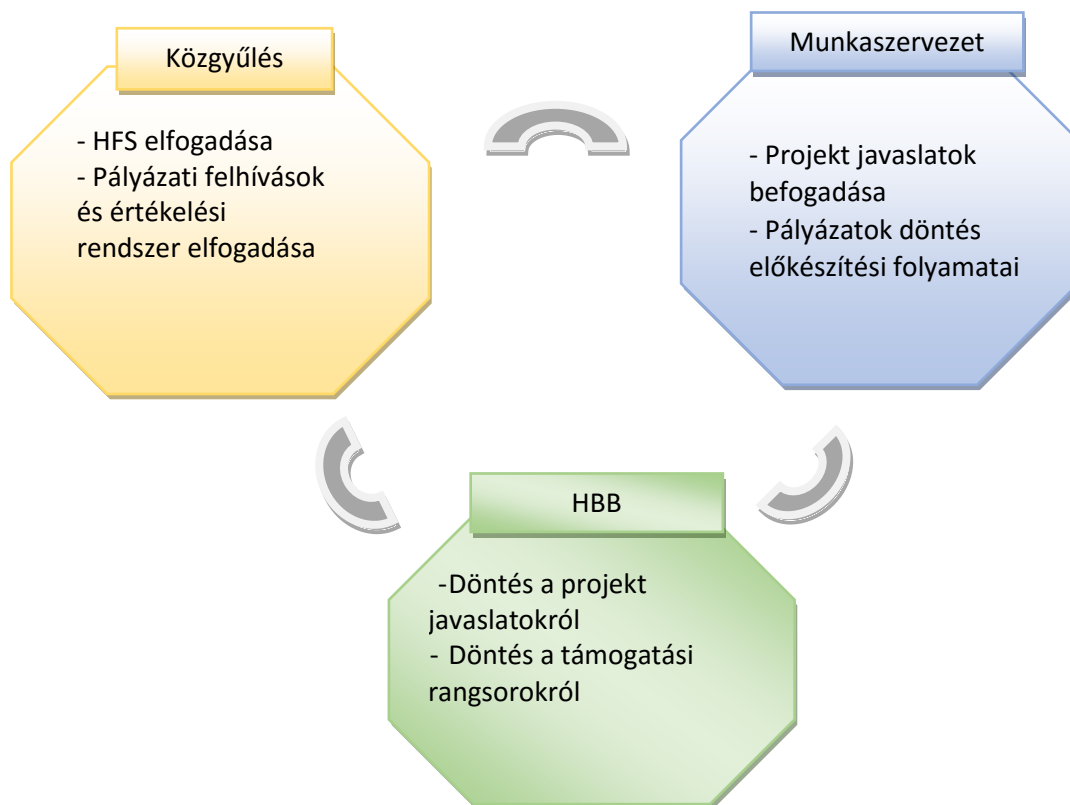
Pályázatok kiválasztása és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatal

A stratégia tervezés időpontjában még a HACS számára nem ismert, hogy milyen pályázati rendszerben lesznek a LEADER források meghirdetve. Nem ismert, hogy kétszakaszos eljárást alkalmazunk-e, a HBB és a HACS döntéshozatala, közreműködése milyen mértékű, technikai háttére hogyan alakul.

A HACS döntéshozatali folyamataiban elsődleges célunk, hogy a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának megfelelően hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárást és objektív kritériumokat dolgozzunk ki a műveletek kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetlenséget, biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50 %-át önkormányzati szférának nem minősülő partnerek adják. Ezen szempontokat mind a pályázatok kiválasztásánál, mind pedig a HACS működésével kapcsolatban alkalmazzuk.

62

A pályázatok kiválasztásának folyamata:

A HACS működésével kapcsolatos döntéshozatalt az alapszabályunk tartalmazza, mely elérhető a honlapunkon.

A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás

A tervezésben aktívan résztvevő 2 fő az Egyesület munkaszervezet vezetője (Susovits Vera) és vidékfejlesztési referense (Tóth Zsuzsanna). A 2007 -2013-as költségvetési ciklus alatt többéves tapasztalatot szereztek stratégia tervezés, felülvizsgálat, projektgenerálás, végrehajtás, térségi animáció, monitoring és értékelés, rendezvényszervezés, kérelemkezelés területeken. A feladat elvégzéséhez széleskörű és változó készségekre és kompetenciákra van szükség. A tervezés koordinálását segíti a Tervezés koordináló csoport további 9 tagja. Összetétele reprezentálja a térség mikrotérségeit, összetétele megfelel a szférák szerinti megoszlás előírásainak: a vállalkozói és civil

szférát 7 fő, az önkormányzati szférát 2 fő képviseli. A munkaszervezet adminisztrátora (Schallyné Varga Krisztina) a tervezés dokumentálásában (fotó, emlékeztető, meghívó, jelenléti ív), iratok iktatásában, érkeztetésében, rendszerezésében veszi ki részét.

Az elnökség tagjai a közszféra, vállalkozói szféra és civil szféra szereplői. A közszféra képviselői a települések polgármesterei, a vállalkozói szféra képviselői az SZMSLE működési területén működő vállalkozók, míg a civil szféra képviselői az SZMSLE működési területén erős szervező erővel bíró civil szervezet vezetői. Minden szféra esetében az adott területen végzett tevékenységükkel kapcsolatosan nagy szakértelemmel, és tapasztalattal rendelkező személyekről van szó, akik évek óta azon vannak, hogy tudásukkal hozzájáruljanak a térség fejlődéséhez.

A működés fizikai feltételeinek bemutatása:

A munkaszervezet irodája Kimlén, a térség képzeletbeli középpontjában helyezkedik el, száma 1 db. Mérete 83,82 m². Az akadálymentesített épület közúton jól megközelíthető helyen található, parkolóval. A tulajdonos Kimle Község Önkormányzata, aki az Egyesület számára bérleti díj nélkül bocsátotta rendelkezésre az ingatlant. Ügyfélfogadás munkanapokon hétfőtől péntekig naponta fél 8-16 óráig, szerdánként fél 8-18 óráig van. Az adminisztratív feltételek adottak, minden munkavállaló rendelkezik számítógéppel, telefonnal. Az iroda felszerelt továbbá egy színes és egy fekete-fehér nyomtatóval.

A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása

A működési forrás közel azonos arányban került felosztásra, 2020. december 31-ig tervezve.

Az indikatív pénzügyi tervben 3 fő munkatárs alkalmazása található. A munkaszervezet operatív munkája 1 irodában valósul meg. 1 fő munkaszervezet vezető, 1 fő vidékfejlesztési referens, 1 fő adminisztrátor munkakörben. A működési költségekhez munkabért, járulékokat, juttatásokat, valamint a munkavégzéshez kapcsolódó egyéb járulékos költségeket (kiküldetés, telefon, internet) terveztük be. Az időszakban a tevékenységet egy önkormányzat tulajdonában lévő irodában látjuk el, így az iroda üzemeltetésével kapcsolatos költségeket (bérleti díj, rezszi) is szerepeltetjük a tervezetben, ugyanúgy, mint az Egyesület általános működéséhez kapcsolódó kiadásokat: jogi tanácsadás, könyvelési szolgáltatás díja, közgyűlések és elnökségi ülések költségei, szakmai rendezvényeken való részvételhez kapcsolódó kiadások, web üzemeltetés, irodai eszközök beszerzése, karbantartás, bankköltségek, egyebek.

Az animációs költségek között a pályázatokkal kapcsolatos animációs tevékenység szerepel. Ezek a projektek generálása, életre hívása érdekében végzett tevékenységek költségei. A helyi szereplők kapacitásfejlesztése (pl. képzés, szemléletformálás), speciális szakértelmet igénylő témákban szakmai segítségnyújtás biztosítása (pl. szolgáltatás igénybe vétele folyamatsegítés, gazdaságfejlesztés, társadalmi integráció, identitásfejlesztés stb. témában).

8.4. Kommunikációs terv

Az átláthatóságnak biztosítása érdekében, széles körben több platformon is folyamatosan tájékoztatunk minden térségünkben élő partnerünket (önkormányzatokat, civil szervezeteket, mikro-, kisvállalkozásokat, egyéni vállalkozókat, egyházakat, magánszemélyeket). Feltett szándékunk, hogy az előző költségvetési ciklus e területen tapasztalt hiányosságait kiküszöböljük és egy hatékonyabb módszerrel érjük el a helyi szereplőket.

A kommunikáció célcsoportjai:

a., Térségi:

- tagság (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások)
- térség 35 településének lakossága
- nem tagsági viszonytal rendelkező, de együttműködő partnerek, szakmai szervezetek (tanintézmények, civil szervezetek, vállalkozók)

b., Térségen kívüli:

- turisták, térségbe érkezők
- nemzetközi partnereink (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozók, vidékfejlesztéssel foglalkozó szervezetek)
- helyi termék iránt érdeklődők

A kommunikációs eszközök, tevékenységek típusai:

- információcsere személyes konzultációkon, rendszeres fórumokon
- telefonos információ szolgáltatás a helyi akciócsoport munkaszervezetén keresztül
- honlapunkon keresztül történő tájékoztatás (www.szms.hu)
- facebook.com oldalon történő tájékoztatás
- rendszeres hírlevélén keresztül információnyújtás: „SZMS Futár”,
- települési önkormányzatok honlapján, hirdetőtábláján való megjelentetés
- kapcsolatfelvétel a települési önkormányzatokkal, KLIK-kel, oktatási tanintézményekkel, turisztikai szervezetekkel, ipartestületekkel, természetvédelmi szervezetekkel
- közvetlen megszólítás a civil-, köz-, és üzleti szféra képviselői felé
- települési programokon, rendezvényeken részvétel
- országos, nemzetközi kiállításokon részvétel

Az Egyesületről szóló aktuális dokumentumokhoz, információkhoz való hozzáférést honlapunkon biztosítjuk www.szms.hu oldalon. Az információkkal kapcsolatos észrevételeket a szintén a honlapunkon feltüntetett, bárki számára elérhető elektronikus- és postai címünkre, telefonszámainkra várjuk. A beérkező észrevételek tartalmától és fajsúlyától függően a munkaszervezet vagy saját hatáskörében eljár, vagy az elnökség elé terjeszti az adott problémát, akik erről a kapcsolódó jogszabályi előírásoknak megfelelően döntenek.

Az egyesület elnökével történő egyeztetés követően az Egyesület működésével, pályázatokkal kapcsolatos iratokba betekintési nyilatkozat kitöltésével lehet hozzáférni, nyilatkozva arról, a személyiségi jogokkal kapcsolatos dokumentumokat, információkat bizalmasan kezeli a betekintő fél.

A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve (projektötlet gyűjtés, HFS tervezéssel kapcsolatos fórumok, TKCS ülések, elnökségi ülés, közgyűlés) a Stratégia 2. pontjában került kifejtésre.

Humán kapacitás, felelősségi körök

A kommunikációs tervben foglaltak betartása és elvégzése a munkaszervezet feladatkörébe tartozik, minden olyan felmerülő probléma esetén, melyben a munkaszervezet az alapszabályban megfogalmazott feladatain túlmenően már nem kompetens az elnökség hoz döntést. Az elnökség

döntése alapján az ügyintézői, ügykezelői feladatok a munkaszervezeten keresztül történnek.

Ez irányú végzettséggel rendelkező kommunikációs szakember nem dolgozik a Munkaszervezet alkalmazottai között. Az országos HACs képzést ezen a területen támogatja szervezetünk.

A kommunikációs tevékenységek pénzügyi terve:

A kommunikációs feladatokat a LEADER forrás működési költsége terhére végezzük, heti 8-10 órában. Az éves költségigény 800 000 Ft, amely tartalmazza a képzések, műhelymunkák ez irányú költségeit, telefon, rezszi, irodaszer költséget, média megjelenés, munkatárs bérköltségét. Ezek a költségek kiegészülnek kisebb egyedi megjelenések, marketing eszközök ráfordításaival.

8.5. Monitoring és értékelési terv

Eredménymutatók megnevezése	Adatok forrása	Begyűjtés módja, gyakorisága
A hálózatba bevont bemutatóhelyeket látogatók száma	Elégedettségi kérdőív	Minden év első negyedév végéig a HACs megkéri a támogatott projektgazdától
Támogatott közösségi, környezettudatossággal foglalkozó akciókban résztvevők száma	Emlékeztető+fotódokumentáció	Projektgazda emlékeztetőt köteles megküldeni a HACs számára az akció megvalósulása után. Az emlékeztető tartalmazza a résztvevők számát. Az utolsó kifizetési kérelemmel egy időben.
Támogatott projekt által beszerezett eszközök használók száma	Elégedettségi kérdőív	Minden év első negyedév végéig a HACs megkéri a támogatott projektgazdától
A támogatott közösségi akciókban hátrányos helyzetű (nő, fiatal, fogyatékkal élő) résztvevők száma	Megvalósítás után: Emlékeztető + Üzemeltetési idő alatt: Vezetett munkanapló	Az emlékeztető tartalmazza a résztvevők számát, amit az utolsó kifizetési kérelemmel egy időben. + Minden év első negyedév végéig a HACs megkéri a támogatott projektgazdától a munkanaplót
A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma	Nyilvános cégadoatok	2020-ig a HACs összegzi
A támogatott együttműködési projektek megvalósításába bevont turisztikai szolgáltatók száma	Együttműködési megállapodás emlékeztetője	Az emlékeztető tartalmazza az együttműködő partnerek számát, amit az utolsó kifizetési kérelemmel egy időben a HACs felé be kell nyújtani

A támogatott projekt által fejlesztett szálláshely vendégéjszakáinak száma

Projektgazda által vezetett vendégkönyv

Évente megküldi a HACS számára a szálláshely vendégéjszakáinak számát

A HFS megvalósítása során a Helyi Bíráló Bizottság tagjainak bevonásával a pályázati felhívások megjelenésének függvényében a teljes időszakra szóló értékelési menetrendet állítunk össze, mely félévenkénti ülésezést és a haladásjelentés összeállítását célozza meg. Az adatgyűjtést a munkaszervezet munkatársai fogják elvégezni, a projektek céljainak megvalósulását, és a sikerességük alapján kidolgozott értékelést egy "előrehaladás" jelentés elkészítésével fogjuk nyilvánosságra hozni. Az indikátorok alapján a Munkaszervezet munkatársai és az Elnökség javaslatot tehetnek a szükséges változtatások megtételére, adott esetben az IH-val együttműködve a Helyi Fejlesztési Stratégia felülvizsgálatát és átdolgozását is javasolhatják. A javasolt módosításokat a Közgyűlés tagjai hagyják jóvá. A Stratégia felülvizsgálatába és az elért eredmények értékelésének folyamatába mindenképpen szeretnénk bevonni a tervezés Koordináló Csoport tagjait is.

Az általunk terezett monitoring eljárás során kitérünk a megvalósított objektíven mérhető jelzőszámainak elemzésére, a projektek mennyiségi (db, fő, Ft), minőségi (funkcióra, helyre, célcsoportra utaló jellemző, kategória, szint,) időbeni (állandó, időszakos,) mutatóinak elemzésére. Az elemzések során a SMART (specifikus, mérhető, elérhető, reális, idő alapú) vagy QQTTP (mennyiségi, minőségi változás, célcsoport, idő- és helymeghatározás) megközelítés kritériumrendszerét fogjuk használni, annak függvényében, hogy a megvalósított projekt mutatószámai mire adnak lehetőséget. Az elemzések elkészítése során vizsgálni fogjuk a projekt megvalósításához szükséges pénzügyi és humánerőforrások összességét (input indikátorokat) valamint az egyes projektek keretében végzett tevékenységek közvetlen kimenetét (a pályázatban résztvevők létszámát, az eszközbeszerzés esetén megvásárolt eszközök, berendezések darabszámát) azaz az output indikátorokat, a projekt megvalósítását követő teljesítménynövekedés, minőségjavulás bemutatására alkalmas eredményindikátorokat, valamint a hosszabb távon mérhető és értelmezhető hatásindikátorokat is. A monitoring és értékelő tevékenység elválaszthatatlan része a HACS saját tevékenységének elemzése a felhasznált működési és fejlesztési források, és a monitoring eredmények összevetésével. A haladásjelentés tartalmazza azt a szakmai beszámolót, amely kitér a HACS saját pénzügyi és humán erőforrásainak elemzésére is. A monitoring vizsgálat elvégzésével egy időben zajló szakmai értékelés az Elnökség jóváhagyásával és elfogadásával lesz legitim. Az elért eredményekről szóló szakmai beszámolót minden évben a pénzügyi beszámoló elfogadásával egy időben a Közgyűlés hagyja jóvá. Az Egyesület által elért eredmények kommunikációja folyamatos, melyet az értékelések és haladás jelentések (szakmai beszámolók, pénzügyi jelentések, közgyűlési határozatok) hangsúlyos disszeminációjával kívánunk megvalósítani. A monitoring és értékelési feladatok ellátására használt kommunikációs felületek megegyeznek a HFS általános kommunikáció leírásában foglaltakkal (saját weboldal, közösségi média felületek, partnereink weboldalai, nyomtatott sajtó, saját kiadványok). A monitoring és értékelési tevékenység során készült elemzések minden esetben nyilvánosak, bárki számára érthetőek, megbízhatóak, ellenőrizhetőek lesznek.

9. Indikatív pénzügyi terv

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés						
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen	%
1	Természeti, kulturális, történelmi, épített örökségünk bemutatása	90	49	20	-	-	159	31,2
2	Helyi civil szervezetek fejlesztése	30	10	10	-	-	50	9,8
3	A vidéki szellemi és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok, közösségi kezdeményezések	10	5	5	-	-	20	3,9
4	Csodák kertje, a környezettudatosság erősítése, hátrányos helyzetű csoportok lehetőségeinek kiterjesztése	5,15	5	-	-	-	10,15	2
5	Helyi termelők és vállalkozások fejlesztése	90	45	45	-	-	180	35,4
6	Turisztikai szolgáltatások és együttműködések fejlesztése	50	20	20	-	-	90	17,7
	Összesen	275,15	134	100	0	0	509,15	100

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

		Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés					
		2016	2017	2018	2019	2020	Összesen
	Működési költségek	9	15,6	15,6	15,6	15,6	71,4
	Animációs költségek	2,5	3,97	3,9	3,9	3,9	18,17
	Egyéb tervezett bevételek ²	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1
	Összesen	11,7	19,77	19,7	19,7	19,7	90,57

² Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.

Mellékletek

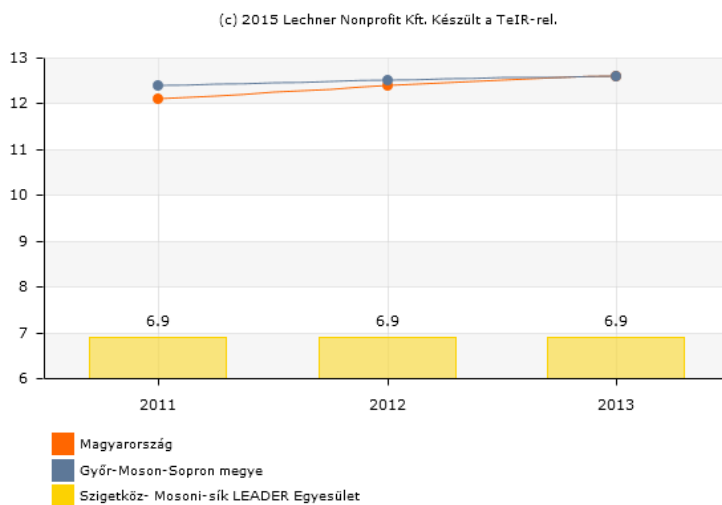
Táblázatok

1. táblázat Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület térségéhez tartozó települések és lakossága

Település neve	Lakosság száma 2014. év (fő)
Ásványráró	1853
Bezenye	1454
Darnózseli	1561
Dunakiliti	1987
Dunaremete	246
Dunaszeg	1937
Dunaszentpál	688
Dunasziget	1459
Feketeerdő	557
Győrladamér	1556
Győrújfalú	1608
Győrzámoly	2408
Halászi	3070
Hédervár	1170
Hegyeshalom	3435
Jánossomorja	5921
Károlyháza	530
Kimle	2300
Kisbajcs	866
Kisbodak	355
Lébény	3156
Levél	1807
Lipót	683
Máriakálnok	1750
Mecsér	579
Mosonszentmiklós	2379
Mosonszolnok	1644
Mosonudvar	437
Nagybajcs	940
Püski	664
Rajka	2758
Újrónafő	846
Vámosszabadi	1589
Várbalog	377
Vének	167

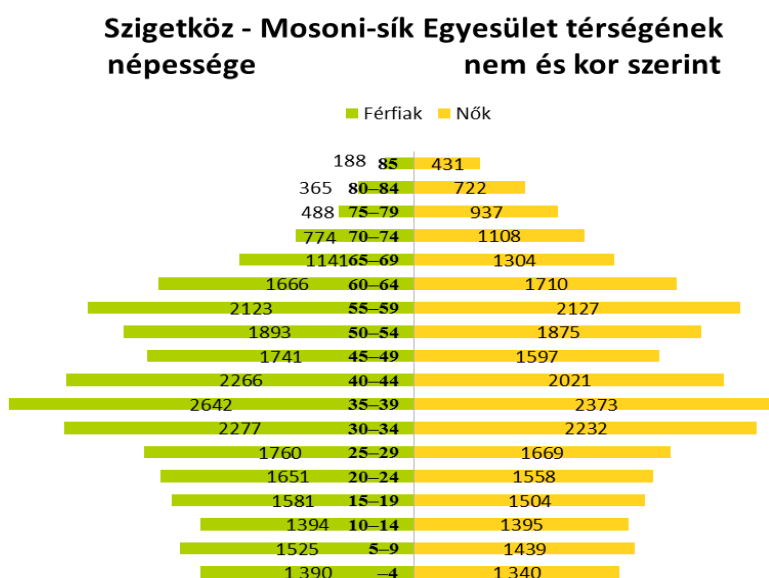
ÁBRÁK

1. ábra Regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma (db), (2011-től, GFO 11 szerint)

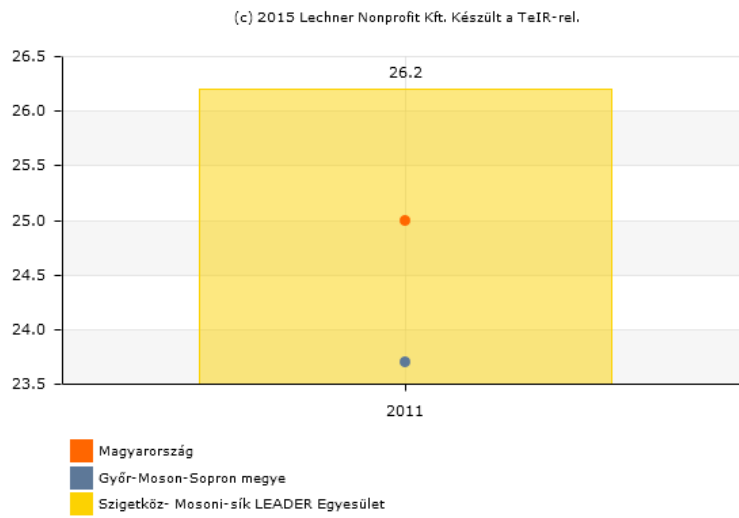

70

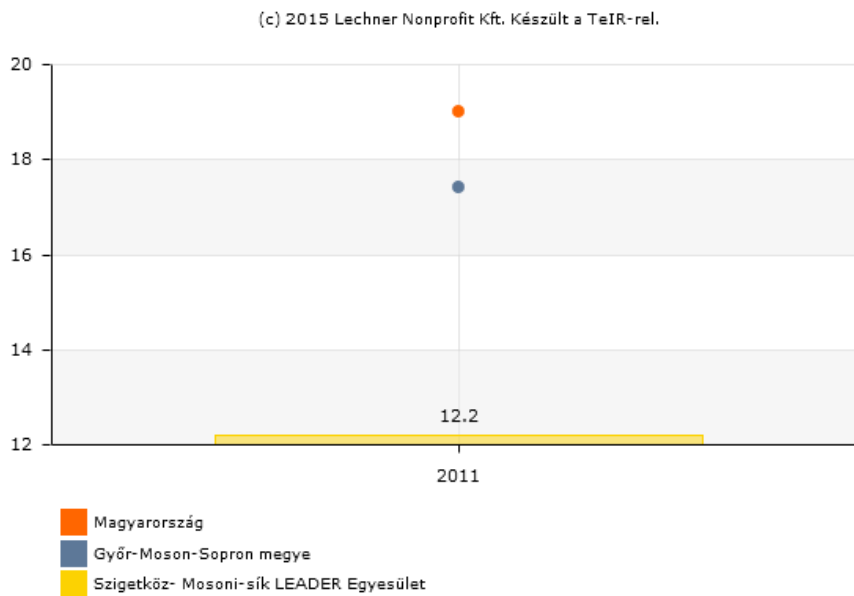
2. ábra: Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület térségének népessége nem és kor szerint

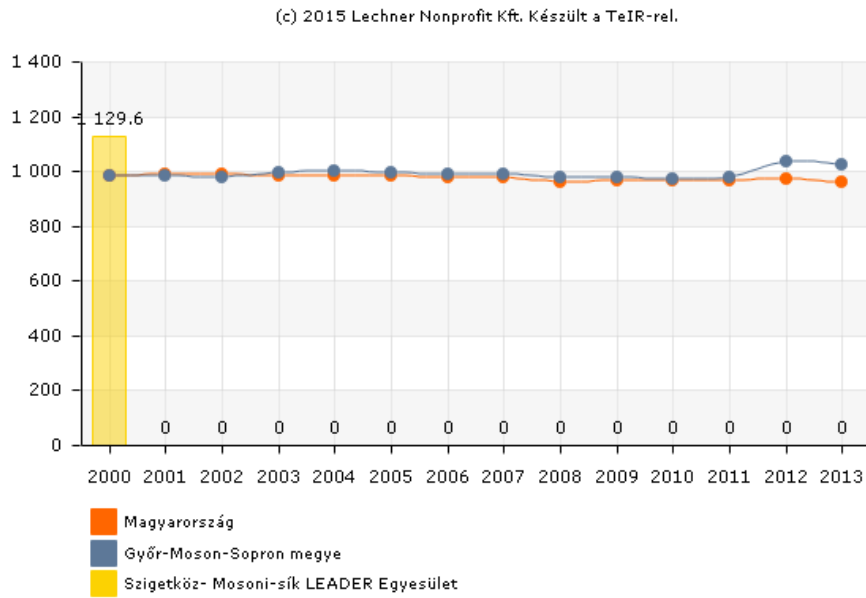
3. ábra Legfeljebb általános iskola 8. osztályát végeztek a 7 évesek és idősebbek arányában (%), 2011

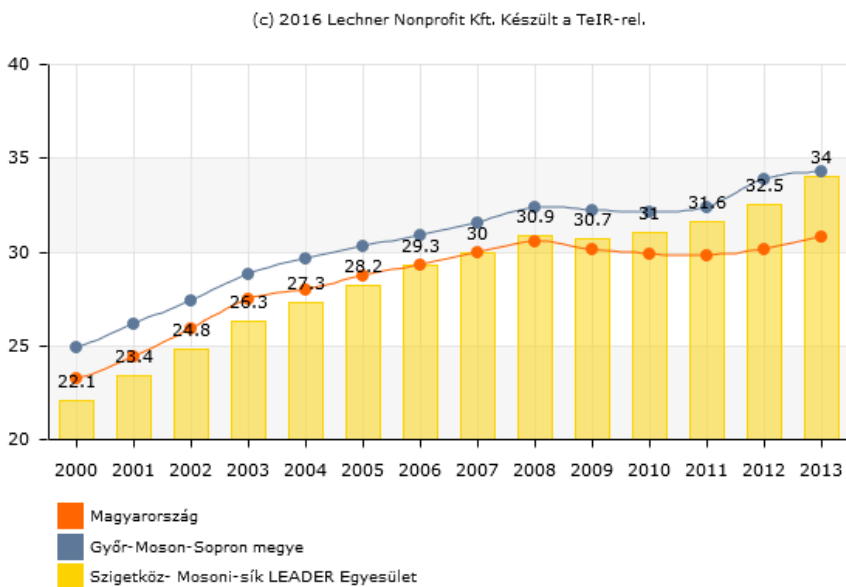
4. ábra Felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya (%), 2011

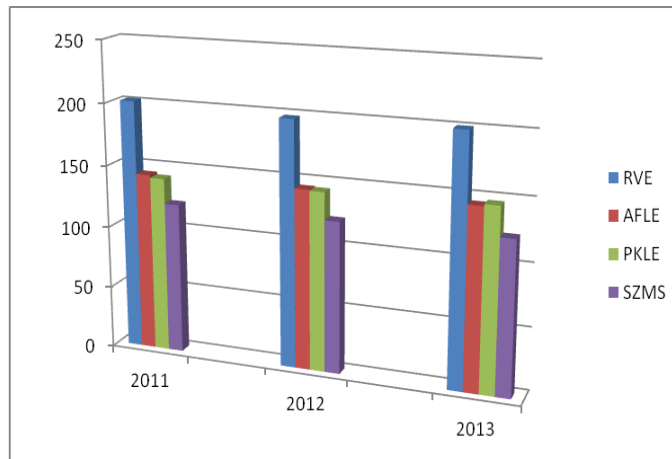
5. ábra Önkormányzat kezelésében levő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben gondozottak száma az intézmények férőhelyszámára vetítve

6. ábra Száz lakosra jutó személygépkocsik száma (db)

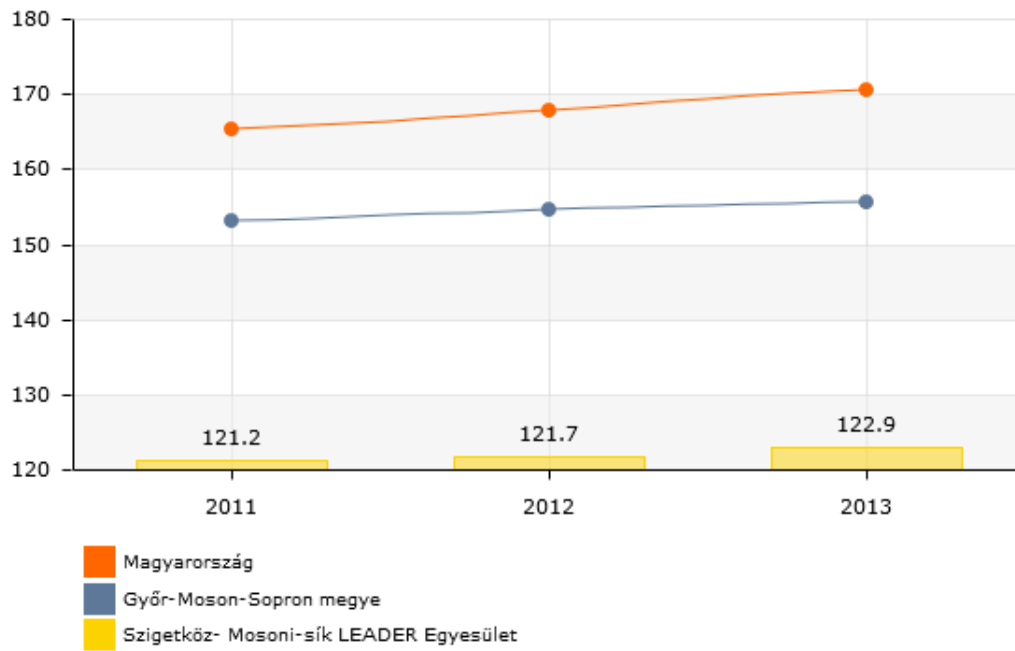

7. ábra 1000 lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma a 4 megyei HACS területén

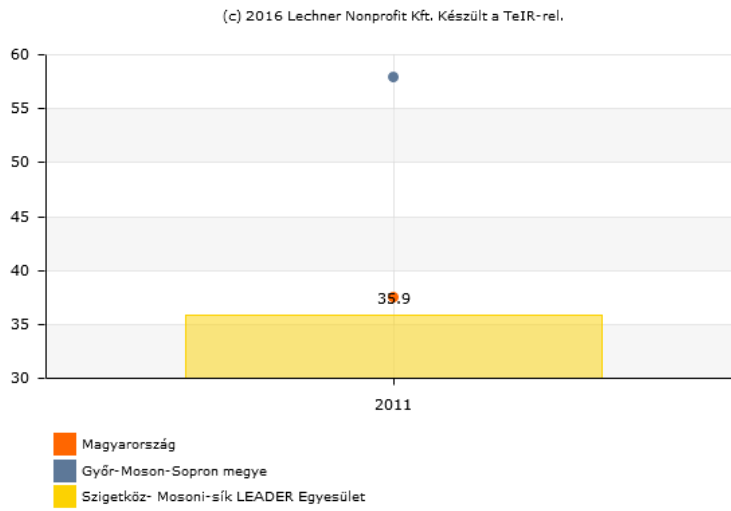

8. ábra Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra (db), 2011-től

(c) 2016 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

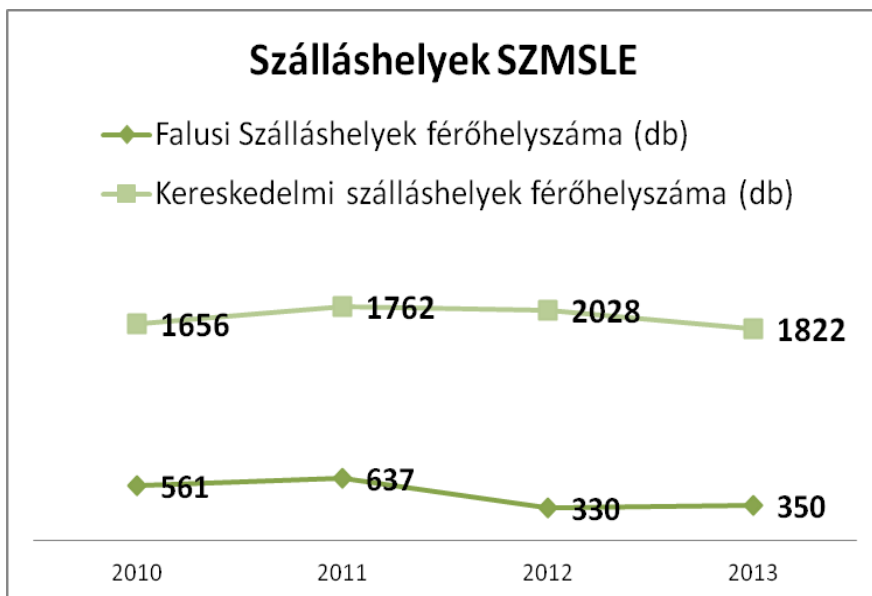

9. ábra Helyi önkormányzatok iparűzési adóbevétele, egy lakosra vetítve (1000 Ft)

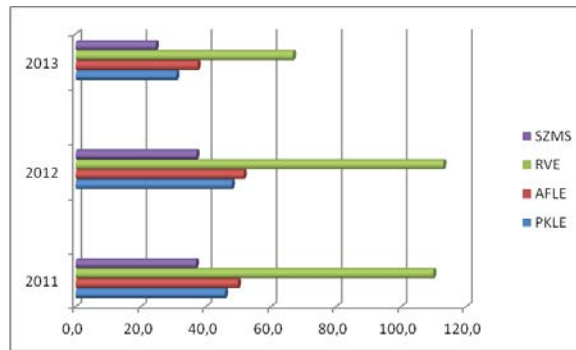

10. ábra Falusi szálláshelyek - és kereskedelmi szálláshelyek férőhely száma SZMSLE területén

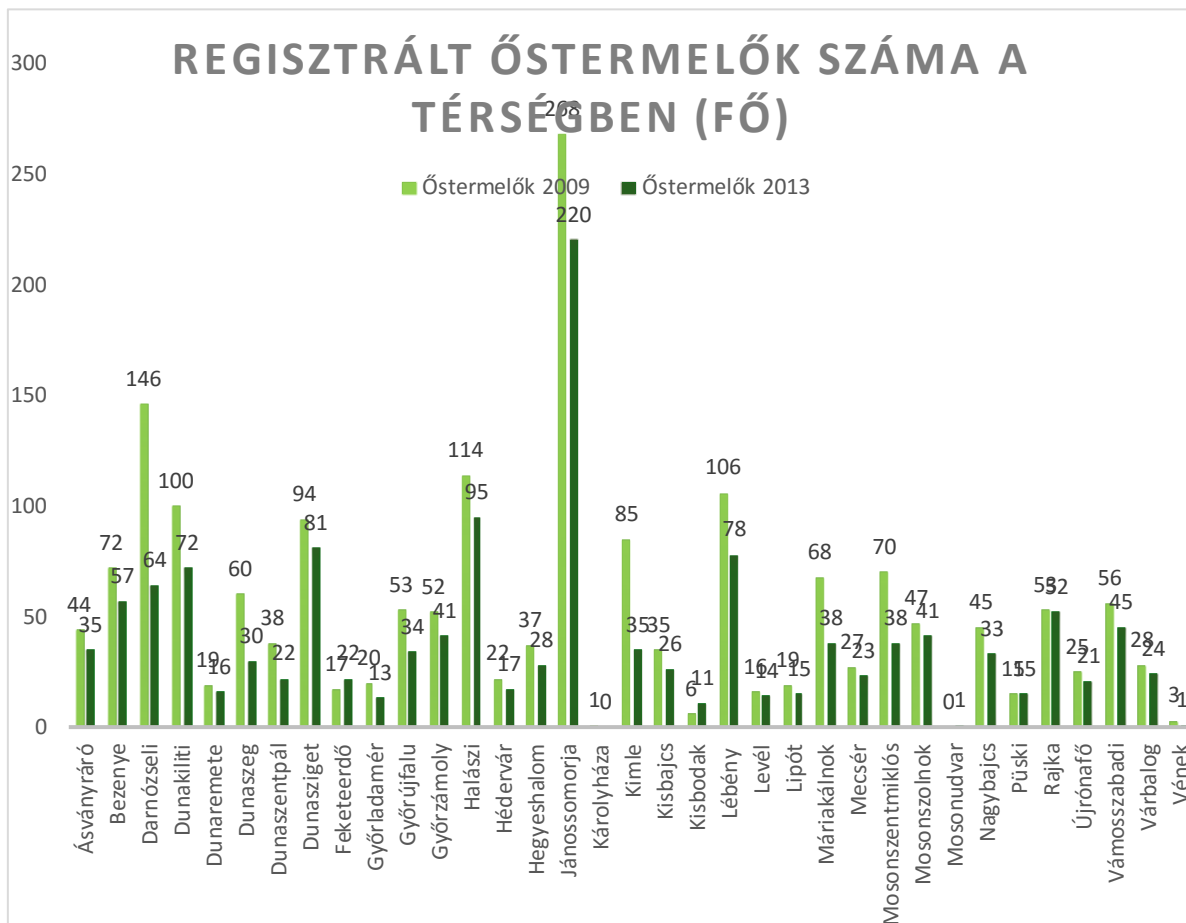
Forrás: TEIR

11. ábra 4 megyei HACS területére jutó őstermelők száma 1000 lakosra vetítve

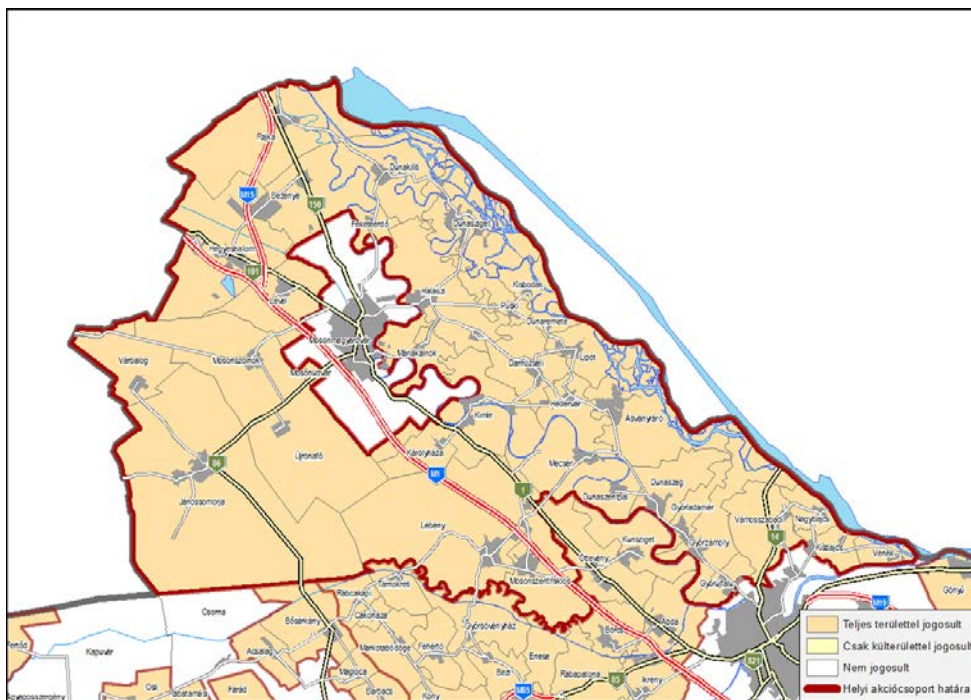

12. ábra A térségi őstermelők megoszlása településenként

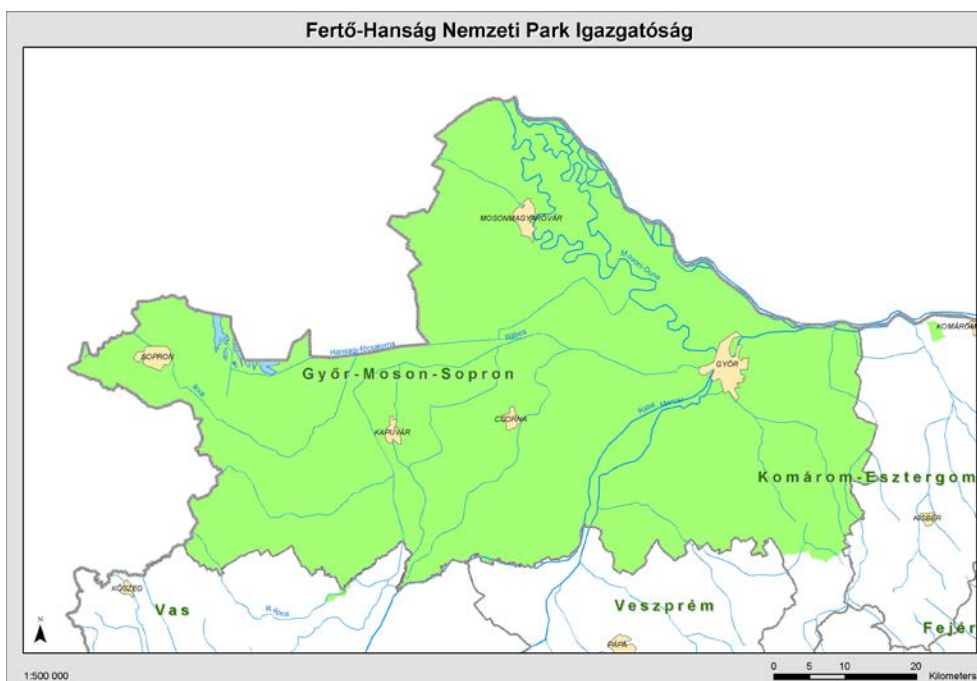

TÉRKÉPEK

1. térkép Szigetköz – Mosoni-sík LEADER Egyesület jogosult működési területe

2. térkép A Fertő –Hanság Nemzeti Park működési területe

Fotók

Jó gyakorlat adaptálása (Csodák kertje): Sághegy LEADER Egyesület ölbői gyógynövénykertje

Nyugat – Dunántúli régió helyi LEADER akciócsoportjai közös tanulmányúton Vulkanlandban

Egyetemi gyakornoki program

Munkaerőhiány leküzdése a térségben iskolai együttműködés megvalósításával

5 év óta az Egyesület saját pályázataként hirdeti meg az Anyák napi rajz- és versíró versenyt

Tervezés Koordináló Csoport irányította a stratégia tervezését

Tematikus kiscsoportos műhelymunkák a stratégia tervezés alatt

Fiatalok bevonása a helyi fejlesztési stratégia tervezésébe

Lehetőségek vidéken: fiatalok szerepe a térségben